

Statut *nie*umarły

wzór statutu szkoły z komentarzem

redakcja | **Łukasz Korzeniowski**

Sylwia Jaskulska, Łukasz Korzeniowski, Gabriela Olszowska, Anna Szulc

Statut *nie*umarły

wzór statutu szkoły z komentarzem

redakcja | Łukasz Korzeniowski

Sylwia Jaskulska, Łukasz Korzeniowski,
Gabriela Olszowska, Anna Szulc

Statut *nieumarły*

wzór statutu szkoły z komentarzem

redakcja | Łukasz Korzeniowski

Sylwia Jaskulska, Łukasz Korzeniowski,
Gabriela Olszowska, Anna Szulc

**Stowarzyszenie
Umarłych
Statutów**

Kraków 2023

Statut nieumarły. Wzór statutu szkoły z komentarzem

Stan prawny na 1.09.2023 r.

Redakcja: Łukasz Korzeniowski

Autorzy poszczególnych części

Wzór statutu szkoły: Sylwia Jaskulska, Łukasz Korzeniowski, Gabriela Olszowska, Anna Szulc

Komentarz: Łukasz Korzeniowski

Komentarz praktyczki: Sylwia Jaskulska, Gabriela Olszowska, Anna Szulc

Indywidualny Plan Uczenia Się, Indywidualny Plan Rozwoju Osobistego, Tabela oceniania: Anna Szulc

Projekt okładki i opracowanie graficzne: Kacper Szewczyk

Korekta: Katarzyna Koćma

Skład: Studio DTP Academicon | dtp.academicon.pl |

dtp@academicon.pl | Patrycja Waleszczak

Publikacja udostępniana jest na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0). Treść licencji dostępna jest na stronie <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.pl>. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Autorów i Stowarzyszenia Umarłych Statutów.

Wzór statutu szkoły udostępniany jest w domenie publicznej.

Wydawca

Stowarzyszenie na rzecz Praworządności w Szkołach

„Stowarzyszenie Umarłych Statutów”

ul. Chodkiewiczów 45, 16-040 Gródek, KRS: 0000830651

www.umarlestatuty.pl | kontakt@umarlestatuty.pl

Kraków 2023

Wydanie II poprawione i uzupełnione

ISBN 978-83-963515-1-7

ISBN PDF-a 978-83-963515-2-4

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Przedmowa do II wydania	9
Wprowadzenie	11
Słowo wstępne	13
Co jest nie tak ze statutami? Zarys problemu (Łukasz Korzeniowski) ...	19
Wzór statutu szkoły	29
Komentarz do wzoru statutu szkoły	59
Materiały dodatkowe	149
Recenzje	157
Opinie	175
Podziękowania	197
Patronaty	201
O autorach	203
Posłowie	205

Wykaz skrótów

Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności – Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284)

Kodeks cywilny, k.c. – ustawa dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360)

Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78 poz. 483)

Konwencja o Prawach Dziecka – Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 Nr 120, poz. 526)

rozporządzenie w sprawie oceniania – Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 373)

ustawa – Prawo oświatowe, u.p.o. – ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 900)

ustawa o systemie oświaty, u.s.o. – ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2022 r. poz. 2230)

Przedmowa do II wydania

Szanowni Państwo,

od pierwszego wydania „Statutu nieumarłego” minęły dwa lata. Przez ten czas o naszej publikacji wiele mówiliśmy, zachęcaliśmy do wdrażania opracowanego przez nas statutu w szkołach, na szkoleniach i konferencjach opowiadaliśmy, dlaczego przestrzeganie prawa w szkołach jest istotne i jak bardzo może pomóc nam zmieniać szkolną rzeczywistość. Słuchaliśmy też Państwa głosów o „Stacucie nieumarłym”, rozmawialiśmy o nim i o szkolnym prawie zderzającym się ze szkolną praktyką oraz wyzwaniem codzienności.

Uzyskaliśmy dla „Statutu nieumarłego” szereg patronatów, recenzji i opinii. Na końcowych stronach książki mogą Państwo się z nimi zapoznać. W tym miejscu chcielibyśmy serdecznie podziękować tym wszystkim, którzy docenili naszą pracę i obdarzyli nas zaufaniem. To również dzięki Państwu w polskich szkołach „dzieje się” zmiana.

W tym wydaniu wzór statutu szkoły uzupełniliśmy o przepisy, które w stacucie muszą się znaleźć na mocy ubiegłorocznej nowelizacji ustawy – Prawo oświatowe. Poza tym dokonaliśmy drobnych poprawek w treści komentarza i dodaliśmy nowe materiały dodatkowe. Ale nic ponadto. „Statut nieumarły” nie zmienił się prawie w ogóle.

Cieszymy się, że możemy oddać Państwu w ręce „Statut nieumarły. Wzór statutu szkoły z komentarzem” w formie drukowanej. Już przy pracach nad pierwszym wydaniem o tym myśleliśmy, jednak mieliśmy świadomość, że to niełatwe przedsięwzięcie. Nie udałooby się ono, gdyby nie wsparcie finansowe, które uzyskaliśmy od organizacji

pozarządowych i przedsiębiorstw, a także Darczyńców indywidualnych. Bardzo Wam dziękujemy.

Autorki i Autor

Wprowadzenie

Szanowni Państwo,

z przyjemnością oddajemy w Państwa ręce tę wyjątkową publikację, mając nadzieję, że będzie ona dla Państwa nie tylko swoistym wsparciem, ale również inspiracją i motywacją do nowych działań w Państwa szkołach.

Niniejsza publikacja to przede wszystkim jedyna na rynku taka pozycja w całości poświęcona najważniejszemu dokumentowi szkolnemu – czyli statutowi, zawierająca wzór takiego dokumentu wraz z jego omówieniem. Po drugie – to wzór statutu minimalnego. W proponowanym przez nas szablonie znajdują się wszystkie wymagane prawem postanowienia, nie ma za to zbędnych przepisów czy niepotrzebnych „dopisków”. Po trzecie – statut, który Państwu proponujemy, to statut inny niż wszystkie i kształtujący szkołę inną, niż znamy. Szkołę bez stopni, bez strachu przed kartkówkami i sprawdzianami, szkołę przyjazną uczniowi i wspierającą go w rozwoju, kształtującą jego samodzielność. Szkołę przestrzegającą prawa, szanującą godność i podmiotowość uczennic oraz uczniów.

Mamy jednocześnie świadomość, że proponowany przez nas wzorzec nie jest doskonały, że być może czegoś mu brakuje, że być może ujęliśmy pewne kwestie niedokładnie. Nie rościmy sobie prawa do nieomyślności w zakresie tworzenia statutów. To, co Państwu pokazujemy, to pewien fundament, na którym można zbudować statut konkretnej szkoły. Fundament, który stworzyliśmy w oparciu o naszą najlepszą wiedzę i nasze najlepsze umiejętności.

Dlaczego zdecydowaliśmy się wydać tę publikację? Czuliśmy społeczną potrzebę, by taki wzór statutu powstał – by pojawił się wzorzec

statutu zgodnego z prawem, innowacyjnego, nowoczesnego. Zarazem chcieliśmy podzielić się naszym spojrzeniem na współczesną edukację i chcieliśmy to uczynić w taki właśnie nietypowy sposób, publikując wzór statutu, by nie tylko powiedzieć o tym, jak wyobrażamy sobie współczesną szkołę, ale by jednocześnie dać narzędzie, które pozwoli rozpocząć jej budowanie.

Nie da się przecież zaprzeczyć, że reformowanie szkoły, czy to zasad oceniania czy form sprawdzania wiedzy, organizacji pracy itp. wymaga zmian w prawie wewnątrzszkolnym, zwłaszcza w statucie.

Wielu może to zniechęcać do podejmowania działań – nie da się zrezygnować np. ze sprawdzianów, skoro statut przewiduje wymóg ich przeprowadzania. Tym problemom chcemy właśnie wyjść naprzeciw, publikując niniejszy wzór.

Książkę otwiera artykuł poświęcony problematyce błędów pojawiających się w obowiązujących statutach. Następnie zamieszczamy wzór statutu oraz komentarz do tego wzoru, który objaśnia, co i dlaczego w statucie się znajduje (oraz czego i dlaczego w nim nie ma). Publikację zamykają wykaz materiałów dodatkowych, które pomogą wprowadzić niniejszy statut w życie oraz wykaz polecanych publikacji.

W tym miejscu składamy serdeczne podziękowania wszystkim osobom, które służyły nam radą i wsparciem podczas prac nad statutem. Wzór statutu, który opracowaliśmy, poddaliśmy pod konsultacje z nauczycielami, dyrektorami szkół, osobami związanymi z oświatą i członkami Stowarzyszenia Umarłych Statutów. Ich uwagi okazały się dla nas bezcenne.

Autorki i Autor

Słowo wstępne

Sylwia Jaskulska

Jak zmieniać szkołę? Jak zmieniać ją w warunkach, w których żyjemy, w systemie edukacyjnym działającym tu i teraz, w taki, a nie inny sposób? Na to pytanie jest wiele odpowiedzi. Można robić to poprzez zmienianie klimatu poszczególnych szkół, realizację oddolnych inicjatyw, sieciowanie rodziców, nauczycieli i nauczycielek, uczniów i uczennic wokół dotyczących ich spraw, czy wreszcie zmienianie wewnątrzszkolnego prawa. Niezależnie od tego, jak się to dzieje, nieodzowne jest wsparcie specjalistów. Na wagę złota są opracowania z zakresu psychologii czy pedagogiki szkoły, które językiem szkolnej codzienności opowiadają najbardziej aktualne wyniki badań naukowych. Kształcenie nauczycieli, które dzieje się w ramach uczelni, to także ważne pole zmieniania szkoły, które może być zagospodarowane wspólnie przez osoby przygotowujące się do zawodu i wykładowców akademickich realizujących programy kształcenia kierunków i specjalności nauczycielskich. Przykłady można mnożyć.

Statut, który napisaliśmy, jest jednym z takich przykładów. Bardzo dziękuję gronu ekspertów zaangażowanych w projekt za możliwość realizowania go wspólnie. Reprezentujemy środowiska prawnicze, pedagogiczne i szkolne. Połączyliśmy siły w imię dobra szkoły. Powstał statut – nowoczesny dokument, na który czeka niejedna szkoła. Wiemy to, bo słuchamy płynących ze szkół głosów.

Gabriela Olszowska

Statut nazywa się często szkolną konstytucją. Niestety w wielu placówkach edukacyjnych tworzony jest przez osoby nieposiadające wiedzy

prawniczej. Włączyłam się do projektu tworzenia tego wzorcowego statutu dlatego, że bardzo często zwracają się do mnie różne osoby z prośbą o opinię w sprawie postanowień jakichś statutów – są to nie tylko rodzice, ale bardzo często także sami nauczyciele.

W statutach dochodzi nie tylko do łamania podstawowych zasad techniki prawodawczej, m.in. regularnie narusza się zasadę, że w akcie niższego rzędu nie powinno się cytować aktów wyższego rzędu. Wymusza się poleceniami na szkołach wpisywanie fragmentów aktów wyższego rzędu, bo jakoby użytkownicy statutu: uczniowie, rodzice, nauczyciele nie są w stanie zrozumieć statutowych postanowień bez owych cytatów. O pomoc proszą także dyrektorzy szkół, którzy są bezradni wobec poleceń nieopartych na żadnych przepisach prawnych.

Gdy czytam statuty, w moim wypadku bywają to fragmenty poświęcone ocenianiu, zaskakuje mnie detalizowanie zapisów i wyposażanie statutów w praktyki, których nie powinno być. Pojawiają się jakieś skomplikowane algorytmy obliczeniowe ocen. Widać, że autorzy statutu nie znają nawet definicji oceniania lub nie rozumieją jej i nie potrafią stosować. Mam wrażenie, jakbym od kilkunastu lat mówiła stale to samo i stale zaczynała od nowa. W wielu szkołach po 20 latach nadal nie ma świadomości, że obowiązuje delegacja ustawowa w zakresie oceniania.

Widzę, jaką trudność sprawia elementarny język oceniania, w tym czytanie zgodnie z sensem słów, gdyż pojawiają się w statutach terminy nieobecne w aktach prawa powszechnie obowiązującego, nieraz nawet z nimi sprzeczne czy rodem sprzed 1991 r.

Widzę, że pojawiają się także praktyki nieuprawnione, np. w zakresie oceniania, wykazujące, że o diagnozie edukacyjnej nadal niewiele wiadomo, że nauczyciele do pracy nie zawsze są przygotowani przez uczelnie.

Statut wymaga czujności i delikatności oraz przede wszystkim wyważenia – nie jest zbiornikiem jakichś dowolnych ustaleń. Statut wiele

mówi o placówce i jego autorach, tworząc kulturę organizacyjną danej jednostki, dlatego od ponad 10 lat szkole i zabieram głos. Zanim przejdzie się do sztuki oceniania, trzeba zastosować przepisy, a są one zwyczajnie proste i dobre, co pokazuje nasz „Statut nieumarły”. Wartościowe jest to, że ten statut można zindywidualizować.

Anna Szulc

Ponad 17 lat temu podjęłam pierwsze kroki w kierunku zmiany własnych metod pracy nauczycielki matematyki w szkole ponadpodstawowej. Kierując się intuicją i wtedy już prawie dwudziestoletnim stażem pracy, miałam przekonanie, że szkoła nie nadąża za niespotykanym dotąd rozwojem cywilizacyjnym, szczególnie w zakresie korzystania z dostępu do wiedzy. Wiedzy, którą ma osiąść uczeń, ale też tej, która wzbogaca warsztat nauczyciela w zakresie metod efektywnego uczenia się w przyjaznej ludzkiej szkole.

To, czego dokonywałam, nie było łatwe. Nie miałam żadnych wzorców. Metodą prób i błędów, we współpracy z moimi uczniami i ich rodzicami, z przychylnością dyrekcji i nauczycieli mojej szkoły, wprowadzałam kolejne etapy zmian, które opisałam w książce „Nowa Szkoła – zmianę edukacji warto zacząć przy tablicy”. Oczywiście było to, że poszukiwałam potwierdzenia zasadności tego, co wprowadzałam. Uczyłam się języka empatycznej komunikacji (NVC) oraz wiedzy o mózgu człowieka, która wraz z osiągnięciami fizyki i medycyny (tomograf, rezonans magnetyczny) stała się dostępna i warta wykorzystania w szkole.

Wydanie książki, udział w konferencjach, webinarach, panelach dyskusyjnych, przyczyniły się do tego, że coraz częściej byłam i jestem zapraszana do dzielenia się swoim doświadczeniem nauczycielki innowatorki, a okres zdarzeń związanych z pandemią stał się powodem jeszcze większego zainteresowania metodami, które wspierają ucznia,

nauczyciela i rodzica. Grono chętnych do zmian nauczycielek i nauczycieli się powiększa. Ale nie brakuje też przeciwników. Powody bywają różne. Strach, obawa przed nieznanym. Jednak największym problemem jest to, że w edukacji od zawsze nauczyciel otrzymywał wytyczne, co i jak ma realizować i z czego będzie rozliczany. Powielane metody pracy i obawy związane z rozliczaniem wyników bywają powodem, że kosztem podmiotowości ucznia i nauczyciela nie respektuje się od lat obowiązującego w edukacji prawa, które jest w gruncie rzeczy przychylnie zmianom. Prawa, które nie jest uwzględnianie w większości statutów polskich szkół, a to zasadniczo utrudnia, wręcz uniemożliwia podejmowanie zmian.

Wychodząc naprzeciw potrzebom polskiej szkoły, zainicjowałam projekt stworzenia statutu, do którego zaprosiłam osoby uzupełniające się wzajemnie wiedzą, by stworzyć „Statut nieumarły”, w którym podzieliłam się moim doświadczeniem, wypracowanymi metodami pracy. Nie była to łatwa praca, ale wierzę, że warta naszego wysiłku, by dokonać dużego kroku naprzód w obszarze oddolnych zmian w polskiej edukacji. Wierzę, że forma opracowanego dokumentu będzie ułatwiała korzystanie z niego, ale też pomoże w zdobywaniu wiedzy uzasadniającej i wspierającej podejmowane zmiany.

Łukasz Korzeniowski

„Skoro tak narzekacie na te statuty, to pokażcie, jak ma taki prawidłowy statut wyglądać”. Ileż to razy słyszałem takie słowa, najczęściej od osób nie do końca zadowolonych z pracy Stowarzyszenia Umarłych Statutów. I ileż razy chciałem taki dobry statut pokazać. Zawsze jednak brakowało na to czasu – napisanie wzorcowego statutu to nie prosta zabawa, ale spore wyzwanie, szczególnie gdy przy okazji ma się na głowie kilkanaście innych spraw. Praca w Stowarzyszeniu nad bieżącymi sprawami na tyle mnie pochłaniała, że nie było okazji, by zasiać do pisania takiego wzorcowego statutu.

Aż zadzwoniła do mnie Anna Szulc z pytaniem, czy nie mam może jakiegoś wzoru statutu, a usłyszawszy, że niestety nie, zaproponowała, żeby w takim razie napisać go wspólnie. To był świetny pomysł. Ania zebrała naszą grupę i pilnowała nas, żeby praca szła naprzód.

Nie była to praca łatwa, ale na pewno przyjemna. I na pewno satysfakcjonująca – bo tworzyliśmy coś, na co czeka wiele osób, wielu dyrektorów szkół i wielu nauczycieli. Czuliśmy, że pracujemy nad narzędziem, które pozwoli w szkołach zacząć zmiany. Wiadomo, że dobry czy w miarę dobry statut to nie remedium na bolączki polskiej edukacji, ale solidny fundament, na którym można zacząć budować zmianę. Fundament, który możemy postawić już dziś, tu i teraz, nie czekając na zmianę ministra i polityki oświatowej państwa. Wszystko, czego potrzebujemy, już mamy.

Staraliśmy się mocno zaakcentować, że obecnie obowiązujące prawo nie jest złe, że w obecnym systemie może funkcjonować szkoła z innowacyjnymi zasadami oceniania i wspierającym podejściem do ucznia, w której nie ma codziennie kartkówek. Niezwykle istotne stało się też to, by zaproponowany przez nas statut nie był obszerny bardziej, niż jest to potrzebne (co jest bolączką wielu obecnie funkcjonujących statutow), by napisany był zgodnie z zasadami poprawnej legislacji i by nie było w nim absurdów, z którymi Stowarzyszenie Umarłych Statutow spotyka się codziennie.

Mam nadzieję, że udało się nam te założone cele zrealizować. Niezwykle miło było pracować mi przy tym projekcie z takim zespołem. To świetne doświadczenie. Niezmiernie cieszę się też, że Stowarzyszenie Umarłych Statutow mogło zostać wydawcą tej publikacji. Dziękuję Współautorkom za zaufanie, którym nas obdarzyły.

Co jest nie tak ze *statutami*?

Zarys problemu

Łukasz Korzeniowski¹

Niniejszy artykuł omawia pozycję statutu szkoły na gruncie polskiego porządku prawnego i wskazuje na zasady poprawnego konstruowania tych aktów prawnych. Analiza opiera się na przepisach odnoszących się do szkół publicznych, jednak jej wyniki mogą być aplikowane również do szkół niepublicznych (czyli prywatnoprawnych zakładów administracyjnych) w zakresie wykonywania przez nie zadań publicznych określonych prawem powszechnie obowiązującym.

1.

Wyjść należałoby od zdefiniowania tego, czym statut szkoły jest – a jest to akt normatywny² regulujący zadania, strukturę organizacyjną oraz sposób działania szkoły³ jako zakładu administracyjnego i podmiotu świadczącego usługi edukacyjne.

Warto zaznaczyć, że statut szkoły to akt prawa zakładowego⁴, a prawo zakładowe w nauce prawa administracyjnego uznaje się za swoiste

¹ ORCID: 0000-0003-2675-5850.

² R. Raszewska-Skałecka, *Miejsce statutu i regulaminu zakładu administracyjnego w systemie źródeł prawa. Kwestie wybrane*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2008, t. 77, s. 276.

³ J. Zimmermann, *Prawo administracyjne*, Warszawa 2020, s. 135.

⁴ J. Zimmermann, *Prawo...*, s. 135.

źródło prawa administracyjnego⁵. Powyższe raczej nie budzi wątpliwości. Ciekawsza jest natomiast relacja prawa zakładowego do unormowań Konstytucji RP. Bezspornie prawa zakładowego nie można zaliczyć do kategorii źródeł prawa powszechnie obowiązującego, określonego w art. 87 Konstytucji RP, bowiem zawarty w tym przepisie katalog tych aktów jest zamknięty⁶ i nie wymienia aktów prawa zakładowego. Istnieją też wątpliwości, czy prawo zakładowe można by zaliczyć do źródeł prawa wewnętrznie obowiązującego. Moim zdaniem wątpliwość ta jest jednak nieuzasadniona. W polskim porządku prawnym mamy do czynienia z dualistyczną koncepcją źródeł prawa: akty normatywne mają charakter albo powszechnie obowiązujący, albo wewnętrznie obowiązujący⁷. A skoro prawo zakładowe uznajemy – jak wyżej wykazano – za źródło prawa i przydajemy aktom prawa zakładowego charakter aktów normatywnych, to musimy uznać je za akty prawa wewnętrznego w rozumieniu art. 93 Konstytucji RP⁸. Na rzecz przyjęcia tej tezy świadczy też to, że zakłady administracyjne, wydając akty normatywne, adresują je do swoich użytkowników, wobec których przysługują im kompetencje władcze (w ramach realizowanych przez nie zadań publicznych) i którzy wobec tego zakładu pozostają w swoistej podległości organizacyjnej (tj. relacji podporządkowania władztwu zakładowemu)⁹.

Nie można się przy tym zgodzić, by akty prawa zakładowego uznawać tylko za przejawy stosowania prawa, a nie stanowienia prawa¹⁰ i przez to nie kwalifikować ich jako źródła prawa wewnętrznego.

⁵ Tak: J. Zimmermann, *Prawo...*, s. 135; R. Raszevska-Skałeczka, *Miejsce statutu...*, s. 267 i 287.

⁶ P. Radziejwicz, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, LEX/el. 2021, komentarz do art. 87.

⁷ P. Radziejwicz, [w:] *Konstytucja...*, komentarz do art. 87.

⁸ Zob. M. Wiącek, [w:] *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, komentarz do art. 93.

⁹ M. Wiącek, [w:] *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 93.

¹⁰ Zob. P. Lisowski, *Prawo zakładowe – in rebus angustis? (Wybrane problemy administracyjnoprawne)*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2015, t. 100, s. 211.

Z powyższych rozważań o istocie prawa zakładowego wynika, że statut szkoły jest aktem normatywnym i źródłem prawa wewnętrznie obowiązującego. Z tej konstatacji wynika rzecz całkiem niebagatelna, bo pozwala już z Konstytucji RP wywieść wymóg zgodności statutu szkoły z prawem powszechnie obowiązującym¹¹ (art. 93 ust. 3 Konstytucji).

2.

Statut szkoły zatem to – z perspektywy prawa wewnątrzszkolnego – najważniejszy akt prawny, ale poddany ograniczeniom wynikającym z przepisów powszechnie obowiązujących. Nie jest wobec tego statut szkoły, jak to często zdaje się uważać, aktem prawnym, który może zawierać szereg różnych i dowolnych regulacji.

Elementy, które statut szkoły obligatoryjnie musi zawierać, określa art. 98 ustawy Prawo oświatowe – wskazując minimalny zakres, który powinien być unormowany w statucie (co wyraża się użyciem sformułowania: „statut szkoły zawiera w szczególności”). Tak zbudowany przepis nie wyklucza możliwości normowania przez statut szkoły kwestii innych niż te, które są w tym przepisie wskazane. Daje to, przynajmniej teoretycznie, możliwość, by statut szkoły zawierał nie tylko normy, dla których stanowienia istnieje upoważnienie ustawowe, ale by znalazły się w nim również normy samoistne, będące przejawem woli statutodawcy i skutkiem dostrzeżonej przez niego potrzeby uregulowania w statucie szkoły materii, o której nie wspomniał ustawodawca. Warunkiem koniecznym możliwości tworzenia w statucie takich norm samoistnych jest spełnienie wymogu, by były one ściśle związane z celem działania szkoły i mieściły się w granicach tego celu, zwłaszcza jeśli chodzi o normy nakładające obowiązki na uczniów¹².

¹¹ Zob. M. Wiącek, [w:] *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 93.

¹² Tak: R. Raszewska-Skałeczka, *Miejsce statutu...*, s. 267.

Takie spojrzenie na statut szkoły wymaga jednak daleko posuniętej ostrożności. Trzeba bowiem zauważyć, że egzemplifikacja zawarta w art. 98 u.p.o. jest nader głęboka i wyczerpująca, co już znacząco zawężyła możliwość stanowienia w statucie norm samoistnych. Po drugie, warto dostrzec, że statut, który zawierał będzie tylko elementy wskazane w art. 98 u.p.o., będzie statutem zgodnym z prawem i wystarczającym, a zarazem statutem nadmiernie nieobszernym i nieprzeregulowanym, co na pewno uznać można za jego zaletę.

Co jednak najważniejsze, taki „statut minimalny” będzie wolny od występującej w statutach wielu szkół z częstotliwością większą niż niepokojąca usterki – a mianowicie nie będzie regulował materii, która w żadnym względzie nie może być uznana za materię statutową (bo jest to np. materia regulowana już kompleksowo przez prawo powszechnie obowiązujące lub materia zastrzeżona do uregulowania w konkretnych aktach prawnych).

Jeśli więc w konsekwencji powyższego dokona się oceny tego, co materią statutową jest, a co nią nie jest i być nie może, to wyjść powinno nam, że możliwy do normowania zakres materii statutowej niemalże pokrywa się z zakresem koniecznym do uregulowania w statucie szkoły, a określonym w art. 98 u.p.o. i że w praktyce trudno będzie kreować w statucie szkoły normy samoistne mieszczące się w zakresie materii statutowej.

3.

Uzmysłowienie sobie tego jest szalenie istotne i pozwala spojrzeć na statut szkoły właściwie – jako na akt prawa zakładowego, którego normy mają szczególny charakter i stanowione są w konkretnym celu, a co najważniejsze, że muszą być zgodne z przepisami prawa powszechnie obowiązującego¹³. To końcowe stwierdzenie jest tyleż trywialne,

¹³ Zob. J. Zimmermann, *Prawo...*, s. 135.

co warte wyakcentowania. Bolączką bowiem statutów szkolnych jest ich niezgodność z prawem. Ta niezgodność może przybierać różne formy i różny może być stopień natężenia bezprawności przepisów statutowych.

Jedną z takich form staje się umieszczanie w statucie szkoły przepisów, które są powieleniem regulacji w danym zakresie już istniejących w aktach prawa powszechnie obowiązującego. W praktyce sprowadza się to najczęściej do umieszczenia w statucie przepisów ustaw lub rozporządzeń. Wskazać należy, że takie postępowanie jest nieuprawnione. Statut szkoły nie może regulować materii unormowanej w aktach prawa powszechnie obowiązującego, prowadzić to będzie bowiem do niezgodności z prawem przepisów statutu, a co (jak już wskazano) jest zabronione. Trzeba zaznaczyć, że niezgodność tak wprowadzanych regulacji do statutu (tj. kopiowanych z innych aktów normatywnych o randze prawa powszechnie obowiązującego) wynikać będzie z wkroczenia przez statut w materię zastrzeżoną dla prawa powszechnie obowiązującego oraz przez pośrednią modyfikację tych norm ustawowych wskutek umieszczenia ich w nieswoistym dla nich kontekście aktu prawa wewnętrznego (co wpłynie bezspornie na ich wykładnię). Szczególnie jest to widoczne, gdy w statucie zamieszczony zostanie tylko pewien wycinek regulacji z prawa powszechnie obowiązującego – z istoty rzeczy prowadzić będzie to do błędnego stosowania owych regulacji, mimo że ich brzmienie (zarówno w statucie, jak i w akcie prawa powszechnie obowiązującego) będzie takie samo.

Kwalifikowaną formą omawianego tu naruszenia jest częściowe tylko skopiowanie do statutu szkoły regulacji z prawa powszechnie obowiązującego i dodatkowe jej zmodyfikowanie – w takich sytuacjach mamy do czynienia z rażącym naruszeniem prawa.

Tytułem przykładu wyżej opisanego zjawiska warto wskazać na często pojawiające się w statutach regulacje określające zasady odpowiedzialności uczniów za wyrządzone przez nich szkody (mimo że kwestia ta

kompleksowo została uregulowana w ustawach, głównie w Kodeksie cywilnym). W statutach np. stanowi się (zgodnie z brzmieniem art. 426 k.c.), że małoletni do lat trzynastu nie ponosi odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę, jednocześnie stwierdzając, że odpowiedzialność w takich sytuacjach ponoszą rodzice małoletniego, mimo że na gruncie Kodeksu cywilnego zazwyczaj to nie oni będą ponosić taką odpowiedzialność (osoby odpowiedzialne ustalić należy w takich sytuacjach w oparciu o art. 427 k.c.); stanowi się też, np. że uczniowie pełnoletni muszą zawsze naprawić wyrządzoną przez siebie szkodę w mieniu szkoły, nie uwzględniając przy tym choćby możliwości zaistnienia okoliczności związanych z działaniem w stanie wyższej konieczności czy w stanie niepoczytalności, które zgodnie z Kodeksem cywilnym wyłączyłyby odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę. Powyższe plastycznie pokazuje, dlaczego statut szkoły nie powinien wchodzić w materię ustawową czy szerzej: pozastatutową i do jakich konsekwencji takie działanie może prowadzić.

Na marginesie należy jeszcze wskazać, że przepisywanie do statutu przepisów prawa powszechnie obowiązującego jest po prostu całkowicie zbyteczne – przepisy te i tak przecież obowiązują. Jest to też zabieg niepraktyczny i nieporęczny, bo zaburza przejrzystość statutu, utrudniając jego zrozumienie czy zapoznanie się z nim w ogóle. Takie stanowienie prawa nie odpowiada również zasadom przyzwoitej legislacji¹⁴.

Innym przejawem bezprawności przepisów statutowych jest zamieszczanie w nich przepisów, które nie mogą znaleźć się w akcie normatywnym o charakterze wewnętrznie obowiązującym. Szczególnie niebezpieczne w tym zakresie jest stanowienie przepisów normujących obowiązki uczniów, bowiem ograniczają one ich konstytucyjne

¹⁴ Powtarzanie przepisów aktów wyższego rzędu w aktach niższego rzędu nie powinno mieć miejsca – zob. § 137 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz.U. z 2016 poz. 283).

prawa i wolności, które mogą być ograniczane tylko w ustawie i przy nienaruszeniu klauzul limitacyjnych (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP).

Na mocy art. 98 ust. 1 pkt 17 i art. 99 u.p.o. obowiązki uczniów określa się w statucie szkoły. *Minimum minimorum* tych obowiązków wylicza art. 99 u.p.o., a w doktrynie wskazuje się, że zamieszczony w tym przepisie katalog ma charakter otwarty¹⁵, a co za tym idzie – w statucie można by zawrzeć również inne obowiązki niż te wskazane w ustawie. Moim zdaniem taka wykładnia art. 99 u.p.o. jest dopuszczalna, ale tylko przy uwzględnieniu tego, że statut szkoły to akt prawa wewnętrznie obowiązującego, a przepisy w nim zawarte powinny być celowo-ściowo i funkcjonalnie związane z charakterem szkoły jako zakładu administracyjnego świadczącego usługi publiczne. Wymóg ten stosuje się oczywiście też do przepisów określających obowiązki uczniów. Jeśli przyjmiemy taką optykę, to stwierdzimy, że nie pozostaje nam zbyt szeroki obszar, w którym moglibyśmy stanowić o obowiązkach uczniów wykraczających poza to, co zawarte w art. 99 u.p.o.

Wadliwość statutu pod kątem zgodności z prawem wynikać będzie też z nieumieszczenia w nim elementów obligatoryjnych lub umieszczenia ich w sposób niepoprawny. Niepoprawne będzie zawarcie w statucie szkoły delegacji do unormowania materii statutowej w drodze np. regulaminu czy zarządzenia dyrektora szkoły. Umieszczanie w statucie takich upoważnień do wydawania aktów prawa wewnątrzszkolnego, które miałyby regulować materię wskazaną w art. 98 ust. 1 u.p.o., stanowi próbę zniweczenia aspektów gwarancyjnych, które ten przepis statuuje. Zważmy, że art. 98 ust. 1 u.p.o. gwarantuje uczniom, że takie kwestie, jak ich prawa i obowiązki, zasady oceniania, kary i nagrody itp. zawarte będą w statucie szkoły, który jest aktem prawnym o szczególnej procedurze nowelizacji, co uniemożliwia szybkie i zaskakujące jego zmiany, a ponadto który jest dokumentem jawnym i co do zasady

¹⁵ M. Pilich, [w:] A. Olszewski, M. Pilich, *Prawo oświatowe. Komentarz*, Warszawa 2021, komentarz do art. 99.

powszechnie znanym uczniom i nauczycielom. W sytuacji, gdy materia ustawowo określona jako statutowa zaczyna być normowana w aktach wydawanych np. przez dyrektora szkoły, rodzi to poważne ryzyko dla pewności prawa obowiązującego uczniów, jego powszechnej znajomości i w końcu jego zgodności z prawem powszechnie obowiązującym. Niepoprawne będzie też niepełne realizowanie delegacji ustawowej w zakresie materii statutowej – np. nie jest określeniem szczegółowych warunków i sposobu oceniania wewnątrzszkolnego (art. 98 ust. 1 pkt 8 u.p.o.) zamieszczenie w statucie regulacji przepisanych z ustawy o systemie oświaty (art. 44b i n.).

Kończąc już to wyliczenie możliwych przejawów niezgodności statutu szkoły z prawem, wskażę jeszcze na aspekt przepisów samoistnych, które umieszcza się w statucie nie ze względu na wskazanie ustawowe, ale na wolę statutodawcy (a o dopuszczalności takich przepisów już była mowa). Trzeba tutaj podkreślić, że przepisy takie muszą być celowościowo i funkcjonalnie związane z charakterem szkoły (o czym wyżej już pisałem). W szczególności nie można organom szkoły, przez stanowienie przepisów samoistnych w statucie, nadawać kompetencji władczych, bo to materia zastrzeżona dla regulacji prawa powszechnie obowiązującego.

4.

Jest jeszcze jeden aspekt, związany już nie ze stanowieniem prawa, ale z jego stosowaniem. Chodzi o nieprzestrzeganie statutu szkoły przez same organy szkoły i nauczycieli. Takie postępowanie może być często wynikiem błędnej konstrukcji statutu szkoły, jego wewnętrznej sprzeczności, zbytnej obszerności itp. To zatem kolejny czynnik, który powinien zachęcać do tworzenia statutów minimalnych i prostych, łatwych do zrozumienia i stosowania.

Natomiast nie można zapominać o tym, że organy szkoły lub nauczyciele mogą celowo i świadomie postępować wbrew statutowi. Szcze-

gólnie można zaobserwować to, jeśli przyjrzy się przestrzeganiu przez nauczycieli zasad oceniania. Uznawanie sprawdzianów za kartkówki, by obejść zakaz nadmierowej liczby sprawdzianów w danym tygodniu (dniu), oddawanie ocenionych prac po terminie, stosowanie nieprzewidzianych statutem form sprawdzania wiedzy, nierespektowanie ulg i przywilejów określonych w statucie (np. tzw. szczęśliwy numer, prawo do zwolnienia z oceniania po dłuższej nieobecności) to nie wyjątkowe sytuacje, ale raczej szkolna codzienność – i piszę to jako osoba, która od pięciu lat codziennie o takich sytuacjach czyta w mailach napływających do Stowarzyszenia¹⁶.

* * *

Powyższy wywód miał dwa cele: po pierwsze zarysować charakter statutu szkoły na gruncie obowiązującego porządku prawnego; po drugie wskazać na najczęstsze przejawy wadliwości statutów szkoły. Jeśli te cele udało się prawidłowo zrealizować, to po lekturze tego tekstu Czytelnik powinien zrozumieć, skąd nasza (autorek i autora tej publikacji) potrzeba, by przedstawić wzór statutu szkoły i odpowiedzieć, jak skonstruować go zgodnie z prawem.

¹⁶ Zob. P. Andrychowicz, Ł. Korzeniowski, F. Oszczyk, N. Superson, *Prawa ucznia w Polsce. Świadomość. Naruszenia. Reakcje*, [w:] *Prawa ucznia w Polsce. Raport z badań*, red. Ł. Korzeniowski, Kraków 2023, s. 37 i n.

Bibliografia

Andrychowicz P., Korzeniowski Ł., Oszczyk F., Superson N., *Prawa ucznia w Polsce. Świadomość. Naruszenia. Reakcje*, [w:] *Prawa ucznia w Polsce. Raport z badań*, red. Ł. Korzeniowski, Kraków 2023.

Lisowski P., *Prawo zakładowe – in rebus angustis?* (Wybrane problemy administracyjnoprawne), „Przegląd Prawa i Administracji” 2015, t. 100.

Pilich M., [w:] A. Olszewski, M. Pilich, *Prawo oświatowe. Komentarz*, Warszawa 2021.

Radziewicz P., [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, LEX/el. 2021.

Raszewska-Skałeczka R., *Miejsce statutu i regulaminu zakładu administracyjnego w systemie źródeł prawa. Kwestie wybrane*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2008, t. 77.

Wiącek M., [w:] *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016.

Zimmermann J., *Prawo administracyjne*, Warszawa 2020.

Wzór *statutu* szkoły

STATUT¹

Szkoły Podstawowej/Liceum Ogólnokształcącego/Technikum/
Szkoły Branżowej nr _____ im. _____ w _____

Rozdział I **Postanowienia ogólne**

§ 1. 1. [nazwa szkoły] jest szkołą podstawową/liceum ogólnokształcącym/technikum/szkołą branżową.

2. Siedzibą szkoły jest _____.

§ 2. Organem prowadzącym szkołę jest _____ z siedzibą w _____.

§ 3. Ilekroć w statucie jest mowa bez bliższego określenia o:

- 1) szkole – należy przez to rozumieć _____ [nazwa szkoły];
- 2) organie prowadzącym – należy przez to rozumieć _____;
- 3) dyrektorze szkoły – należy przez to rozumieć Dyrektora _____ [nazwa szkoły];
- 4) nauczycielach – należy przez to rozumieć nauczycielki i nauczycieli _____ [nazwa szkoły];
- 5) uczniach – należy przez to rozumieć uczennice i uczniów _____ [nazwa szkoły];
- 6) rodzicach – należy przez to rozumieć rodziców i opiekunów prawnych uczennic i uczniów _____ [nazwa szkoły];
- 7) radzie pedagogicznej – należy przez to rozumieć Radę Pedagogiczną _____ [nazwa szkoły];
- 8) samorządzie uczniowskim – należy przez to rozumieć Samorząd Uczniowski _____ [nazwa szkoły];
- 9) radzie szkoły – należy przez to rozumieć Radę Szkoły _____ [nazwa szkoły];

¹ Wzór statutu w wersji edytowalnej można pobrać ze strony statut.sus.org.pl.

- 10) radzie rodziców – należy przez to rozumieć Radę Rodziców _____ [nazwa szkoły];
- 11) dzienniku elektronicznym – należy przez to rozumieć _____;
- 12) ustawie – Prawo oświatowe – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 900);
- 13) ustawie o systemie oświaty – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2022 r. poz. 2230).

Rozdział II

Cele i zadania szkoły

§ 4. Szkoła realizuje cele i zadania wynikające z przepisów prawa, w szczególności z ustawy – Prawo oświatowe i ustawy o systemie oświaty.

§ 5. Szkoła w szczególności realizuje poniższe cele:

- 1) edukacja, w tym kształcenie i wychowanie uczniów, w tym udzielanie im pomocy psychologiczno-pedagogicznej i organizowanie opieki nad uczniami z niepełnosprawnościami;
- 2) kształtowanie i rozwijanie wśród uczniów kompetencji wspierających wszechstronny rozwój człowieka i zapewniających przygotowanie do życia we współczesnym świecie;
- 3) upowszechnianie wśród uczniów wiedzy z zakresu edukacji ekologicznej (w tym klimatycznej), prawnej i seksualnej;
- 4) kształtowanie wśród uczniów postaw prodemokratycznych oraz zachęcanie ich do brania aktywnego udziału w życiu społeczno-politycznym państwa i regionu;
- 5) umożliwianie uczniom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej;
- 6) upowszechnianie oraz wdrażanie wiedzy o zasadach bezpieczeństwa oraz promowaniu ochrony zdrowia i jego wzmocnieniu w znaczeniu fizycznym i psychicznym.

§ 6. Cele, o których mowa w paragrafie poprzedzającym, szkoła realizuje w szczególności poprzez następujące zadania:

- 1) organizację obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych;
- 2) tworzenie warunków do bezpiecznego i wszechstronnego rozwoju każdego ucznia;
- 3) stosowanie metod wspierających efektywne uczenie się;
- 4) kształtowanie wśród uczniów umiejętności w zakresie: komunikacji interpersonalnej, współpracy, radzenia sobie z trudnymi emocjami, planowania własnego rozwoju, ponoszenia odpowiedzialności za swoje decyzje i wybory;
- 5) nauczanie i pracę oparte na podmiotowości każdego członka społeczności szkolnej;
- 6) organizowanie wycieczek, spotkań i wydarzeń;
- 7) współpracę z organizacjami pozarządowymi, samorządowymi, rządowymi i innymi, w tym zrzeszeniami nieformalnymi;
- 8) opracowywanie i wdrażanie programu wychowawczo-profilaktycznego.

Rozdział III **Organy szkoły**

§ 7. Organami szkoły są:

- 1) dyrektor;
- 2) rada szkoły;
- 3) samorząd uczniowski;
- 4) rada pedagogiczna;
- 5) rada rodziców.

§ 8. Dyrektor szkoły realizuje zadania wynikające z przepisów prawa oraz w szczególności:

- 1) lideruje, wspierając uczenie się i wszechstronny rozwój uczniów, pracę nauczycieli oraz pozostałych pracowników szkoły;
- 2) dba o bezpieczeństwo uczniów, nauczycieli oraz pozostałych pracowników szkoły;
- 3) prowadzi ewaluacje wewnętrzne, analizuje ich wyniki i wdraża formułowane na ich podstawie wnioski;
- 4) nadzoruje realizację celów i zadań szkoły, o których mowa w rozdziale II;
- 5) sporządza i publikuje w Biuletynie Informacji Publicznej szkoły w formie ogólnodostępnej ujednolicone teksty statutu szkoły, regulaminu rady szkoły, regulaminu samorządu uczniowskiego, regulaminu rady rodziców, regulaminu rady pedagogicznej.

§ 9. 1. Rada szkoły liczy 9 członków – po 3 przedstawicieli uczniów, rodziców i nauczycieli.

2. Kadencja rady szkoły rozpoczyna się 1 września i trwa 3 lata.

3. Wybory do rady szkoły odbywają się co roku w pierwszej połowie czerwca. W wyborach tych dokonuje się wymiany 1/3 składu rady – po 1 przedstawicielu uczniów, rodziców i nauczycieli, którego kadencja właśnie upływa.

4. Wybór członków rady szkoły odbywa się w zwykłą większością głosów, w głosowaniu tajnym i równym, które trwa 3 dni. Pozostałe kwestie związane z wyborami do rady szkoły określa jej regulamin.

5. Czynne prawo wyborcze w wyborach:

- 1) ucznia będącego członkiem rady szkoły posiadają wszyscy uczniowie;
- 2) rodzica będącego członkiem rady szkoły posiadają wszyscy rodzice;

- 3) nauczyciela będącego członkiem rady szkoły posiadają wszyscy nauczyciele.

6. Rada szkoły realizuje zadania wynikające z przepisów prawa oraz w szczególności:

- 1) współtworzy dogodne warunki nauki i wszechstronnego rozwoju uczniom oraz pracy nauczycielom;
- 2) formułuje wnioski z ewaluacji;
- 3) wspiera szkołę w wywiązywaniu się przez nią ze statutowych obowiązków;
- 4) opiniuje udział podmiotów zewnętrznych w realizacji zadań statutowych szkoły.

§ 10. 1. Samorząd uczniowski realizuje kompetencje wynikające z przepisów prawa oraz w szczególności:

- 1) współtworzy dogodne warunki uczenia się uczniom;
- 2) proponuje rozwiązania mające na celu poprawę jakości pracy szkoły;
- 3) przeprowadza wybory do samorządu uczniowskiego;
- 4) wybiera opiekuna samorządu uczniowskiego.

2. Samorząd uczniowski działa na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu.

3. Opiekę nad działaniami samorządu uczniowskiego sprawuje opiekun samorządu uczniowskiego.

§ 11. Rada pedagogiczna realizuje zadania wynikające z przepisów prawa oraz w szczególności:

- 1) współtworzy dogodne warunki uczenia się i wszechstronnego rozwoju uczniom i pracy nauczycielom;

- 2) wspiera rzetelną realizację programów nauczania opartą o formułowanie wymagań edukacyjnych dostosowanych do potrzeb i możliwości ucznia.

§ 12. Rada rodziców realizuje zadania i kompetencje wynikające z przepisów prawa oraz w szczególności:

- 1) współtworzy dogodne warunki nauki i wszechstronnego rozwoju uczniom i pracy nauczycielom;
- 2) wyraża opinie i wnioskuje do dyrektora szkoły i organu prowadzącego we wszystkich sprawach związanych z działalnością szkoły.

§ 13. 1. Organy, o których mowa w § 7, współdziałają ze sobą poprzez bieżące informowanie pozostałych organów o swojej działalności i jej planowanych kierunkach.

2. Poszczególne organy mogą zgłaszać pozostałym organom swoje wnioski i uwagi co do prowadzonej przez nich działalności. Organ powinien ustosunkować się do zgłoszonych uwag bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu 14 dni.

3. Organy mogą organizować wspólne narady i konsultacje.

4. Koordynacją współpracy organów zajmuje się dyrektor szkoły.

§ 14. 1. Spory pomiędzy organami rozwiązuje dyrektor szkoły, o ile nie jest stroną sporu.

2. Spory, w których stroną jest dyrektor szkoły, rozwiązuje rada szkoły, o ile nie zostaną naruszone w ten sposób kompetencje innych właściwych organów.

3. Organ odpowiedzialny za rozwiązanie sporu powinien dążyć do tego, by organy pozostające w sporze porozumiały się między sobą

w drodze mediacji, a gdy to nie jest możliwe, powinien rozstrzygnąć spór przy zachowaniu dalece idącej bezstronności i obiektywności, a także z uwzględnieniem interesów organów pozostających w sporze.

Rozdział IV

Organizacja pracy szkoły

§ 15. Podstawę organizacji pracy szkoły w danym roku szkolnym stanowią:

- 1) arkusz organizacji szkoły;
- 2) plan finansowy szkoły;
- 3) plan pracy szkoły;
- 4) tygodniowy rozkład zajęć;
- 5) przydział czynności poszczególnym nauczycielom i pozostałym pracownikom.

§ 16. Działalność edukacyjna szkoły jest określana przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania oraz podręczników (z tym że dobór podręczników nie jest obowiązkowy), który uwzględniając wymiar wychowawczy, obejmuje całość działań szkoły z punktu widzenia dydaktycznego;
- 2) program wychowawczo-profilaktyczny, który opisuje w sposób całościowy wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym i profilaktycznym, realizowane przez wszystkich nauczycieli.

§ 17. Szkoła prowadzi działalność dydaktyczno-wychowawczą poprzez organizację:

- 1) obowiązkowych zajęć edukacyjnych;
- 2) dodatkowych zajęć edukacyjnych:
 - a) _____;
 - b) _____;

- 3) zajęć rewalidacyjnych dla uczniów z niepełnosprawnościami;
- 4) zajęć prowadzonych w ramach kwalifikacyjnych kursów zawodowych;
- 5) zajęć prowadzonych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- 6) zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia i uczniów, w szczególności w celu kształtowania ich aktywności i kreatywności;
- 7) zajęć z doradztwa zawodowego;
- 8) zajęć etyki i religii;
- 9) zajęć wychowania do życia w rodzinie.

§ 18. 1. W szkole działają:

- 1) oddziały ogólnodostępne;
- 2) oddziały o odrębnym charakterze:
 - a) _____;
 - b) _____;
- 3) oddziały sportowe.

2. Oddziały, o których mowa w ust. 1, są organizowane i funkcjonują zgodnie z odrębnymi przepisami ich dotyczącymi.

§ 19. 1. Szkoła zapewnia możliwość wolontariatu uczniów przez cały rok szkolny.

2. Szkoła wspiera działania podejmowane w ramach wolontariatu w szczególności poprzez:

- 1) informowanie za pośrednictwem nauczycieli wychowawców o działaniach możliwych do podjęcia w ramach wolontariatu oraz inspirowanie do nich;
- 2) udzielanie pomocy merytorycznej uczniom zaangażowanym w wolontariat;

- 3) wyznaczanie przez dyrektora szkoły nauczyciela sprawującego opiekę nad danymi działaniami w ramach wolontariatu – na wniosek zainteresowanych uczniów;
- 4) udostępnianie (w miarę możliwości) pomieszczeń szkolnych na działania prowadzone przez uczniów w ramach wolontariatu.

§ 20. W szkole udziela się opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych jest potrzebne wsparcie, poprzez:

- 1) _____;
- 2) _____;
- 3) _____.

§ 21. 1. Szkoła współdziała z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży według bieżącego zapotrzebowania zgłaszanego przez organy szkoły, nauczycieli, rodziców lub uczniów.

2. Zadania, o których mowa w ust. 1, koordynuje dyrektor szkoły.

§ 22. Szkoła na bieżąco współdziała również z rodzicami w zakresie nauczania, wychowania, opieki i profilaktyki w szczególności poprzez: stały kontakt z rodzicami, zebrania rodziców, konsultacje dla rodziców.

§ 23. Szkoła współdziała ze stowarzyszeniami lub innymi organizacjami w zakresie działalności innowacyjnej według bieżąco rozpoznawanych zainteresowania i potrzeb uczniów i nauczycieli.

§ 24. 1. W szkole funkcjonuje stołówka szkolna.

2. Stołówka działa w dni nauki szkolnej w godzinach od _____ do _____.

3. Stołówka zapewnia uczniom jeden odpłatny gorący posiłek w ciągu dnia.

4. W celu umożliwienia uczniom skorzystania z posiłku, o którym mowa w ust. 3, dyrektor szkoły, ustalając długość przerw międzylekcyjnych, wyznacza co najmniej dwie „przerwy obiadowe”, których czas trwania wynosi co najmniej 20 minut.

Rozdział V

Organizacja zajęć edukacyjnych

§ 25. 1. Zajęcia edukacyjne odbywają się zgodnie z odrębnymi przepisami dotyczącymi organizacji roku szkolnego.

2. Zajęcia edukacyjne odbywają się od poniedziałku do piątku i realizowane są w formie stacjonarnej, chyba że z odrębnych przepisów wynika obowiązek realizacji zajęć edukacyjnych za pomocą metod i technik porozumiewania się na odległość (nauczanie zdalne).

3. Zajęcia edukacyjne odbywają się w salach lekcyjnych, pracowniach i w sali gimnastycznej.

4. Zajęcia edukacyjne mogą się też odbywać w innych miejscach, niż wskazano w ust. 2, w szczególności w placówkach kulturalno-oświatowych, na otwartych boiskach i placach, w parkach, w specjalnych pomieszczeniach przystosowanych do organizacji w nich konkretnych zajęć edukacyjnych.

§ 26. 1. Nauczanie zdalne odbywa się według zasad wynikających z przepisów prawa, z uwzględnieniem postanowień niniejszego paragrafu.

2. Nauczyciele do realizacji zajęć w formie nauczania zdalnego wykorzystują poniższe narzędzia informatyczne i technologie informacyjno-komunikacyjne, które służą również do przekazywania uczniom materiałów niezbędnych do realizacji tych zajęć:

- 1) platformy nauczania zdalnego: MS Teams, Google Classroom;
- 2) komunikatory poczty elektronicznej;
- 3) dziennik elektroniczny.

3. W celu zapewnienia bezpiecznego uczestnictwa uczniów w zajęciach realizowanych w formie nauczania zdalnego:

- 1) szkoła korzysta tylko z urządzeń informatycznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych, które gwarantują bezpieczeństwo danych ich użytkowników;
- 2) uczniowie przed przystąpieniem do korzystania z danego narzędzia informatycznego lub danej technologii informacyjno-komunikacyjnej muszą zostać w zrozumiałej formie zapoznani przez nauczyciela z zasadami obsługi danego narzędzia lub danej technologii, a także odnośnymi wymogami bezpieczeństwa, w tym cyberbezpieczeństwa;
- 3) uczniowie najpóźniej w pierwszym dniu nauczania zdalnego w danym roku szkolnym są zaznajamiani z zasadami bezpiecznego wykorzystywania urządzeń i technologii informatycznych, higieny cyfrowej, pracy z komputerem;
- 4) nauczyciele, realizując zajęcia w formie nauczania zdalnego, organizują to nauczanie w sposób, który nie wymaga od uczniów ciągłego korzystania z monitorów ekranowych;
- 5) wychowawca oddziału koordynuje, pod nadzorem dyrektora szkoły, realizację zajęć w formie nauczania zdalnego, w szczególności dbając o przestrzeganie zasad dotyczących bezpieczeństwa i higieny kształcenia podczas nauczania zdalnego i nadzorując, by w jego oddziale kształcenie z użyciem monitorów ekranowych i bez ich użycia odbywało się przemiennie.

4. Uczniowie potwierdzają uczestnictwo w zajęciach realizowanych w formie nauczania zdalnego w jeden z poniższych sposobów:

- 1) wpis w komunikatorze tekstowym wykorzystywanego narzędzia lub technologii, o których mowa w ust. 2;
- 2) wypowiedź głosowa;
- 3) wysłanie wiadomości elektronicznej poprzez dziennik elektroniczny lub pocztę elektroniczną – z tym zastrzeżeniem, że nie można wymagać od uczniów uruchomienia przekazu audio-wideo w celu potwierdzenia uczestnictwa w zajęciach.

§ 27. 1. Rok szkolny dzieli się na dwa śródrocza. Pierwsze śródrocze zaczyna się z początkiem nowego roku szkolnego i trwa do ostatniego dnia stycznia. Drugie śródrocze rozpoczyna się z pierwszym dniem lutego i kończy z dniem zakończenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych.

2. Klasyfikacji śródrocznej dokonuje się w ostatnim tygodniu pierwszego śródrocza.

§ 28. 1. Nauczyciele prowadzą dokumentację zajęć edukacyjnych zgodnie z odrębnymi przepisami.

2. Nauczyciele są zobowiązani do odnotowywania we właściwej dokumentacji spóźnień uczniów na dane zajęcia – poprzez określenie za pomocą liczby wymiaru minutowego spóźnienia.

Rozdział VI

Organizacja wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego

§ 29. W szkole działa wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego, którego koordynacją zajmuje się ____.

§ 30. W ramach wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego szkoła:

- 1) _____;
- 2) _____;
- 3) _____.

Rozdział VII

Organizacja biblioteki i świetlicy

§ 31. 1. W szkole działa biblioteka. Bibliotekę prowadzi nauczyciel bibliotekarz.

2. [W tym ustępie i kolejnych należy umieścić organizację pracy biblioteki].

3. Biblioteka współpracuje z uczniami, nauczycielami i rodzicami oraz innymi bibliotekami poprzez:

- 1) _____;
- 2) _____;
- 3) _____.

§ 32. 1. W szkole działa świetlica. Świetlicę prowadzą wychowawcy świetlicy.

2. Świetlica działa od poniedziałku do piątku (za wyjątkiem dni ustawowo wolnych od pracy).

3. Świetlica zapewnia uczniom:

- 1) _____;
- 2) _____;
- 3) _____.

Rozdział VIII

Zakres zadań nauczycieli i innych pracowników szkoły

§ 33. 1. W szkole zatrudnia się nauczycieli, wychowawców oraz stosownie do potrzeb: nauczyciela wspomagającego, asystenta lub pomoc nauczyciela, specjalistów, a także innych pracowników, w tym pracowników administracyjnych i obsługi.

2. Zasady zatrudniania nauczycieli, specjalistów i innych pracowników, o których mowa w ust. 1, określają odrębne przepisy.

3. Kwalifikacje nauczycieli, specjalistów i innych pracowników, o których mowa w ust. 1, oraz zasady ich wynagradzania określają odrębne przepisy.

§ 34. 1. Nauczyciele wykonują swoje zadania wynikające z przepisów prawa, niniejszego statutu oraz innych dokumentów obowiązujących w szkole.

2. Do zadań nauczyciela należy w szczególności:

- 1) realizacja podstawy programowej wraz z wymaganiami edukacyjnymi dostosowanymi do potrzeb i możliwości ucznia;
- 2) realizacja programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły;
- 3) dbałość o bezpieczeństwo uczniów i higieniczne warunki nauki;
- 4) stosowanie w pracy metod zapewniających efektywną naukę i efektywny rozwój uczniów oraz stałe doskonalenie się w tym zakresie.

3. Do zadań nauczyciela wychowawcy należy w szczególności:

- 1) planowanie pracy wychowawczej w oparciu o program wychowawczo-profilaktyczny szkoły i indywidualne potrzeby uczniów;
- 2) realizacja zadań wynikających z programu pracy wychowawczej;

- 3) prowadzenie zajęć w ramach godzin z wychowawcą zgodnie z potrzebami uczniów danego oddziału;
- 4) dbałość o warunki efektywnego uczenia się i rozwoju uczniów;
- 5) stwarzanie warunków do budowania dobrych relacji na linii uczeń-nauczyciel-rodzic.

4. Do zadań nauczyciela bibliotekarza należy w szczególności:

- 1) dbałość o stan księgozbioru;
- 2) propagowanie czytelnictwa wśród uczniów;
- 3) wdrażanie uczniów do samodzielnego, aktywnego poszukiwania informacji, jej oceny i użyteczności.

§ 35. 1. W szkole zatrudnia się ponadto: ____ (pedagoga/psychologa/wychowawcę świetlicy), którzy wykonują swoje zadania wynikające z przepisów prawa, niniejszego statutu oraz innych dokumentów obowiązujących w szkole.

2. Do zadań ____ należy w szczególności:

- 1) ____;
- 2) ____;

3. Do zadań ____ należy w szczególności:

- 1) ____;
- 2) ____.

Rozdział IX

Szczegółowe warunki

i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów

§ 36. 1. Nauczyciele na pierwszych zajęciach w danym roku szkolnym formułują wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania

nia przez uczniów poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych.

2. Formułowanie wymagań edukacyjnych odbywa się poprzez przygotowanie przez nauczyciela Ogólnych Wymagań Edukacyjnych na poszczególne oceny. Formułowanie wymagań edukacyjnych może być uzupełnione o skonstruowanie przez ucznia, we współpracy z nauczycielem, Indywidualnego Planu Uczenia Się.

3. Ogólne Wymagania Edukacyjne na poszczególne oceny powinny uwzględniać:

- 1) niezbędny do opanowania minimalny zakres wiadomości i umiejętności;
- 2) stopień rozumienia materiału naukowego;
- 3) stopień opanowania umiejętności stosowania wiadomości w praktyce;
- 4) stopień opanowania umiejętności integrowania wiadomości, również międzyprzedmiotowo;
- 5) stopień opanowania umiejętności organizacji pracy i współpracy;
- 6) stopień opanowania umiejętności i efekty pracy w oparciu o informację zwrotną oraz naprowadzającą;
- 7) stopień realizacji Indywidualnego Planu Uczenia Się, w tym w szczególności stopień postępu w procesie uczenia się i rozwoju – o ile został przygotowany.

4. Indywidualny Plan Uczenia Się to skonkretyzowane i zindywidualizowane w odniesieniu do każdego ucznia Ogólne Wymagania Edukacyjne.

5. Indywidualny Plan Uczenia Się określa:

- 1) cele i zadania, które uczeń zamierza zrealizować w danym roku szkolnym;
- 2) sposoby realizacji zakładanych celów i zadań;

- 3) efekty realizacji Indywidualnego Planu Uczenia Się, w tym w szczególności zakładaną śródroczną i roczną ocenę klasyfikacyjną;
- 4) oczekiwania ucznia w zakresie pomocy uczniowskiej i wsparcia nauczyciela.

6. Indywidualny Plan Uczenia Się i skonkretyzowane w nim wymagania edukacyjne na poszczególne oceny powinny być dostosowane do zdolności, możliwości, zainteresowań oraz stanu psychofizycznego ucznia.

§ 37. Ocenę zachowania ucznia ustala się w oparciu o następujące kryteria:

- 1) organizacja własnego procesu uczenia się (np. planowanie pracy, wypracowanie własnych metod uczenia się, umiejętność udzielania i korzystania z pomocy/wsparcia);
- 2) przynależność do szkolnej wspólnoty (np. angażowanie się w akcje organizowane w szkole, znajomość tradycji szkoły i jej symboli, szacunek do rówieśników i pracowników szkoły, dbałość o komunikację z rówieśnikami i dorosłymi opartą na szacunku);
- 3) dbałość o zdrowie i bezpieczeństwo (postawa prozdrowotna, proekologiczna, bezpieczne zachowania podczas lekcji, przerw, innych sytuacji szkolnych i pozaszkolnych, np. wycieczek).

§ 38. 1. Ocenianie bieżące jest realizowanym przez nauczycieli procesem doceniania starań oraz wyrażania uznania dla osiągnięć ucznia.

2. Ocenianie bieżące realizuje się przez:

- 1) ocenę słowną – odnoszenie się do działań i osiągnięć ucznia oraz jego zachowania i trudności w procesie uczenia się;
- 2) ocenę wspierającą – odnoszenie się do działań i osiągnięć ucznia w aspekcie doceniania poprawnych rozwiązań oraz udzielanie mu pomocy i wsparcia w poszukiwaniu powodów niepowodzeń i niwelowaniu ich;

- 3) ocenę kształtującą – wypracowanie warunków wspierających efektywne uczenie się i pracę nad sobą ucznia i wspieranie ucznia w planowaniu jego nauki.

3. W ramach oceniania bieżącego uczeń jest wspierany i informowany o postępach w procesie rozwoju intelektualnego, fizycznego, społecznego i emocjonalnego przez cały rok szkolny.

§ 39. 1. W ramach oceniania bieżącego uczeń dokumentuje swój proces uczenia się.

2. Dokumentacja ta zawiera w szczególności odnotowanie pracy z błędem i bieżące informacje dotyczące postępów w procesie uczenia się.

3. Szczegółowy sposób tej dokumentacji określa nauczyciel we współpracy z uczniami na pierwszych zajęciach w danym roku szkolnym.

§ 40. Oceny bieżące oraz klasyfikacyjne są uzasadniane przez nauczyciela ustnie zawsze przy ustaleniu oceny. Na wniosek ucznia lub rodzica uzasadnienie to powinno być sporządzone w formie pisemnej lub elektronicznej.

§ 41. 1. Sprawdzone i ocenione pisemne prace ucznia oraz dokumentacja, o której mowa w § 39, są udostępniane na bieżąco uczniowi i jego rodzicom.

2. Pozostała dokumentacja dotycząca oceniania ucznia jest udostępniana do wglądu uczniowi i jego rodzicom przez nauczyciela na terenie szkoły w terminie dogodnym dla każdej ze stron i ustalonym przez nauczyciela lub dyrektora szkoły.

§ 42. 1. Na dwa tygodnie przed rocznym klasyfikacyjnym zebraniem rady pedagogicznej nauczyciele oraz wychowawca oddziału informują ucznia i jego rodziców o przewidywanych dla niego rocznych ocenach

klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych i przewidywanej rocznej ocenie klasyfikacyjnej zachowania.

2. O przewidywanej negatywnej rocznej ocenie klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych należy poinformować na trzy tygodnie przed rocznym klasyfikacyjnym zebraniem rady pedagogicznej.

3. Informację, o której mowa w ust. 1 i 2, przekazuje się pisemnie lub za pomocą dziennika elektronicznego.

§ 43. 1. Śródroczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz śródroczną ocenę klasyfikacyjną zachowania ustala się na dzień przed śródrocznym klasyfikacyjnym zebraniem rady pedagogicznej.

2. Roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania ustala się na dzień przed rocznym klasyfikacyjnym zebraniem rady pedagogicznej.

§ 44. 1. Ustalenie śródrocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych odbywa się przy współpracy nauczyciela z uczniem i polega na:

- 1) dokonywanej przez ucznia samoocenie osiągniętych efektów kształcenia, a jeśli został przygotowany Indywidualny Plan Ucznienia Sie – także stopnia jego realizacji;
- 2) dokonywanej przez nauczyciela ocenie osiągniętych przez ucznia efektów kształcenia, a jeśli został przygotowany Indywidualny Plan Ucznienia Sie – także stopnia jego realizacji.

2. Ustalenie śródrocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania odbywa się przy współpracy nauczyciela z uczniem i opiera się na: ocenie wychowawcy, samoocenie ucznia oraz otrzymanych od pozostałych nauczycieli i uczniów danego oddziału informacjach zwrotnych dotyczących zachowania ocenianego ucznia – z tym że do ustalenia oceny konieczne jest uzyskanie co najmniej dwóch informacji zwrotnych

od pozostałych nauczycieli i co najmniej dwóch informacji zwrotnych od uczniów danego oddziału.

3. Śródroczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz śródroczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ocenami opisowymi.

§ 45. 1. Ustalenie rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych odbywa się według zasad określonych w § 44 ust. 1. Ustalenie rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania odbywa się według zasad określonych w § 44 ust. 2.

2. Roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz roczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ustalane według skali określonej we właściwych przepisach, a w klasach I–III szkoły podstawowej są to oceny opisowe.

§ 46. Ustalenie śródrocznej i rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych odbywa się bez odnoszenia się do efektów uczenia się osiągniętych przez pozostałych uczniów.

§ 47. 1. Ustalona roczna ocena klasyfikacyjna nie może być niższa niż ocena przewidywana, o której mowa w § 42 ust. 1 i 2.

2. Uzyskanie wyższych niż przewidywane rocznych ocen klasyfikacyjnych jest możliwe dla każdego ucznia, który wyrazi taką chęć i odbywa się w drodze rozmowy ucznia z nauczycielem nad poziomem spełnienia przez ucznia kryteriów na ocenę przewidywaną i wyższą, która może być uzupełniona wykonaniem przez ucznia wskazanych przez nauczyciela zadań.

§ 48. Postanowienia niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do ustalania końcowych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych oraz końcowych ocen klasyfikacyjnych zachowania.

Rozdział X

Prawa i obowiązki uczniów. Nagrody i kary

§ 49. Uczniowie mają w szczególności prawo do:

- 1) rzetelnego procesu dydaktyczno-wychowawczego opartego na budowaniu podmiotowych relacji z nauczycielem, którego zasadami są:
 - a) możliwość zadawania przez ucznia pytań;
 - b) przekonanie, że celem uczenia się jest sukces każdego ucznia, a nie oceny i rywalizacja;
 - c) możliwość skorzystania z pomocy nauczyciela i pomocy koleżeńskiej;
 - d) efektywne wykorzystanie czasu lekcji;
 - e) stosowanie wspierających metod uczenia się;
 - f) uczenie się na błędach;
 - g) brak obowiązkowych prac domowych;
 - h) oczekiwanie postępu, a nie perfekcji;
 - i) współpraca w zaufaniu i współodpowiedzialności, w oparciu o szczerą i wzajemny szacunek;
 - j) komunikacja, dobre relacje i przyjazna atmosfera;
- 2) dokonywania wyboru co do liczby i stopnia trudności wykonywanych zadań, podejmowanych przedsięwzięć, także w obszarze zachowania (praca nad sobą);
- 3) spotkań trójstronnych uczeń – nauczyciel – rodzic, które mają wspierać ucznia w rozwiązywaniu problemów i pokonywaniu trudności;
- 4) korzystania z bazy dydaktyczno-naukowej i zaplecza socjalnego szkoły, w szczególności z biblioteki, świetlicy, pracowni, szatni, stołówki.

§ 50. 1. Dyrektor szkoły niezwłocznie podejmuje niezbędne działania w przypadku powzięcia informacji o naruszeniu praw uczniów, a w szczególności:

- 1) przeprowadza postępowanie wyjaśniające, które ma na celu m.in. ustalenie podmiotów odpowiedzialnych za naruszenie oraz przyczyny i skutki tego naruszenia;
- 2) zapewnia wsparcie uczniowi, którego prawa zostały naruszone;
- 3) dąży do wyeliminowania skutków naruszenia.

2. Każdy uczeń, którego prawo zostało naruszone, ma prawo złożyć skargę do dyrektora szkoły. Jeśli naruszenia prawa dopuścił się dyrektor szkoły, przysługuje prawo złożenia skargi do rady szkoły.

3. Organ rozpatrujący skargę zobowiązany jest do jej rzetelnego rozpatrzenia w możliwie najkrótszym terminie, jednak nie dłuższym niż 14 dni. Jeśli dotrzymanie tego terminu nie jest możliwe z powodów wynikających ze stopnia złożoności sprawy lub okoliczności niezależnych od organu, organ może wydłużyć termin do rozpatrzenia sprawy, informując o tym składającego skargę oraz podając powód wydłużenia terminu.

4. Organ rozpatrujący skargę zobowiązany jest dołożyć wszelkich starań, aby strona składająca skargę nie poniosła negatywnych konsekwencji związanych ze złożeniem skargi, w szczególności zapewnić, aby fakt złożenia skargi nie został ujawniony bez zgody skarżącego, chyba że co innego wynika z przepisów prawa powszechnie obowiązującego oraz zapewnić stronie skarżącej anonimowość, chyba że ujawnienie tożsamości skarżącego jest niezbędnie konieczne do rozpatrzenia skargi i wyeliminowania naruszeń praw ucznia.

§ 51. Uczniowie są zobowiązani do:

- 1) udziału w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych i zadeklarowanych przez nich dodatkowych zajęciach edukacyjnych;
- 2) systematycznego i punktualnego uczęszczania na zajęcia, o których mowa w pkt 1;

- 3) przebywania w czasie trwania zajęć edukacyjnych i przerw między nimi pod nadzorem nauczycieli – o ile nie uzyskali pełnoletności.

§ 52. 1. Uczniowie są zobowiązani do przestrzegania obowiązków w zakresie zachowania podczas zajęć edukacyjnych określonych w niniejszym paragrafie.

2. W trakcie zajęć uczniowie są zobowiązani do przestrzegania poleceń nauczyciela w zakresie bezpiecznej i higienicznej organizacji pracy.

3. Uczniowie nie mogą podczas zajęć samowolnie opuszczać sali lekcyjnej lub innego miejsca, w którym odbywają się zajęcia.

§ 53. 1. Uczniowie są zobowiązani do przestrzegania obowiązków w zakresie usprawiedliwiania nieobecności na zajęciach edukacyjnych określonych w niniejszym paragrafie.

2. Uprawnionymi do złożenia wniosku o usprawiedliwienie nieobecności są: rodzice uczniów niepełnoletnich i uczniowie pełnoletni. Rodzice uczniów pełnoletnich nie są uprawnieni do składania wniosków, o których mowa w zdaniu pierwszym.

3. Wniosek o usprawiedliwienie nieobecności składa się w formie pisemnej lub elektronicznej poprzez moduł wiadomości dziennika elektronicznego do wychowawcy klasy.

4. Wniosek o usprawiedliwienie nieobecności powinien zawierać wskazanie zajęć edukacyjnych, które są objęte wnioskiem oraz wskazanie powodu każdej nieobecności. Do wniosku można załączyć dowody uprawdopodobniające zaistnienie okoliczności stanowiących powód nieobecności.

5. Wniosek o usprawiedliwienie nieobecności powinien być złożony w terminie 7 dni od dnia, w którym ustała przyczyna nieobecności.

6. Wychowawca klasy rozpatruje wniosek, w szczególności biorąc pod uwagę, czy wskazane we wniosku powody nieobecności uzasadniają nieobecność ucznia na zajęciach edukacyjnych.

7. Wniosek złożony przez podmiot nieuprawniony oraz taki, który nie uzasadnia w sposób dostateczny nieobecności, podlega odrzuceniu. Wniosek złożony po terminie, o którym mowa w ust. 6, może zostać odrzucony. Pozostałe wnioski zostają uwzględnione i wychowawca usprawiedliwia nieobecność.

8. Na odrzucenie wniosku, o którym mowa w ustępie poprzedzającym, wnioskodawcy służy skarga do dyrektora szkoły, która powinna zostać złożona w terminie 3 dni od dnia odrzucenia wniosku, z zachowaniem wymogów określonych w ust. 3. Skarga powinna być właściwie uzasadniona. Dyrektor, rozpatrując skargę, może ją odrzucić lub uwzględnić, zobowiązując wychowawcę klasy do usprawiedliwienia nieobecności. Decyzja dyrektora jest ostateczna.

§ 54. 1. Uczeń może zostać zwolniony z części zajęć w danym dniu. Do wniosku o zwolnienie ucznia z części zajęć w danym dniu stosuje się odpowiednio postanowienia § 53 ust. 2, 3, 4, 6 i 7, z tym że wniosek można złożyć także w formie ustnej i także wobec dyrektora szkoły.

2. Nieobecności ucznia, objęte wnioskiem o zwolnienie z części zajęć w danym dniu, uznaje się za usprawiedliwione.

3. Uczeń pełnoletni, który samowolnie opuścił część zajęć w danym dniu bez dochowania procedury określonej w niniejszym paragrafie, nie ma możliwości usprawiedliwienia nieobecności na tych zajęciach.

§ 55. 1. Uczniowie są zobowiązani do przestrzegania obowiązków w zakresie zasad ubierania się na terenie szkoły określonych w niniejszym paragrafie.

2. Uczniowie są obowiązani ubierać się zgodnie z ogólnie przyjętymi normami społecznymi, z zastrzeżeniem, że niedozwolone jest noszenie stroju zawierającego elementy nawołujące do nienawiści, dyskryminujące lub sprzeczne z prawem bądź stwarzające zagrożenie dla bezpieczeństwa innych uczniów, nauczycieli, pracowników szkoły lub samego ucznia.

3. Na zajęciach wychowania fizycznego uczniów obowiązują strój sportowy oraz obuwie sportowe.

§ 56. 1. Uczniowie są zobowiązani do przestrzegania obowiązków w zakresie warunków wnoszenia i korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły określonych w niniejszym paragrafie.

2. Na teren szkoły można wносить telefony komórkowe i inne urządzenia elektroniczne.

3. Na terenie szkoły można korzystać z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych, z zastrzeżeniem, że korzystanie z nich w czasie zajęć edukacyjnych może odbywać się tylko za zgodą nauczyciela lub innej osoby prowadzącej zajęcia.

4. Korzystanie na terenie szkoły z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych powinno odbywać się z poszanowaniem zasad współżycia społecznego, w tym w szczególności prawa do prywatności uczniów i nauczycieli i prawa do niezakłóconego przebywania na terenie szkoły.

§ 57. 1. Uczniowie są zobowiązani do przestrzegania obowiązków w zakresie zachowania wobec nauczycieli i innych pracowników szkoły oraz pozostałych uczniów określonych w niniejszym paragrafie.

2. Uczniowie zobowiązani są do poszanowania godności każdego członka społeczności szkolnej oraz odnoszenia się do każdego z szacunkiem i w sposób niedyskryminujący.

3. Zabronione jest stosowanie przemocy fizycznej i psychicznej w stosunku do nauczycielek i nauczycieli, innych pracowników szkoły oraz pozostałych uczniów.

§ 58. 1. Uczeń może zostać skreślony z listy uczniów tylko w przypadku:

- 1) złożenia rezygnacji – przez ucznia pełnoletniego lub rodziców ucznia niepełnoletniego;
- 2) popełnienia umyślnego przestępstwa przeciwko zdrowiu, życiu lub mieniu znacznych rozmiarów, stwierdzonego prawomocnym wyrokiem sądu;
- 3) rażącego i długotrwałego naruszania zasad współżycia społecznego na terenie szkoły, zwłaszcza stosowania przemocy wobec członków społeczności szkolnej – jeśli wcześniej zastosowane środki wychowawcze nie przyniosły skutku.

2. Skreślenia z listy uczniów dokonuje dyrektor szkoły na podstawie uchwały rady pedagogicznej i po zasięgnięciu opinii samorządu uczniowskiego.

3. W przypadku ucznia objętego obowiązkiem szkolnym, dyrektor szkoły podstawowej może wystąpić w sytuacjach opisanych w ust. 1 pkt 2 i 3 do kuratora oświaty z wnioskiem o przeniesienie ucznia do innej szkoły.

§ 59. 1. Uczeń może zostać nagrodzony za wzorowe wywiązanie się ze swoich obowiązków szkolnych, wzorową postawę prospołeczną, w tym w szczególności w zaangażowanie w wolontariat i pomoc innym, osiągane sukcesy sportowe, naukowe, artystyczne i inne.

2. Rodzaje przyznawanych nagród:

- 1) List Gratulacyjny Dyrektora Szkoły – przyznawany przez dyrektora szkoły;
- 2) List Gratulacyjny Rady Pedagogicznej – przyznawany przez radę pedagogiczną;
- 3) List Gratulacyjny Wychowawcy Klasy – przyznawany przez wychowawcę klasy.

3. Od nagrody, o której mowa w ust. 2 pkt 1, uczniowi przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy do dyrektora szkoły w terminie 14 dni. Dyrektor szkoły rozpatruje wniosek w terminie 7 dni. Decyzja dyrektora szkoły jest ostateczna.

4. Od nagród, o których mowa w ust. 2 pkt 2 i 3, uczniowi przysługuje odwołanie do dyrektora szkoły w terminie 14 dni. Dyrektor szkoły rozpatruje odwołanie w terminie 7 dni. Decyzja dyrektora szkoły jest ostateczna.

§ 60. 1. Uczeń za nieprzestrzeganie postanowień statutu szkoły może zostać ukarany:

- 1) naganą dyrektora szkoły;
- 2) naganą rady pedagogicznej;
- 3) naganą wychowawcy klasy.

2. Od kary, o której mowa w ust. 1 pkt 1, uczniowi przysługuje odwołanie do rady szkoły w terminie 14 dni. Rada szkoły rozpatruje odwołanie w terminie 21 dni. Decyzja rady szkoły jest ostateczna.

3. Od kar, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, uczniowi przysługuje odwołanie do dyrektora szkoły w terminie 14 dni. Dyrektor szkoły rozpatruje odwołanie w terminie 7 dni. Decyzja dyrektora szkoły jest ostateczna.

Rozdział XI

Ceremoniał, sztandar i godło szkoły

§ 61. 1. Szkoła posiada sztandar szkoły/godło szkoły/ceremoniał szkolny.

2. Warunki stosowania sztandaru szkoły, godła szkoły oraz ceremoniału szkolnego są następujące:

- 1) _____;
- 2) _____;
- 3) _____.

§ 62. 1. Szkoła posiada pieczęci:

- 1) _____;
- 2) _____;
- 3) _____.

2. Pieczęci są używane zgodnie z odrębnymi przepisami.

§ 63. 1. Zasady prowadzenia przez szkołę gospodarki finansowej określają odrębne przepisy.

2. Szkoła prowadzi dokumentację swojej działalności i przechowuje ją w archiwum zgodnie z odrębnymi przepisami.

§ 64. Sprawy nieuregulowane w statucie są rozstrzygane w oparciu o obowiązujące i dotyczące tych spraw odrębne przepisy.

Rozdział XII

Przepisy przejściowe

§ 65. 1. Pierwsze wybory do rady szkoły, o których mowa w § 9, powinny odbyć się miesiąc po wejściu w życie statutu.

2. Wybory, o których mowa w ust. 1, przeprowadza się zgodnie z postanowieniami § 9, z tym że wybiera się:

- 1) 3 członków na roczną kadencję;
- 2) 3 członków na 2-letnią kadencję;
- 3) 3 członków na 3-letnią kadencję.

3. Na poszczególne kadencje, o których mowa w ust. 2, wybiera się po jednym uczniu, rodzicu i nauczycielu.

Rozdział XIII **Przepisy końcowe**

§ 66. Wraz z wejściem w życie niniejszego statutu traci moc dotychczasowy statut szkoły.

§ 67. Niniejszy statut wchodzi w życie z dniem 1 września ____ roku.

Komentarz do ***wzoru* statutu** **szkoły**

Komentarz

Wprowadzenie

Nasz wzór statutu szkoły uzupełniliśmy o komentarz, którego autorem jest Łukasz Korzeniowski. Komentarz wyjaśnia, z jakich przepisów prawa powszechnie obowiązującego wynikają konkretne regulacje statutowe oraz objaśnia, jak rozumieć dane przepisy statutu. Niektóre postanowienia statutu zostały dodatkowo opatrzone „Komentarzem praktyczki”.

Wzór statutu szkoły oczywiście nie jest wzorem kompletnym. Wymaga uzupełnienia i dostosowania do wymogów konkretnej szkoły. Zapewne nie jest też statutem idealnym, ale jest co najmniej próbą stworzenia dobrego statutu. Ten wzór – mamy nadzieję – stanowi solidną podbudowę pod tworzenie statutu konkretnej szkoły.

Rozdział I

Postanowienia ogólne

§ 1. [nazwa i typ szkoły oraz jej siedziba]

1. [nazwa szkoły] jest szkołą podstawową/liceum ogólnokształcącym/technikum/szkołą branżową.

2. Siedzibą szkoły jest _____.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy – Prawo oświatowe w statucie szkoły należy określić nazwę (w tym imię – jeśli zostało nadane) i typ szkoły oraz jej siedzibę, a w przypadku, gdy szkoła wchodzi w skład zespołu szkół – także nazwę tego zespołu.

II. Siedzibą szkoły jest miejscowość, w której jest ona położona. Nie jest rekomendowane umieszczanie w statucie szkoły dodatkowo informacji o adresie szkoły.

III. Wskazać należy, że przy dostosowywaniu tego przepisu do konkretnej szkoły należy pamiętać o prawidłowym określeniu w pierwotnym typie szkoły (szkoła podstawowa, liceum ogólnokształcące itp. – zob. art. 18 ust. 1 u.p.o.), pełnej nazwy szkoły wraz z jej imieniem (jeśli zostało nadane) oraz pełnej nazwy zespołu szkół (jeśli szkoła wchodzi w skład takiego zespołu).

Przykładowy zapis: „1. Szkoła Podstawowa nr 2 im. Marii Konopnickiej w Zespole Szkół Publicznych nr 7 jest szkołą podstawową. 2 Siedzibą szkoły jest Kraków”.

§ 2. [organ prowadzący]

Organem prowadzącym szkołę jest _____ z siedzibą w _____.

KOMENTARZ

Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe w statucie szkoły należy określić nazwę i siedzibę organu prowadzącego szkołę.

W przypadku szkół publicznych, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, ważne jest, by pamiętać, że organem prowadzącym jest gmina/powiat – a nie np. urząd miasta/starostwo powiatowe.

Przykładowy zapis: „Organem prowadzącym szkołę jest Gmina Miejska Kraków z siedzibą w Krakowie”.

§ 3. [słowniczek]

Ileokroć w statucie jest mowa bez bliższego określenia o:

- 1) szkole – należy przez to rozumieć _____ [nazwa szkoły];
- 2) organie prowadzącym – należy przez to rozumieć _____;

- 3) dyrektorze szkoły – należy przez to rozumieć Dyrektora _____ [nazwa szkoły];
- 4) nauczycielach – należy przez to rozumieć nauczycielki i nauczycieli _____ [nazwa szkoły];
- 5) uczniach – należy przez to rozumieć uczennice i uczniów _____ [nazwa szkoły];
- 6) rodzicach – należy przez to rozumieć rodziców i opiekunów prawnych uczennic i uczniów _____ [nazwa szkoły];
- 7) radzie pedagogicznej – należy przez to rozumieć Radę Pedagogiczną _____ [nazwa szkoły];
- 8) samorządzie uczniowskim – należy przez to rozumieć Samorząd Uczniowski _____ [nazwa szkoły];
- 9) radzie szkoły – należy przez to rozumieć Radę Szkoły _____ [nazwa szkoły];
- 10) radzie rodziców – należy przez to rozumieć Radę Rodziców _____ [nazwa szkoły];
- 11) dzienniku elektronicznym – należy przez to rozumieć _____;
- 12) ustawie – Prawo oświatowe – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 900);
- 13) ustawie o systemie oświaty – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2022 r. poz. 2230).

KOMENTARZ

I. Dobrze jest, aby statut szkoły zawierał wyjaśnienie pojęć w nim używanych. Pomaga to lepiej zrozumieć tekst statutu, a jednocześnie czyni go bardziej przejrzystym, bo nie jest wówczas konieczne każdorazowe dokładne wyjaśnianie używanych terminów czy przywoływanie adresów publikacyjnych ustaw.

II. W zaproponowanym przez nas wzorze pamiętaliśmy o feminitywach. Względy czysto pragmatyczne nie pozwoliły na to, by używać ich w całym tekście statutu. Z tego powodu feminitywy zdecydowaliśmy się zawrzeć w słowniczku, tak, żeby było wiadomo, że jeśli statut mówi np. o „uczniach”, to chodzi nam o „uczennice i uczniów”.

Rozdział II

Cele i zadania szkoły

§ 4. [cele i zadania szkoły]

Szkoła realizuje cele i zadania wynikające z przepisów prawa, w szczególności z ustawy – Prawo oświatowe i ustawy o systemie oświaty.

KOMENTARZ

I. Komentowany przepis otwiera rozdział poświęcony celom i zadaniom szkoły. Wszystkie przepisy tego rozdziału realizują delegację z art. 98 ust. 1 pkt 3 u.p.o., zgodnie z którym w statucie szkoły należy określić cele i zadania szkoły wynikające z przepisów prawa oraz sposób ich wykonywania, w tym w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, organizowania opieki nad uczniami niepełnosprawnymi, umożliwiania uczniom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa oraz zasad promocji i ochrony zdrowia.

II. Statut wskazuje przy tym, że szkoła realizuje cele wynikające z przepisów prawa powszechnie obowiązującego. Pamiętać trzeba,

że nie należy tych celów ponownie określać w statucie. Byłoby to sprzeczne z zasadami techniki prawodawczej.

§ 5. [cele szkoły – rozwinięcie]

Szkoła w szczególności realizuje poniższe cele:

- 1) edukacja, w tym kształcenie i wychowanie uczniów, w tym udzielanie im pomocy psychologiczno-pedagogicznej i organizowanie opieki nad uczniami z niepełnosprawnościami;
- 2) kształtowanie i rozwijanie wśród uczniów kompetencji wspierających wszechstronny rozwój człowieka i zapewniających przygotowanie do życia we współczesnym świecie;
- 3) upowszechnianie wśród uczniów wiedzy z zakresu edukacji ekologicznej (w tym klimatycznej), prawnej i seksualnej;
- 4) kształtowanie wśród uczniów postaw prodemokratycznych oraz zachęcanie ich do brania aktywnego udziału w życiu społeczno-politycznym państwa i regionu;
- 5) umożliwianie uczniom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej;
- 6) upowszechnianie oraz wdrażanie wiedzy o zasadach bezpieczeństwa oraz promowaniu ochrony zdrowia i jego wzmocnieniu w znaczeniu fizycznym i psychicznym.

KOMENTARZ

I. Wskazane w omawianym przepisie przykładowe cele szkoły są konkretyzacją celów wynikających z przepisów prawa. Cele te mają pokazywać ideę szkoły, jakiej chcemy – nowoczesnej, odpowiadającej na wyzwania współczesnego świata, podmiotowo traktującej ucznia. Wskazany przez nas katalog ma oczywiście charakter przykładowy

wy, zachęcamy jednak, by jak najpełniej wykorzystać go w statucie swojej szkoły.

II. Określone w statucie cele szkoły powinny być maksymalnie precyzyjne i syntetyczne. Błędem jest tworzenie rozwlekłych wyliczeń. Przede wszystkim powoduje to, że szkoła nakłada na siebie bardzo szerokie obowiązki (każdy cel, który określono w statucie, szkoła powinna realizować), z których potem może być jej trudno się wywiązać. Ponadto utrudnia to zapoznanie się ze statutem i sprawia, że ten fragment może być pomijany. Trzeba pamiętać, że długie bloki tekstu nie zachęcają do czytania. A statut szkoły, jakkolwiek jest ważnym dokumentem o charakterze normatywnym, jest także tekstem *quasi*-użytkowym, z którym zapoznawać będą się przecież uczniowie.

III. Cele szkoły powinny uwzględniać program wychowawczo-profilaktyczny szkoły – dotyczy to szkół dla młodzieży (wynika to z art. 98 ust. 4 u.p.o.). Należy mieć to na uwadze przy konstruowaniu statutu szkoły.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – ANNA SZULC

Edukacja XXI wieku nie może być pamięciowym przyswajaniem wiedzy ogólnodostępnej i zaliczaniem jej na zasadach „ZZZ” (zakuć, zdać i zapomnieć). Mówi o tym preambuła podstawy programowej: „Zadaniem szkoły jest łagodne wprowadzenie dziecka w świat wiedzy, przygotowanie do wykonywania obowiązków ucznia oraz wdrażanie do samorozwoju. Szkoła zapewnia bezpieczne warunki oraz przyjazną atmosferę do nauki, uwzględniając indywidualne możliwości i potrzeby edukacyjne ucznia. Najważniejszym celem kształcenia w szkole podstawowej jest dbałość o integralny rozwój” (dla szkół podstawowych) oraz: „Celem kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym i technikum jest traktowanie uporządkowanej, systematycznej wiedzy jako podstawy kształtowania umiejętności” (dla szkół ponadpodstawowych). Współczesny człowiek potrzebuje wiedzy zintegrowanej,

która ma zastosowanie i która jest powodem jego rozwoju. Potrzebuje wiedzy, gdzie szukać informacji, jak dokonywać wyborów, a nade wszystko potrzebuje wiedzy przydatnej w życiu.

§ 6. [zadania szkoły – rozwinięcie]

Cele, o których mowa w paragrafie poprzedzającym, szkoła realizuje w szczególności poprzez następujące zadania:

- 1) organizację obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych;
- 2) tworzenie warunków do bezpiecznego i wszechstronnego rozwoju każdego ucznia;
- 3) stosowanie metod wspierających efektywne uczenie się;
- 4) kształtowanie wśród uczniów umiejętności w zakresie: komunikacji interpersonalnej, współpracy, radzenia sobie z trudnymi emocjami, planowania własnego rozwoju, ponoszenia odpowiedzialności za swoje decyzje i wybory;
- 5) nauczanie i pracę oparte na podmiotowości każdego członka społeczności szkolnej;
- 6) organizowanie wycieczek, spotkań i wydarzeń;
- 7) współpracę z organizacjami pozarządowymi, samorządowymi, rządowymi i innymi, w tym zrzeszeniami nieformalnymi;
- 8) opracowywanie i wdrażanie programu wychowawczo-profilaktycznego.

KOMENTARZ

W omawianym przepisie wskazane są przykładowe zadania, jakie podejmuje szkoła, by realizować określone przez siebie cele. Katalog ten z istoty rzeczy nie może być zamknięty, ale ma określać przynaj-

mniej główne zadania szkoły. Również w tym wypadku warto pamiętać o syntetyczności zapisu.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – ANNA SZULC

Efektywne uczenie, nie nauczanie, to: planowanie własnej pracy, umiejętność podejmowania decyzji, odpowiedzialność i współpraca. Niezbędnymi „narzędziami” do osiągnięcia celów edukacji są: umiejętność komunikowania się, budowania dobrych relacji oraz stosowanie metod efektywnej nauki.

Bardzo ważnym elementem tworzenia warunków nauki uczniom i pracy nauczyciela jest integracja, która może być realizowana poprzez:

- współorganizowanie wraz z uczniami i rodzicami kilkudniowych (niskobudżetowych) obozów integracyjnych;
- gry i zabawy integracyjne, szczególnie po dłuższym okresie niecho-
dzenia do szkoły: ferie, wakacje, okres zdalnej nauki;
- współorganizowanie z uczniami spotkań z rodzicami (prezenta-
cje uczniów, wspólne oglądanie np. spektakli, dyskusja na temat
obejrzanego materiału, poczęstunek przygotowany przez uczniów);
- przeprowadzanie zabaw integracyjnych jako form urozmaicenia
i uatrakcyjnienia lekcji.

Rozdział III

Organy szkoły

§ 7. [organy szkoły]

Organami szkoły są:

- 1) dyrektor;
- 2) rada szkoły;
- 3) samorząd uczniowski;
- 4) rada pedagogiczna;
- 5) rada rodziców.

KOMENTARZ

Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 5 u.p.o. statut zawiera określenie organów szkoły ich szczegółowe kompetencje (kompetencje organów określają kolejne paragrafy). Omawiany przepis uwzględnia wszystkie możliwe organy szkoły. Trzeba mieć na względzie, że w niektórych szkołach – na mocy przepisów właściwych rozporządzeń, nie tworzy się rad rodziców i samorządów uczniowskich. Ponadto samo powołanie rady szkoły nie jest obligatoryjne (art. 82 ust. 1 u.p.o.).

§ 8. [dyrektor szkoły]

Dyrektor szkoły realizuje zadania wynikające z przepisów prawa oraz w szczególności:

- 1) lideruje, wspierając uczenie się i wszechstronny rozwój uczniów, pracę nauczycieli oraz pozostałych pracowników szkoły;
- 2) dba o bezpieczeństwo uczniów, nauczycieli oraz pozostałych pracowników szkoły;
- 3) prowadzi ewaluacje wewnętrzne, analizuje ich wyniki i wdraża formułowane na ich podstawie wnioski;
- 4) nadzoruje realizację celów i zadań szkoły, o których mowa w rozdziale II;
- 5) sporządza i publikuje w Biuletynie Informacji Publicznej szkoły w formie ogólnodostępnej ujednoczone teksty statutu szkoły, regulaminu rady szkoły, regulaminu samorządu uczniowskiego, regulaminu rady rodziców, regulaminu rady pedagogicznej.

KOMENTARZ

Kompetencje dyrektora szkoły określa art. 68 u.p.o. Nie ma potrzeby, aby w statucie powielać te przepisy (byłoby to też niezgodne z zasadami techniki prawodawczej). W statucie należy dookreślić niektóre kompetencje dyrektora szkoły. Warto zadbać, aby kompetencje dyrektora i stawiane mu zadania odpowiadały specyfice szkoły (to zresztą ogólna uwaga, którą należy odnieść do wszystkich organów szkoły). W tym miejscu warto zwrócić uwagę na zobowiązanie dyrektora szkoły do sporządzania i publikowania w BIP szkoły ujednoczonego tekstu statutu szkoły oraz tekstów ujednoczonych dokumentów wydawanych przez pozostałe organy szkoły.

§ 9. [rada szkoły]

1. Rada szkoły liczy 9 członków – po 3 przedstawicieli uczniów, rodziców i nauczycieli.
2. Kadencja rady szkoły rozpoczyna się 1 września i trwa 3 lata.
3. Wybory do rady szkoły odbywają się co roku w pierwszej połowie czerwca. W wyborach tych dokonuje się wymiany 1/3 składu rady – po 1 przedstawicielu uczniów, rodziców i nauczycieli, którego kadencja właśnie upływa.
4. Wybór członków rady szkoły odbywa się w zwykłą większość głosów, w głosowaniu tajnym i równym, które trwa 3 dni. Pozostałe kwestie związane z wyborami do rady szkoły określa jej regulamin.
5. Czynne prawo wyborcze w wyborach:
 - 1) ucznia będącego członkiem rady szkoły posiadają wszyscy uczniowie;
 - 2) rodzica będącego członkiem rady szkoły posiadają wszyscy rodzice;
 - 3) nauczyciela będącego członkiem rady szkoły posiadają wszyscy nauczyciele.
6. Rada szkoły realizuje zadania wynikające z przepisów prawa oraz w szczególności:
 - 1) współtworzy dogodne warunki nauki i wszechstronnego rozwoju uczniom oraz pracy nauczycielom;
 - 2) formułuje wnioski z ewaluacji;
 - 3) wspiera szkołę w wywiązywaniu się przez nią ze statutowych obowiązków;

- 4) opiniuje udział podmiotów zewnętrznych w realizacji zadań statutowych szkoły.

KOMENTARZ

I. Powyższy przepis statuuje radę szkoły, określa jej skład i kadencję oraz zadania, dopełniając w ten sposób regulacje art. 80 i 81 u.p.o.

II. Warto w tym miejscu podkreślić, że bardzo zależy nam na tym, by w szkołach zaczęły działać rady szkół. To organy, które pozwalają na realne decydowanie o tym, jak działa szkoła uczniom i rodzicom. Warto zaznaczyć bowiem, że to rada szkoły co do zasady uchwała statut szkoły (art. 80 ust. 1 pkt 1 u.p.o.), opiniuje projekt planu finansowego (art. 80 ust. 1 pkt 2 u.p.o.) czy z własnej inicjatywy ocenia sytuację oraz stan szkoły lub placówki i występuje z wnioskami do dyrektora, rady pedagogicznej, organu prowadzącego szkołę lub placówkę oraz do wojewódzkiej rady oświatowej, w (art. 80 ust. 1 pkt 5 u.p.o.).

§ 10. [samorząd uczniowski]

1. Samorząd uczniowski realizuje kompetencje wynikające z przepisów prawa oraz w szczególności:

- 1) współtworzy dogodne warunki uczenia się uczniom;
- 2) proponuje rozwiązania mające na celu poprawę jakości pracy szkoły;
- 3) przeprowadza wybory do samorządu uczniowskiego;
- 4) wybiera opiekuna samorządu uczniowskiego.

2. Samorząd uczniowski działa na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu.

3. Opiekę nad działaniami samorządu uczniowskiego sprawuje opiekun samorządu uczniowskiego.

KOMENTARZ

I. Powyższy przepis określa zadania samorządu uczniowskiego, uzupełniając w tym zakresie unormowania art. 85 u.p.o.

II. Konieczne jest w tym miejscu zaznaczenie, że statut szkoły nie może zawierać przepisów określających zasady działania samorządu uczniowskiego – ten bowiem działa na podstawie uchwalanego przez siebie regulaminu. Regulamin w szczególności określa zasady wybierania i działania organów samorządu (art. 85 ust. 3 u.p.o.). Statut szkoły nie może więc zawierać postanowień odnoszących się do tych zasad, jak też i nie może określać organów samorządu uczniowskiego.

§ 11. [rada pedagogiczna]

Rada pedagogiczna realizuje zadania wynikające z przepisów prawa oraz w szczególności:

- 1) współtworzy dogodne warunki uczenia się i wszechstronnego rozwoju uczniom i pracy nauczycielom;
- 2) wspiera rzetelną realizację programów nauczania opartą o formułowanie wymagań edukacyjnych dostosowanych do potrzeb i możliwości ucznia.

KOMENTARZ

I. Kompetencje rady pedagogicznej określa art. 71 u.p.o. Powyższy przepis dookreśla zadania rady pedagogicznej.

II. Zaznaczenia wymaga, że statut szkoły nie może ustanawiać kompetencji stanowiących rady pedagogicznej – te bowiem zostało wyczerpująco wymienione w art. 71 ust. 1 u.p.o. Statut może natomiast określać kompetencje opiniujące (w art. 71 ust. 2 u.p.o. zawarto jedynie przykładowy katalog materii podlegającej opiniowaniu rady pedagogicznej).

§ 12. [rada rodziców]

Rada rodziców realizuje zadania i kompetencje wynikające z przepisów prawa oraz w szczególności:

- 1) współtworzy dogodne warunki nauki i wszechstronnego rozwoju uczniom i pracy nauczycielom;
- 2) wyraża opinie i wnioskuje do dyrektora szkoły i organu prowadzącego we wszystkich sprawach związanych z działalnością szkoły.

KOMENTARZ

Kompetencje rady rodziców określa art. 84 u.p.o. Powyższy przepis dookreśla zadania rady rodziców.

§ 13. [współdziałanie organów]

1. Organy, o których mowa w § 7, współdziałają ze sobą poprzez bieżące informowanie pozostałych organów o swojej działalności i jej planowanych kierunkach.
2. Poszczególne organy mogą zgłaszać pozostałym organom swoje wnioski i uwagi co do prowadzonej przez nich działalności. Organ powinien ustosunkować się do zgłoszonych uwag bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu 14 dni.
3. Organy mogą organizować wspólne narady i konsultacje.
4. Koordynacją współpracy organów zajmuje się dyrektor szkoły.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 5 u.p.o. statut określa zasady współdziałania organów szkoły. Omawiany przepis współpracę organów opiera na zasadzie bieżącego informowania, umożliwiając organom zgłaszanie uwag co do działalności innych organów. Organem, który koordynuje współpracę, jest dyrektor szkoły.

II. Ważnym elementem współdziałania jest konieczność ustosunkowania się organu do uwag, którego zostały do niego skierowane od innego organu. Ten mechanizm ma przeciwdziałać ignorowaniu przez organ zastrzeżeń do jego pracy. Organowi wnioskującemu zapewnia on natomiast możliwość rozliczania pracy organu, do którego zgłosił swoje uwagi.

§ 14. [spory pomiędzy organami]

1. Spory pomiędzy organami rozwiązuje dyrektor szkoły, o ile nie jest stroną sporu.
2. Spory, w których stroną jest dyrektor szkoły, rozwiązuje rada szkoły, o ile nie zostaną naruszone w ten sposób kompetencje innych właściwych organów.
3. Organ odpowiedzialny za rozwiązanie sporu powinien dążyć do tego, by organy pozostające w sporze porozumiały się między sobą w drodze mediacji, a gdy to nie jest możliwe, powinien rozstrzygnąć spór przy zachowaniu dalece idącej bezstronności i obiektywności, a także z uwzględnieniem interesów organów pozostających w sporze.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 5 u.p.o. statut określa sposoby rozwiązywania sporów między organami. Komentowany przepis przyjmuje zasadę rozstrzygnięcia sporów przez dyrektora szkoły, chyba że sam on jest stroną sporu – wtedy spór rozwiązuje rada szkoły. Omawiany przepis statuuje też zasadę mediacyjnego rozwiązywania sporów.

II. Wskazać w tym miejscu należy, że niewłaściwą praktyką jest wskazywanie w statucie organów spoza struktury szkoły jako właściwych do rozstrzygnięcia sporów pomiędzy organami szkoły (np. takich jak kurator oświaty czy wójt). Statut szkoły jest wewnątrzszkolnym aktem prawnym i może regulować działalność organów tylko danej szkoły i nie może jednocześnie nakładać powinności na organy administracji publicznej.

Rozdział IV

Organizacja pracy szkoły

§ 15. [dokumenty]

Podstawę organizacji pracy szkoły w danym roku szkolnym stanowią:

- 1) arkusz organizacji szkoły;
- 2) plan finansowy szkoły;
- 3) plan pracy szkoły;
- 4) tygodniowy rozkład zajęć;
- 5) przydział czynności poszczególnym nauczycielom i pozostałym pracownikom.

KOMENTARZ

Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 6 u.p.o. statut szkoły określa organizację pracy szkoły. Ważne jest, by statut określał organizację pracy oddziałów nietypowych, o których mówi ten przepis. Omawiany przepis statutu wskazuje dokumentację, która stanowi podstawę organizacji pracy szkoły. Katalog tych dokumentów może być rozszerzony tak, by pasował do specyfiki szkoły. Szczegółowe zasady organizacji pracy szkoły określają następne paragrafy statutu.

§ 16. [działalność edukacyjna]

Działalność edukacyjna szkoły jest określana przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania oraz podręczników (z tym że dobór podręczników nie jest obowiązkowy), który uwzględniając wymiar wychowawczy, obejmuje całość działań szkoły z punktu widzenia dydaktycznego;
- 2) program wychowawczo-profilaktyczny, który opisuje w sposób całościowy wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym i profilaktycznym, realizowane przez wszystkich nauczycieli.

KOMENTARZ

Omawiany przepis wskazuje dokumenty, które określają działalność edukacyjną szkoły. Zaznaczenie przy tym wymaga, że program wychowawczo-profilaktyczny realizują z mocy prawa jedynie szkoły oraz placówki, o których mowa w art. 2 pkt 3-5, 7 i 8 u.p.o.

§ 17. [działalność dydaktyczno-wychowawcza]

Szkoła prowadzi działalność dydaktyczno-wychowawczą poprzez organizację:

- 1) obowiązkowych zajęć edukacyjnych;
- 2) dodatkowych zajęć edukacyjnych:
 - a) _____;
 - b) _____;
- 3) zajęć rewalidacyjnych dla uczniów z niepełnosprawnościami;

- 4) zajęć prowadzonych w ramach kwalifikacyjnych kursów zawodowych;
- 5) zajęć prowadzonych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- 6) zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia i uczniów, w szczególności w celu kształtowania ich aktywności i kreatywności;
- 7) zajęć z doradztwa zawodowego;
- 8) zajęć etyki i religii;
- 9) zajęć wychowania do życia w rodzinie.

KOMENTARZ

Omawiany przepis wskazuje organizowane przez szkołę zajęcia. W konkretnych przypadkach przepis może ten wymagać doprecyzowania.

§ 18. [oddziały]

1. W szkole działają:

- 1) oddziały ogólnodostępne;
- 2) oddziały o odrębnym charakterze:
 - a) _____;
 - b) _____;
- 3) oddziały sportowe.

2. Oddziały, o których mowa w ust. 1, są organizowane i funkcjonują zgodnie z odrębnymi przepisami ich dotyczącymi.

KOMENTARZ

Omawiany przepis określa działające w szkole oddziały. Proponowane przez nas brzmienie tego postanowienia należy traktować jako propozycję, którą można zmodyfikować. Ważne natomiast, by pamiętać o tym, że regulacja powinna być krótka i precyzyjna.

§ 19. [wolontariat]

1. Szkoła zapewnia możliwość wolontariatu uczniów przez cały rok szkolny.
2. Szkoła wspiera działania podejmowane w ramach wolontariatu w szczególności poprzez:
 - 1) informowanie za pośrednictwem nauczycieli wychowawców o działaniach możliwych do podjęcia w ramach wolontariatu oraz inspirowanie do nich;
 - 2) udzielanie pomocy merytorycznej uczniom zaangażowanym w wolontariat;
 - 3) wyznaczanie przez dyrektora szkoły nauczyciela sprawującego opiekę nad danymi działaniami w ramach wolontariatu – na wniosek zainteresowanych uczniów;
 - 4) udostępnianie (w miarę możliwości) pomieszczeń szkolnych na działania prowadzone przez uczniów w ramach wolontariatu.

KOMENTARZ

Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 21 u.p.o. statut szkoły określa sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu. Omawiany przepis statutu zakłada całoroczne, ciągłe funkcjonowanie wolontariatu,

wspieranego doraźnie przez nauczycieli. Nie jest oczywiście wykluczone powołanie specjalnego koła lub zespołu do spraw wolontariatu – wtedy informacja o nich powinna znaleźć się w tym miejscu statutu.

§ 20. [pomoc uczniom]

W szkole udziela się opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych jest potrzebne wsparcie, poprzez:

- 1) _____;
- 2) _____;
- 3) _____.

KOMENTARZ

Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 2 u.p.o. statut szkoły określa formy opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych jest potrzebna pomoc i wsparcie. Przepis ten wymaga uzupełnienia – zgodnie ze specyfiką konkretnej szkoły i jej dotychczasowymi doświadczeniami i praktykami w tym obszarze.

§ 21. [współdziałanie z poradniami]

1. Szkoła współdziała z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży według bieżącego zapotrzebowania zgłaszanego przez organy szkoły, nauczycieli, rodziców lub uczniów.
2. Zadania, o których mowa w ust. 1, koordynuje dyrektor szkoły.

KOMENTARZ

Zgodnie z art. 98 ust. 2 pkt 1 u.p.o. statut określa organizację współdziałania szkoły z poradniami i innymi instytucjami (dotyczy to tylko szkoły dla dzieci i młodzieży). Omawiany przepis zwięźle stanowi, że taka współpraca odbywa się na bieżąco, natomiast gdy szkoła ma już wypracowane pewne formy współdziałania, to ich opis powinien znaleźć się w tym miejscu.

§ 22. [współdziałanie z rodzicami]

Szkoła na bieżąco współdziała również z rodzicami w zakresie nauczania, wychowania, opieki i profilaktyki w szczególności poprzez: stały kontakt z rodzicami, zebrania rodziców, konsultacje dla rodziców.

KOMENTARZ

Zgodnie z art. 98 ust. 2 pkt 2 u.p.o. statut określa organizację współdziałania szkoły z rodzicami (dotyczy to tylko szkoły dla dzieci i młodzieży). W przepisie wskazano przykładowe, najbardziej typowe formy takiego współdziałania. Oczywiście ten katalog może być swobodnie zmodyfikowany – warto przy tym jednak pamiętać, że szkoła ma obowiązek realizowania każdej formy współdziałania, którą określi w statucie.

§ 23. [współdziałanie z organizacjami]

Szkoła współdziała ze stowarzyszeniami lub innymi organizacjami w zakresie działalności innowacyjnej według bieżąco rozpoznawanych zainteresowania i potrzeb uczniów i nauczycieli.

KOMENTARZ

Wymóg zawarcia takiej regulacji w statucie wynika z art. 98 ust. 2 pkt 3 u.p.o. (dotyczy to tylko szkoły dla dzieci i młodzieży).

§ 24. [posiłki w szkole]

1. W szkole funkcjonuje stołówka szkolna.
2. Stołówka działa w dni nauki szkolnej w godzinach od ____ do ____.
3. Stołówka zapewnia uczniom jeden odpłatny gorący posiłek w ciągu dnia.
4. W celu umożliwienia uczniom skorzystania z posiłku, o którym mowa w ust. 3, dyrektor szkoły, ustalając długość przerw międzylekcyjnych, wyznacza co najmniej dwie „przerwy obiadowe”, których czas trwania wynosi co najmniej 20 minut.

KOMENTARZ

I. Od 1 września 2022 r. statut szkoły dla dzieci i młodzieży, będącej szkołą podstawową lub szkołą artystyczną realizującą kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej musi określać organizację żywienia, o którym mowa w art. 106a u.p.o. (wynika to z art. 98 ust. 2 pkt 4 u.p.o.) Zgodnie z tym przepisem szkoła zapewnia uczniom jeden gorący posiłek w ciągu dnia i stwarza im możliwość jego spożycia w czasie pobytu w szkole (jest to dobrowolne i odpłatne).

II. Nasza regulacja jest oczywiście przykładowa i zapewne w każdej szkole będzie wymagała przebudowania. Chcemy zwrócić zatem

uwagę tylko na ust. 4 komentowanego paragrafu, który wskazuje, że w szkole odbywają się co najmniej dwie przerwy obiadowe. Dzięki temu szkoła realnie zapewni uczniom możliwość spożycia ciepłego posiłku w szkole.

Rozdział V

Organizacja zajęć edukacyjnych

§ 25. [zajęcia edukacyjne]

1. Zajęcia edukacyjne odbywają się zgodnie z odrębnymi przepisami dotyczącymi organizacji roku szkolnego.
2. Zajęcia edukacyjne odbywają się od poniedziałku do piątku i realizowane są w formie stacjonarnej, chyba że z odrębnych przepisów wynika obowiązek realizacji zajęć edukacyjnych za pomocą metod i technik porozumiewania się na odległość (nauczanie zdalne).
3. Zajęcia edukacyjne odbywają się w salach lekcyjnych, pracowniach i w sali gimnastycznej.
4. Zajęcia edukacyjne mogą się też odbywać w innych miejscach, niż wskazano w ust. 2, w szczególności w placówkach kulturalno-oświatowych, na otwartych boiskach i placach, w parkach, w specjalnych pomieszczeniach przystosowanych do organizacji w nich konkretnych zajęć edukacyjnych.

KOMENTARZ

Przepisy niniejszego rozdziału uzupełniają przepisy dotyczące organizacji pracy szkoły. Omawiany przepis dopuszcza możliwość organizacji zajęć edukacyjnych poza terenem szkoły – warto, by to uwzględnić w statucie, bo w każdej szkole jakaś część zajęć ma miejsce w muzeach, teatrach, kinach czy w terenie.

§ 26. [nauczanie zdalne]

1. Nauczanie zdalne odbywa się według zasad wynikających z przepisów prawa, z uwzględnieniem postanowień niniejszego paragrafu.

2. Nauczyciele do realizacji zajęć w formie nauczania zdalnego wykorzystują poniższe narzędzia informatyczne i technologie informacyjno-komunikacyjne, które służą również do przekazywania uczniom materiałów niezbędnych do realizacji tych zajęć:

- 1) platformy nauczania zdalnego: MS Teams, Google Classroom;
- 2) komunikatory poczty elektronicznej;
- 3) dziennik elektroniczny.

3. W celu zapewnienia bezpiecznego uczestnictwa uczniów w zajęciach realizowanych w formie nauczania zdalnego:

- 1) szkoła korzysta tylko z urządzeń informatycznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych, które gwarantują bezpieczeństwo danych ich użytkowników;

- 2) uczniowie przed przystąpieniem do korzystania z danego narzędzia informatycznego lub danej technologii informacyjno-komunikacyjnej muszą zostać w zrozumiałej formie zapoznani przez nauczyciela z zasadami obsługi danego narzędzia lub danej technologii, a także odnośnymi wymogami bezpieczeństwa, w tym cyberbezpieczeństwa;
- 3) uczniowie najpóźniej w pierwszym dniu nauczania zdalnego w danym roku szkolnym są zaznajamiani z zasadami bezpiecznego wykorzystywania urządzeń i technologii informatycznych, higieny cyfrowej, pracy z komputerem;
- 4) nauczyciele, realizując zajęcia w formie nauczania zdalnego, organizują to nauczanie w sposób, który nie wymaga od uczniów ciągłego korzystania z monitorów ekranowych;
- 5) wychowawca oddziału koordynuje, pod nadzorem dyrektora szkoły, realizację zajęć w formie nauczania zdalnego, w szczególności dbając o przestrzeganie zasad dotyczących bezpieczeństwa i higieny kształcenia podczas nauczania zdalnego i nadzorując, by w jego oddziale kształcenie z użyciem monitorów ekranowych i bez ich użycia odbywało się przemiennie.

4. Uczniowie potwierdzają uczestnictwo w zajęciach realizowanych w formie nauczania zdalnego w jeden z poniższych sposobów:

- 1) wpis w komunikatorze tekstowym wykorzystywanego narzędzia lub technologii, o których mowa w ust. 2;
- 2) wypowiedź głosowa;
- 3) wysłanie wiadomości elektronicznej poprzez dziennik elektroniczny lub pocztę elektroniczną – z tym zastrzeżeniem, że nie można wymagać od uczniów uruchomienia przekazu audio-wideo w celu potwierdzenia uczestnictwa w zajęciach.

KOMENTARZ

I. Od 1 września 2022 r. statut szkoły musi określać szczegółową organizację zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (art. 125a u.p.o.). W statucie muszą znaleźć się postanowienia odnoszące się do: technologii informacyjno-komunikacyjnych wykorzystywanych przez nauczycieli do realizacji zajęć, sposób przekazywania uczniom materiałów niezbędnych do realizacji zajęć, warunki bezpiecznego uczestnictwa uczniów w zajęciach w odniesieniu do ustalonych technologii informacyjno-komunikacyjnych. W zaproponowanym przez nas wzorze uwzględniliśmy typowe narzędzia wykorzystywane do nauczania zdalnego – ten fragment wzoru należy oczywiście dostosować do potrzeb i możliwości szkoły, nauczycieli oraz uczniów.

II. Ustawowy przepis zobowiązujący do uregulowania w statucie szkoły zasad nauczania zdalnego określa także wytyczne, jakie należy wziąć pod uwagę, tworząc przepisy statutowe. Najważniejszą z nich jest uwzględnienie przemiennego kształcenia z użyciem monitorów ekranowych i bez ich użycia. Zobowiązuje to szkołę do takiego określenia zasad nauczania zdalnego, które nie będą opierały się wyłącznie na pracy ucznia podczas synchronicznych zajęć online ani na asynchronicznej pracy ucznia z materiałami dostępnymi cyfrowo. W naszym wzorze uwzględniliśmy te wymagania, jednak mogą one zostać zmodyfikowane zgodnie z potrzebami danej szkoły.

III. Przepisy ustawy wymagają także, żeby statut szkoły określał także sposób potwierdzania uczestnictwa uczniów w zajęciach realizowanych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Ustawodawca zastrzegł przy tym, że należy uwzględnić przy tym konieczność poszanowania sfery prywatności ucznia oraz warunki techniczne i oprogramowanie sprzętu służącego do nauki. Oznacza to, że nie można w statucie określić, że uczniowie są zobowiązani zawsze do włączenia kamerki, do głosowego potwierdzania obecno-

ści, do pokazywania pomieszczenia, w którym się znajdują. Mając na względzie te wytyczne, we wzorze zaproponowaliśmy trzy alternatywne i równorzędne sposoby potwierdzania obecności. Uczeń ma możliwość skorzystania z najwygodniejszej dla niego opcji.

§ 27. [śródrocza]

1. Rok szkolny dzieli się na dwa śródrocza. Pierwsze śródrocze zaczyna się z początkiem nowego roku szkolnego i trwa do ostatniego dnia stycznia. Drugie śródrocze rozpoczyna się z pierwszym dniem lutego i kończy z dniem zakończenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych.
2. Klasyfikacji śródrocznej dokonuje się w ostatnim tygodniu pierwszego śródrocza.

KOMENTARZ

Omawiany przepis stanowi, że rok szkolny dzieli się na dwa okresy – śródrocza. Ważne, żeby nie posługiwać się nazwą „semestr” – odnosi się ona bowiem do okresów klasyfikacyjnych w szkołach dla dorosłych, branżowych szkołach II stopnia i szkołach policealnych. Za datę graniczną tych okresów przyjęto przełom stycznia i lutego – natomiast może to zostać uregulowane inaczej. W szczególności można zastosować regułę, która będzie wskazywała, że drugie śródrocze rozpoczyna się pierwszego dnia po zakończeniu ferii zimowych.

§ 28. [dokumentacja]

1. Nauczyciele prowadzą dokumentację zajęć edukacyjnych zgodnie z odrębnymi przepisami.
2. Nauczyciele są zobowiązani do odnotowywania we właściwej dokumentacji spóźnień uczniów na dane zajęcia – poprzez określenie za pomocą liczby wymiaru minutowego spóźnienia.

KOMENTARZ

I. Komentowany przepis stanowi, że nauczyciele prowadzą dokumentację zgodnie z odrębnymi przepisami, z tym że zobowiązani są odnotowywać spóźnienia za pomocą liczby, która określa minutowy wymiar spóźnienia. Dzięki temu można precyzyjnie odnotować to, ile czasu uczeń się spóźnił. To nietypowa forma oznaczania spóźnień, ale bardzo praktyczna.

II. Zaproponowane przez nas rozwiązanie odpowiada także na pytanie o to, jak uregulować znaczne spóźnienia. W niektórych statutach można znaleźć postanowienia, które mówią, że spóźnienie powyżej 15 minut traktowane jest jako nieobecność lub że każde trzy spóźnienia są zaliczane jako jedna nieobecność. Praktyki takie nie są zgodne z prawem. Dziennik ma odzwierciedlać sytuację faktyczną – zatem uczeń, gdy jest obecny na lekcji, nie może mieć wpisanej nieobecności, a musi mieć wpisaną obecność. Wpisanie spóźnienia jest swoistym typem obecności i nie można „zastępować” go wpisaniem nieobecności.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – GABRIELA OLSZOWSKA

Od lat stosuje się znak „S” jako znak spóźnienia, nigdzie nie oznaczony w przepisach. Stąd też proponujemy, by go zastąpić liczbą od 1 do

44. Wpisanie konkretnej liczby sygnalizuje spóźnienie. Chodzi nie tylko o informację zwrotną dla ucznia i jego rodzica, że miało miejsce niepunktualne przyjscie na lekcję. Co zyskujemy? Bardziej precyzyjne określenie sytuacji, nawet ze względów bezpieczeństwa oraz możliwość pracy wychowawczej. Co innego dzieje się, gdy są 3 spóźnienia, 15 minut spóźnień (1×15, 3×5) itp. Można wreszcie spotkać się z tym, że uczeń ma kilka godzin spóźnień, co warto uwzględnić przy ocenie zachowania. Jeżeli dziennik ma formę elektroniczną, nie powinno być najmniejszego problemu z włączeniem funkcji doprecyzowania spóźnienia w postaci wpisu liczbowego.

Uwaga: W tym miejscu w statucie szkoły należy zawrzeć też elementy określone w art. 98 ust. 1 pkt 9–15 u.p.o.

Rozdział VI

Organizacja wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego

§ 29. [doradztwo zawodowe]

W szkole działa wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego, którego koordynacją zajmuje się _____.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 16 u.p.o. w statucie szkoły należy określić organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego (wymóg ten nie dotyczy szkół artystycznych).

II. Funkcjonowanie w szkole systemu doradztwa zawodowego jest obligatoryjne.

III. Dobrym rozwiązaniem będzie ustanowienie koordynatora(-ów) takiego systemu.

§ 30. [doradztwo zawodowe – rozwinięcie]

W ramach wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego szkoła:

- 1) _____;
- 2) _____;
- 3) _____.

KOMENTARZ

Komentowany przepis jest rozwinięciem § 29 statutu. Powinna znaleźć się w nim organizacja wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego – należy opisać, z czego ten system się składa, jakie działania i z jaką częstotliwością są w jego ramach podejmowane itp. Rozwiązania w tej materii będą różnić się w zależności od specyfiki konkretnej szkoły, we wzorze więc celowo ich nie podajemy. Podkreślić tylko trzeba, że regulacja wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego nie powinna być nadmiernie obszerna.

Rozdział VII

Organizacja biblioteki i świetlicy

§ 31. [biblioteka]

1. W szkole działa biblioteka. Bibliotekę prowadzi nauczyciel bibliotekarz.
2. [W tym ustępie i kolejnych należy umieścić organizację pracy biblioteki].
3. Biblioteka współpracuje z uczniami, nauczycielami i rodzicami oraz innymi bibliotekami poprzez:
 - 1) _____;
 - 2) _____;
 - 3) _____.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 23 u.p.o. w statucie szkoły należy określić organizację biblioteki szkolnej oraz warunki i zakres współpracy biblioteki szkolnej z uczniami, nauczycielami i rodzicami oraz innymi bibliotekami.

II. Komentowany przepis podlega dostosowaniu do warunków konkretnej szkoły. Należy umieścić w nim rozwiązania dotychczas stosowane w szkole (o ile są nadal użyteczne). Przy opisywaniu współpracy biblioteki z podmiotami zewnętrznymi, należy określić warunki i zakres tej współpracy.

§ 32. [światlica]

1. W szkole działa światlica. Światlicę prowadzą wychowawcy światlicy.
2. Światlica działa od poniedziałku do piątku (za wyjątkiem dni ustawowo wolnych od pracy).
3. Światlica zapewnia uczniom:
 - 1) _____;
 - 2) _____;
 - 3) _____.

KOMENTARZ

Statut szkoły podstawowej i szkoły prowadzącej kształcenie specjalne (o której mowa w art. 127 ust. 1 u.p.o.) musi, zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 25 u.p.o., przewidywać organizację światlicy i uwzględnić przy tym warunki wszechstronnego rozwoju ucznia.

Uwaga: Jeśli w szkole został zorganizowany internat, to należy w statucie zamieścić postanowienia dotyczące jego organizacji (co wynika z art. 98 ust. 1 pkt 24 u.p.o.).

Rozdział VIII

Zakres zadań nauczycieli i innych pracowników szkoły

§ 33. [pracownicy]

1. W szkole zatrudnia się nauczycieli, wychowawców oraz stosownie do potrzeb: nauczyciela wspomagającego, asystenta lub pomoc nauczyciela, specjalistów, a także innych pracowników, w tym pracowników administracyjnych i obsługi.
2. Zasady zatrudniania nauczycieli, specjalistów i innych pracowników, o których mowa w ust. 1, określają odrębne przepisy.
3. Kwalifikacje nauczycieli, specjalistów i innych pracowników, o których mowa w ust. 1, oraz zasady ich wynagradzania określają odrębne przepisy.

KOMENTARZ

Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 7 u.p.o. statut określa zakres zadań nauczycieli, w tym nauczyciela wychowawcy i nauczyciela bibliotekarza, oraz innych pracowników szkoły, w tym także zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę, a także sposób i formy wykonywania tych zadań dostosowane do wieku i potrzeb uczniów oraz warunków środowiskowych szkoły.

W komentowanym przepisie wskazano zatrudnianych w szkole pracowników. Przepis ten należy odpowiednio dostosować do potrzeb konkretnej szkoły.

§ 34. [zadania nauczycieli]

1. Nauczyciele wykonują swoje zadania wynikające z przepisów prawa, niniejszego statutu oraz innych dokumentów obowiązujących w szkole.

2. Do zadań nauczyciela należy w szczególności:

- 1) realizacja podstawy programowej wraz z wymaganiami edukacyjnymi dostosowanymi do potrzeb i możliwości ucznia;
- 2) realizacja programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły;
- 3) dbałość o bezpieczeństwo uczniów i higieniczne warunki nauki;
- 4) stosowanie w pracy metod zapewniających efektywną naukę i efektywny rozwój uczniów oraz stałe doskonalenie się w tym zakresie.

3. Do zadań nauczyciela wychowawcy należy w szczególności:

- 1) planowanie pracy wychowawczej w oparciu o program wychowawczo-profilaktyczny szkoły i indywidualne potrzeby uczniów;
- 2) realizacja zadań wynikających z programu pracy wychowawczej;
- 3) prowadzenie zajęć w ramach godzin z wychowawcą zgodnie z potrzebami uczniów danego oddziału;
- 4) dbałość o warunki efektywnego uczenia się i rozwoju uczniów;
- 5) stwarzanie warunków do budowania dobrych relacji na linii uczeń-nauczyciel-rodzic.

4. Do zadań nauczyciela bibliotekarza należy w szczególności:

- 1) dbałość o stan księgozbioru;
- 2) propagowanie czytelnictwa wśród uczniów;
- 3) wdrażanie uczniów do samodzielnego, aktywnego poszukiwania informacji, jej oceny i użyteczności.

KOMENTARZ

Omawiany paragraf zawiera generalną klauzulę, która mówi, że nauczyciele wykonują swoje obowiązki wynikające z przepisów prawa (zarówno powszechnie obowiązującego, jak i wewnętrznie obowiązującego), statutu szkoły i innych dokumentów prawa wewnątrzszkolnego. Nie ma w tym miejscu potrzeby, żeby te obowiązki wpisywać. Statut powinien te obowiązki jedynie precyzować.

Wskazany w tym przepisie katalog obowiązków nauczycieli to katalog otwarty, nie stanowi wyczerpującego wykazu obowiązków (bo te wynikają nie tylko ze statutu). Paragraf ten wymaga też dostosowania do specyfiki konkretnej szkoły.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – ANNA SZULC

Współczesny nauczyciel to rola coraz bardziej mentorska, wspierająca i doceniająca ucznia i jego postęp w rozwoju. Zawód nauczyciela, w znanej dotychczas formule, powstał w zupełnie innym celu ponad 200 lat temu, a pruski model nauczania miał za zadanie przywrócić potęgę państwa w oparciu o posłuszeństwo obywateli. Dziś nie można dopuszczać do uskuteniania tego modelu w szkole. Edukacja ma wspierać człowieka i jego społeczny rozwój.

Wsparciem w realizacji podstawy programowej i w rozwoju młodego człowieka jest możliwość realizacji projektów społecznych, indywidualnych lub zespołowych. Czas realizacji, w zależności od wieku: przez kilka, kilkanaście dni, nawet miesiąc. Celem projektu planowanego i realizowanego samodzielnie lub grupowo przez ucznia jest doświadczenie samodzielności (przy wsparciu, gdy tego uczeń potrzebuje, ale nie wyręczaniu) i odpowiedzialności; jest nim też poznanie warunków pracy, życia. Taka forma edukacji nie tylko wspiera ucznia, ale jest bardzo pożądana społecznie. Przykładowe projekty to: praca z chorymi, w domach dziecka, ale też w pracowni szewskiej czy w miejscach użyteczności publicznej.

Współczesna szkoła to szkoła dialogu, współpracy, to szkoła doceniająca i wspierająca. Aby osiągnąć ten cel, potrzeba umiejętności komunikacji i dobrych relacji, nie tylko uczeń-nauczyciel, ale trójstronnych: uczeń-nauczyciel-rodzic. Relacja szkoła-dom rodzinny ucznia w dotychczasowej szkole pozostawia dużo do życzenia, zarówno ze strony szkoły, jak i rodziców.

Aby wesprzeć ucznia/dziecko, ale też rodzica i nauczyciela, warto zacząć „od siebie” i wprowadzić poniższe zasady:

- rodzic jest zapraszany do szkoły, a nie wzywany;
- rodzic, przychodząc do szkoły, na początku rozmowy, zawsze w obecności ucznia, otrzymuje przynajmniej trzy pozytywne informacje na temat swojego dziecka;
- w sprawach, które są do załatwienia, odbywają się spotkania trójstronne z informacją przekazaną zarówno uczniowi, jak i rodzicowi, że mają one na celu wsparcie ucznia/dziecka, a nie są oczekiwaniem co do dyscyplinowania dziecka przez rodzica.

§ 35. [zadania pozostałych pracowników]

1. W szkole zatrudnia się ponadto: ____ (pedagoga/psychologa/wychowawcę świetlicy), którzy wykonują swoje zadania wynikające z przepisów prawa, niniejszego statutu oraz innych dokumentów obowiązujących w szkole.

2. Do zadań ____ należy w szczególności:

- 1) ____;
- 2) ____;

3. Do zadań ____ należy w szczególności:

- 1) ____;
- 2) ____.

KOMENTARZ

Komentowany przepis jest dopełnieniem regulacji z paragrafu poprzedzającego. Ze względów czysto strukturalnych zdecydowaliśmy się wyodrębnić zadania pracowników szkoły innych niż nauczyciele do osobnej jednostki redakcyjnej.

W paragrafie tym należy uwzględnić, zgodnie ze specyfiką szkoły, pracowników, których szkoła zatrudnia oraz określić ich obowiązki. Regulacja ta powinna być syntetyczna, w szczególności nie powinno się w statucie szkoły – co już podkreślano – powtarzać przepisów z innych aktów prawnych.

Rozdział IX

Szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów

§ 36. [wymagania edukacyjne, Indywidualny Plan Uczenia Sieę]

1. Nauczyciele na pierwszych zajęciach w danym roku szkolnym formułują wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez uczniów poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych.

2. Formułowanie wymagań edukacyjnych odbywa się poprzez przygotowanie przez nauczyciela Ogólnych Wymagań Edukacyjnych na poszczególne oceny. Formułowanie wymagań edukacyjnych może być uzupełnione o skonstruowanie przez ucznia, we współpracy z nauczycielem, Indywidualnego Planu Uczenia Sieę.

3. Ogólne Wymagania Edukacyjne na poszczególne oceny powinny uwzględniać:

- 1) niezbędny do opanowania minimalny zakres wiadomości i umiejętności;
- 2) stopień rozumienia materiału naukowego;
- 3) stopień opanowania umiejętności stosowania wiadomości w praktyce;
- 4) stopień opanowania umiejętności integrowania wiadomości, również międzyprzedmiotowo;
- 5) stopień opanowania umiejętności organizacji pracy i współpracy;
- 6) stopień opanowania umiejętności i efekty pracy w oparciu o informację zwrotną oraz naprowadzającą;

- 7) stopień realizacji Indywidualnego Planu Uczenia Się, w tym w szczególności stopień postępu w procesie uczenia się i rozwoju – o ile został przygotowany.

4. Indywidualny Plan Uczenia Się to skonkretyzowane i zindywidualizowane w odniesieniu do każdego ucznia Ogólne Wymagania Edukacyjne.

5. Indywidualny Plan Uczenia Się określa:

- 1) cele i zadania, które uczeń zamierza zrealizować w danym roku szkolnym;
- 2) sposoby realizacji zakładanych celów i zadań;
- 3) efekty realizacji Indywidualnego Planu Uczenia Się, w tym w szczególności zakładaną śródroczną i roczną ocenę klasyfikacyjną;
- 4) oczekiwania ucznia w zakresie pomocy uczniowskiej i wsparcia nauczyciela.

6. Indywidualny Plan Uczenia Się i skonkretyzowane w nim wymagania edukacyjne na poszczególne oceny powinny być dostosowane do zdolności, możliwości, zainteresowań oraz stanu psychofizycznego ucznia.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 8 u.p.o. w statucie szkoły należy określić szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów, o którym mowa w art. 44b u.s.o. (wspomina też o tym art. 44b ust. 10 u.s.o.). Delegacje te realizują przepisy rozdziału IX statutu. W rozdziale tym zawarliśmy też kwestie, do których uregulowania w statucie zobowiązują niektóre, inne niż art. 44b ust. 10, przepisy rozdziału 3a u.s.o.

Przy tworzeniu przepisów tego rozdziału opieraliśmy się również na art. 44b ust. 6 u.s.o., który wskazuje elementy składające się na system oceniania wewnątrzszkolnego.

II. Zaproponowany przez nas system oceniania wewnątrzszkolnego uczniów opiera się na Indywidualnym Planie Uczenia Się (IPUS), który stanowi zindywidualizowane i skonkretyzowane dla konkretnego ucznia Ogólne Wymagania Edukacyjne (OWE). W naszej ocenie tak zbudowany system oceniania najpełniej realizuje cele oceniania wewnątrzszkolnego, wskazane przez ustawodawcę w art. 44b ust. 5 u.s.o. Jednocześnie taki system umożliwi indywidualizację pracy z uczniem, która na mocy art. 44c ust. 1 u.s.o. stanowi obowiązek nauczyciela.

III. Zgodnie z art. 44b ust. 6 pkt 1 u.s.o. ocenianie wewnątrzszkolne obejmuje formułowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych.

Formułowanie tych wymagań w przyjętym przez nas modelu odbywa się dwustopniowo – pierwsze poprzez sformułowanie OWE na poszczególne oceny, a następnie poprzez stworzenie IPUS.

Należy pamiętać, że konieczne jest sformułowanie wymagań edukacyjnych zarówno do uzyskania poszczególnych ocen rocznych, jak i śródrocznych. Należy mieć przy tym na względzie, że zgodnie z § 42 ust. 3 statutu śródroczne oceny z zajęć edukacyjnych są ocenami opisowymi, a oceny roczne, zgodnie § 7 ust. rozporządzenia w sprawie oceniania, ustalane są w skali 1-6 (dotyczy to klas od IV klasy szkoły podstawowej wzwyż; w klasach I-III szkoły podstawowej oceny roczne, zgodnie z art. 44i u.s.o., również są ocenami opisowymi).

IV. Statut wskazuje kryteria, którymi powinien kierować się nauczyciel, opracowując OWE. Istotne jest to, że OWE mają uwzględniać stopień

realizacji IPUS, a w szczególności stopień postępu ucznia w procesie uczenia się i rozwoju.

Dzięki temu IPUS ma swoje oparcie w OWE, które realizują ustawowy wymóg sformułowania przez nauczyciela wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny. Zarazem w OWE uwzględnia się badanie postępów, jakich dokonuje uczeń, co jest materializacją takiego oceniania, o jakim mówi art. 44b ust. 3 u.s.o.

V. Statut określa też wymogi tworzenia IPUS. Warto zwrócić uwagę na to, że uczeń powinien w nim określić zakładaną ocenę śródroczną i roczną oraz oczekiwania w zakresie pomocy uczniowskiej i wsparcia nauczyciela. Dzięki temu uczeń staje się współodpowiedzialny, obok nauczyciela, z którym opracowuje IPUS, za swój proces uczenia się i rozwoju.

VI. Jednocześnie IPUS nie jest obligatoryjny. Może być bowiem tak, że uczeń będzie odmawiał jego opracowania. Powodowałoby to, że wobec takiego ucznia nauczyciel nie mógłby sformułować wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny, co skutkowałoby naruszeniem prawa. Wobec tego zdecydowaliśmy, że w takich sytuacjach wymagania edukacyjne będą wyczerpać się w samych OWE.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – ANNA SZULC

Zmiana edukacji z tej, której celem jest posiadanie wiedzy na tę, której celem jest posiadanie wiedzy i umiejętności, staje się naturalną podstawą zmian w płaszczyźnie oceniania postępów ucznia i jego rozwoju. Składowymi oceny wspierającej, doceniającej i nieporównującej są: wiedza naukowa, umiejętności i postęp w rozwoju.

Jeśli uczeń z jakichś powodów nadrabia braki, to może się okazać, że w danym okresie nie osiągnie „porcji wiedzy”, jaką osiągnęli inni uczniowie, ale mimo to możliwa jest pozytywna ocena jego postępów.

§ 37. [ocena zachowania]

Ocenę zachowania ucznia ustala się w oparciu o następujące kryteria:

- 1) organizacja własnego procesu uczenia się (np. planowanie pracy, wypracowanie własnych metod uczenia się, umiejętność udzielania i korzystania z pomocy/wsparcia);
- 2) przynależność do szkolnej wspólnoty (np. angażowanie się w akcje organizowane w szkole, znajomość tradycji szkoły i jej symboli, szacunek do rówieśników i pracowników szkoły, dbałość o komunikację z rówieśnikami i dorosłymi opartą na szacunku);
- 3) dbałość o zdrowie i bezpieczeństwo (postawa prozdrowotna, proekologiczna, bezpieczne zachowania podczas lekcji, przerw, innych sytuacji szkolnych i pozaszkolnych, np. wycieczek).

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 44b ust. 6 pkt 2 u.s.o. ocenianie wewnątrzszkolne obejmuje ustalanie kryteriów oceniania zachowania. Kryteria te ustaliliśmy w statucie.

Nie chcieliśmy tworzyć systemu punktowego lub innego mu podobnego, bo naszym zdaniem jest on nieużyteczny i prowadzi raczej do patologii (jak np. gorączkowe zbieranie nakrętek lub makulatury, żeby zdobyć odpowiednią liczbę punktów), aniżeli pozwala właściwie rozpoznać stopień respektowania przez ucznia zasad współżycia społecznego i norm etycznych oraz obowiązków określonych w statucie szkoły (a tym właśnie, zgodnie z art. 44b ust. 4 u.s.o., jest ocenianie zachowania).

II. Kryteria zostały przez nas stworzone z uwzględnieniem wymaganych obszarów śródrocznej i rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania, wskazanych w § 11 ust. 1 rozporządzenia w sprawie oceniania. Ujęliśmy je w trzy grupy, wskazując przykładowe zachowania, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – SYLWIA JASKULSKA

I. Ocena zachowania jest tworem funkcjonującym trochę na wzór ocen edukacyjnych, trochę jako szkolny straszak. Z moich rozmów z nauczycielami, nauczycielkami i dyrektorami szkół wynika, że ocenianie zachowania jest jedną z kości niezgody między szkołą a rodzicami. To rodzice domagają się bardzo precyzyjnych kryteriów ustalania tej oceny, w imię sprawiedliwości dla swoich dzieci. To błędne koło, bo zaostrenie kryteriów oceniania i technicyzacja tego procesu oddala ludzi, a nie zbliża ich. I wcale nie oznacza zwiększania poczucia sprawiedliwości. Potrzebujemy w szkole porozumienia i dobrego klimatu, ale nie opartego na punktujących każde zachowanie ucznia regulaminach. Potrzebujemy sprawiedliwości wynikającej z przekonania, że się szanujemy i mamy wspólne cele, a nie z braku zaufania i rywalizacji. Wierzę, że szkoła zbudowana na zaufaniu nie potrzebuje oceny zachowania. Gdy rodzice wiedzą, że nauczyciele dbają o rozwój ich dzieci i są do tego zawodowo przygotowani, gdy uczeń nie chce szkodzić społeczności, z którą się identyfikuje i wierzy, że jako wartościowa osoba może się w niej rozwijać, kiedy nauczyciel jest doceniany i właściwie motywowany do pracy, potrzeba skrajnie sformalizowanej kontroli obniża się. Skoro jednak ocenianie zachowania wpisane jest przepisami prawa w szkolną rzeczywistość, stawiamy na jakość tego procesu, budujemy wokół niego coś dobrego. Odejźmy od systemów punktowych.

II. Zwykle w szkołach obszary z rozporządzenia w sprawie oceniania (1. Wywiązywanie się z obowiązków ucznia; 2. postępowanie zgodne z dobrem społeczności szkolnej; 3. dbałość o honor i tradycje szkoły;

4. dbałość o piękno mowy ojczystej; 5. dbałość o bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych osób; 6. godne, kulturalne zachowanie się w szkole i poza nią; 7. okazywanie szacunku innym osobom) są przekładane na język punktów lub na wytyczne, co w danym obszarze ma robić uczeń, aby uzyskać ocenę wzorową, bardzo dobrą itd., a jakie zachowania przybliżają go do oceny nieodpowiedniej czy nagannej. W konsekwencji ocenianie zachowania stanowi bilans plusów i minusów, punktów dodatnich i ujemnych, katalog zachowań z ich liczbową interpretacją. Dużo bardziej korzystna dla rozwoju uczniów byłaby sytuacja, w której owe obszary, czy wypełniające je kryteria, które proponujemy, byłyby punktem wyjścia rozpoznawania przez ucznia swoich mocnych i słabszych stron i do pracy nad wybranymi aspektami funkcjonowania w szkole. Uczeń niedokonujący wykroczeń przeciwko zdrowiu, bezpieczeństwu własnemu i wspólnoty, zachowujący się w sposób wyważony nie musi być szczegółowo rozliczany w oparciu o uwspólnioną miarę. Może natomiast realizować własny program rozwoju i jeśli już ma być z czegoś rozliczany, niech to będzie ocena procesu, który ma indywidualne cele i przebiega z pełną świadomością ocenianego.

III. Zgodnie z ustawą o systemie oświaty: „Oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych nie mają wpływu na ocenę klasyfikacyjną zachowania”. Upominam się o szerokie rozumienie tego punktu ustawy. Jeśli w szkolnych regulaminach oceniania zachowania czytamy, że zdobywa się punkty za udział w olimpiadach przedmiotowych i konkursach (różna liczba punktów w zależności od szczebla, na którym konkurs się odbywa, a także w zależności od klasyfikacji ucznia w konkursie), to są to punkty premiujące za osiągnięcia edukacyjne. Może nie wprost za oceny, ale jest to przecież zawsze powiązane. Mówiąc inaczej: jeśli „dostateczny” uczeń nie ma szansy w swojej szkole na wzorową ocenę zachowania, bo za osiągnięcia edukacyjne uzyskuje się jakiegokolwiek punkty, dostrzegam związek między ocenami edukacyjnymi a oceną zachowania. Zaproponowane przez nas kryteria w obszarze: „organizacja własnego procesu uczenia się” to próba mocnego wskazania, że

liczy się zaangażowanie ucznia w uczenie się, a nie wywskaźnikowany jakimkolwiek stopniem czy innym osiągnięciem wynik.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – ANNA SZULC

Ocena zachowania jest najbardziej subiektywną ze znanych mi ocen. W moim przekonaniu nie powinno jej być w szkole. Zachowania ucznia/człowieka wynikają z zaspokojonych lub niespokojnych potrzeb. W szkole wiele zachowań jest efektem braku umiejętności odczytywania informacji płynących z zewnątrz i od siebie samego.

Od czasu zmian w swoim warsztacie pracy, przede wszystkim od czasu poznaniu języka „Porozumienia bez przemocy” Marshalla Rosenberga, nie uważam, że istnieją „niegrzeczne dzieci”. Młodzież i dzieci mogą być niezaopiekowane. Wiele do zrobienia ma polska szkoła w kwestii umiejętności radzenia sobie z problemami, które często sama generuje. Zachęcam do poznania języka empatycznej komunikacji, do kształcenia umiejętności budowy relacji i radzenia sobie z emocjami.

§ 38. [ocenie bieżące]

1. Ocenianie bieżące jest realizowanym przez nauczycieli procesem doceniania starań oraz wyrażania uznania dla osiągnięć ucznia.
2. Ocenianie bieżące realizuje się przez:
 - 1) ocenę słowną – odnoszenie się do działań i osiągnięć ucznia oraz jego zachowania i trudności w procesie uczenia się;
 - 2) ocenę wspierającą – odnoszenie się do działań i osiągnięć ucznia w aspekcie doceniania poprawnych rozwiązań oraz udzielanie mu pomocy i wsparcia w poszukiwaniu powodów niepowodzeń i niwelowaniu ich;

3) ocenę kształtującą – wypracowanie warunków wspierających efektywne uczenie się i pracę nad sobą ucznia i wspieranie ucznia w planowaniu jego nauki.

3. W ramach oceniania bieżącego uczeń jest wspierany i informowany o postępach w procesie rozwoju intelektualnego, fizycznego, społecznego i emocjonalnego przez cały rok szkolny.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 44b ust. 6 pkt 3 u.s.o. ocenianie wewnątrzszkolne obejmuje ustalanie ocen bieżących, a zgodnie z art. 44i ust. 1 i 3, statut szkoły określa sposób ustalania tych ocen. Zasady ustalania ocen bieżących zawiera komentowany przepis.

Przyjęty przez nas system oceniania stara się jak najpełniej zrealizować cel oceniania bieżącego, który określony jest w § 12 rozporządzenia w sprawie oceniania. Celem tym jest monitorowanie pracy ucznia oraz przekazywanie uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć.

W tym miejscu trzeba wyraźnie zaznaczyć, że celem oceniania bieżącego nie jest karanie uczniów czy wykazywanie ich niewiedzy.

II. W statucie proponujemy ocenianie bieżące oparte na ocenie opisowej. Taką formę dopuszcza wprost ustawa o systemie oświaty (art. 44i ust. 2 i 4).

Statut wyróżnia trzy rodzaje ocen opisowych: ocenę słowną, ocenę wspierającą i ocenę kształtującą. Istotą tego oceniania jest jego ciągłość,

co odróżnia je od powszechnego oceniania w stopniach za poszczególne formy sprawdzania wiedzy (np. sprawdzian i kartkówka).

Ocena słowna to odniesienie nauczyciela do tego, co uczeń zrobił i co osiągnął; ma funkcję deskryptywną. Ocena wspierająca ma przede wszystkim docenić ucznia za to, co zrobił, być pozytywnym komunikatem wzmacniającym. Ocena wspierająca odnosi się też do niepowodzeń ucznia, ale czyni to pośrednio, poprzez udzielenie wsparcia i pomocy uczniowi w aspektach, w których radzi sobie gorzej. Ocena kształtująca pełni funkcję prospektywną, jest ukierunkowana na zaplanowanie i wsparcie przyszłych działań ucznia.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – ANNA SZULC

Jednym z filarów pruskiej szkoły było postawienie na sukces jednostki. Naturalną konsekwencją stała się potrzeba stworzenia narzędzi pomiaru, które pozwalały na porównywanie wyników pamięciowo opanowanej przez uczniów wiedzy. Oceny cyfrowe (procentowe) nie tylko dały (i dają!, wbrew obowiązującemu prawu) taką możliwość, ale stały się powodem do stosowania nagród i kar. Stały się też podstawą do rekrutacji. Warto poznać powody, dla których jest to niewspierające w rozwoju człowieka i szkodzi w rozwoju społecznym.

Obecne w wielu szkołach ocenianie jest konsekwencją pruskiej metody, która nie wspiera, nie docenia, nie uznaje różnorodności, prawa do błędu i uczenia się na nim. Uczenie się to proces. To indywidualny rozwój bez porównań, nagród i kar.

§ 39. [dokumentacja oceniania bieżącego]

1. W ramach oceniania bieżącego uczeń dokumentuje swój proces uczenia się.
2. Dokumentacja ta zawiera w szczególności odnotowanie pracy z błędem i bieżące informacje dotyczące postępów w procesie uczenia się.
3. Szczegółowy sposób tej dokumentacji określa nauczyciel we współpracy z uczniami na pierwszych zajęciach w danym roku szkolnym.

KOMENTARZ

Komentowany przepis stanowi uszczegółowienie zasad ustalania ocen bieżących, przewidując dokumentowanie przez ucznia jego procesu uczenia się. Dokumentowanie to polega na odnotowywaniu pracy z błędem i postępów, co pozwala uczniowi i nauczycielowi monitorować przebieg procesu uczenia się.

Szczegółowe zasady tej dokumentacji ustalają nauczyciele wraz z uczniami. Wiele zależy będzie od specyfiki przedmiotu (inaczej dokumentacja będzie wyglądała na zajęciach z języka polskiego, a inaczej na zajęciach wychowania fizycznego czy plastyki) oraz od samych uczniów i ich preferencji. Należy pamiętać, że dokumentacja procesu uczenia się nie ma być dla uczniów niechcianym obowiązkiem.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – ANNA SZULC

Z mojej praktyki wynika, że dobrym sposobem prowadzenia dokumentacji procesu rozwoju ucznia jest prowadzenie przez niego dwóch rodzajów notatek:

1. Zapisy teorii – uczniowie wykonują (często używając różnych kolorów) opis teorii „przerabianych” treści w wygodny dla siebie sposób. Są one uzupełnianie w trakcie realizacji tematów. Opracowania służą szybkiemu docieraniu do wiedzy, z której na bieżąco można korzystać.

2. Zeszyt pracy własnej – rodzaj portfolio. Skoroszyty, nie zeszyty, są miejscem gromadzenia (wpinania) treści zadań, rozwiązań zadań, ale też prac pisemnych. Zawierają efekty własnej pracy, efekty współpracy z nauczycielem i współpracy koleżeńskiej. Zawierają efekty pracy z błędem, są dokumentowaniem własnego rozwoju opartego o IPUS. Materiały dotyczą pracy na lekcji, ale też, według własnego uznania, pracy w domu. Dotyczą treści realizowanych w szkole, ale też treści poszerzających zakres wiedzy z podstawy programowej. Udogodnieniem jest przynoszenie do szkoły notatek dotyczących aktualnie realizowanego działu.

Współpraca z uczniem na bieżąco daje możliwość systematycznej obserwacji jego postępów. Jeśli jest brak postępów, to nie nauczyciel jest za to odpowiedzialny, natomiast ma on możliwość zaopiekowania się uczniem, ma możliwość dotarcia do powodów braku aktywności, możliwość udzielenia wsparcia i pomocy w znalezieniu rozwiązania.

Dużym ułatwieniem w mobilizacji uczniów do prowadzenia dokumentacji jest praca zespołowa uczniów, zarówno na lekcji, jak i poza nią. Uczniowie, dzięki wcześniejszej integracji lubią ze sobą współpracować, bo wiedzą, że nie są porównywani, oceniani ani krytykowani. Natomiast pracując w ten sposób, mogą się wspierać i inspirować. Takie traktowanie uczniów i czasu lekcji jest bardzo efektywnym sposobem nauki, również wzajemnej.

§ 40. [uzasadnianie ocen]

Oceny bieżące oraz klasyfikacyjne są uzasadniane przez nauczyciela ustnie zawsze przy ustaleniu oceny. Na wniosek ucznia lub rodzica uzasadnienie to powinno być sporządzone w formie pisemnej lub elektronicznej.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 44e ust. 3 u.s.o. nauczyciel uzasadnia ustaloną ocenę w sposób określony w statucie szkoły. Z tego przepisu wynika, że nauczyciel musi uzasadnić każdą ustaloną ocenę, a sposób, w jaki będzie to czynić, ma określać statut szkoły.

W przyjętym w tym statucie systemie oceniania bieżącego kwestia uzasadniania ustalonych ocen nie jest kwestią pierwszoplanową, bowiem ustalanie przez nauczyciela ocen opisowych i odnoszenie się przy tym do Indywidualnego Planu Ucznia Się powoduje, że oceny bieżące z istoty rzeczy zawsze będą uzasadniane.

II. Statut przewiduje, że uzasadnienie oceny jest co do zasady ustne. Fakultatywnie uzasadnienie może być pisemne lub elektroniczne (przesłane np. mailowo lub za pomocą dziennika elektronicznego) – o ile stosowny wniosek wpłynie do nauczyciela od ucznia lub jego rodzica.

III. Uzasadnienie oceny powinno być jej wyjaśnieniem w odniesieniu do wymagań i stopnia ich realizacji.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – ANNA SZULC

Każdorazowo, kiedy ustalam ocenę, biorę pod uwagę zdanie ucznia na ten temat. Ciekawe jest to, że nie zdarza się, by uczeń zawyżał ocenę,

którą ja mam już wcześniej określoną w oparciu o swoje obserwacje i współpracę z uczniem. Natomiast zdarza się, że uczeń zaniża ocenę – w moim przekonaniu jest to efekt kształcenia w poczuciu braku własnej wartości i braku świadomości swoich walorów.

§ 41. [udostępnianie ocenionych prac pisemnych]

1. Sprawdzone i ocenione pisemne prace ucznia oraz dokumentacja, o której mowa w § 39, są udostępniane na bieżąco uczniowi i jego rodzicom.

2. Pozostała dokumentacja dotycząca oceniania ucznia jest udostępniana do wglądu uczniowi i jego rodzicom przez nauczyciela na terenie szkoły w terminie dogodnym dla każdej ze stron i ustalonym przez nauczyciela lub dyrektora szkoły.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 44e ust. 7 u.s.o. statut szkoły określa sposób udostępniania sprawdzonych i ocenionych prac pisemnych uczniów oraz dokumentacji, o której mowa w art. 44e ust. 5 u.s.o.

II. Proponujemy w statucie określić zasadę, że pisemne prace uczniów oraz dokumentacja oceniania bieżącego są udostępniane uczniom niezwłocznie i sukcesywnie, zapewniając uczniowi i jego rodzicom swobodny dostęp do tych prac i dokumentów. Takie rozwiązanie najlepiej spełnia prawny wymóg udostępniania ocenionych prac pisemnych. Trzeba tu wskazać, że takie udostępnianie odbywa się z mocy prawa, rodzice ani uczniowie nie muszą o to wnioskować. To nauczyciel jest zobowiązany do tego, żeby ocenione prace uczniów udostępnić (i to nie tylko do wglądu).

Pozostała dokumentacja, która musi być udostępniana, jest udostępniania do wglądu (o czym wprost stanowi art. 44e ust. 5 *in fine* u.s.o.). Przewidziana w statucie regulacja zakłada, że udostępnianie tej dokumentacji odbywa się na terenie szkoły po uzgodnieniu dogodnego terminu (który ostatecznie ustala nauczyciel). Statut nie przewiduje w tym zakresie ograniczeń w postaci określania konkretnych dni, w których możliwy jest wgląd do dokumentacji.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – ANNA SZULC

Praca ucznia jest jego własnością. Jest podstawą do jego rozwoju, do pracy nad tym, co wymaga dopracowania. Nie ma potrzeby przechowywania prac w szkole. Ocena (nie stopień) wskazuje poprawne rozwiązania, daje możliwość dotarcia do powodów niepowodzeń i wiedzę, w jaki sposób należy i warto coś poprawić. To jest naturalne i zgodne z prawem i zasadami przyjaznej edukacji, która błąd i niepowodzenie traktuje jako szansę do rozwoju, a nie powód do krytyki.

Ułatwieniem w twórczym i bezkonfliktowym podejściu do prac ucznia jest wskazywanie tylko poprawnych rozwiązań, które można uzupełnić w bezpośredniej rozmowie z uczniem, gdyby nauczyciel popełnił błąd i nie zauważył poprawnego rozwiązania. Poza tym bywa, że błędne rozwiązanie jest uznane jako wartościowe, jeśli uczeń w rozmowie z nauczycielem wykaże się znajomością wiedzy na dany temat, a niepoprawność wynikała z nieuwagi czy przeoczenia. Uczeń również może po konsultacji w grupie koleżeńskej uświadomić sobie powód niepoprawnych zapisów i zaprezentować sposób poprawnego rozumowania.

§ 42. [oceny przewidywane]

1. Na dwa tygodnie przed rocznym klasyfikacyjnym zebraniem rady pedagogicznej nauczyciele oraz wychowawca oddziału informują ucznia i jego rodziców o przewidywanych dla niego rocznych ocenach klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych i przewidywanej rocznej ocenie klasyfikacyjnej zachowania.
2. O przewidywanej negatywnej rocznej ocenie klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych należy poinformować na trzy tygodnie przed rocznym klasyfikacyjnym zebraniem rady pedagogicznej.
3. Informację, o której mowa w ust. 1 i 2, przekazuje się pisemnie lub za pomocą dziennika elektronicznego.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 44g ust. 1 u.s.o. nauczyciele oraz wychowawca informują ucznia i jego rodziców o przewidywanych dla niego rocznych ocenach klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych i przewidywanej rocznej ocenie klasyfikacyjnej zachowania. Termin i formę przekazania tych informacji określa statut szkoły.

II. Omawiany przepis przewiduje, że powyższą informację przekazuje się uczniowi i jego rodzicom na dwa tygodnie przed rocznym klasyfikacyjnym zebraniem rady pedagogicznej, a jeśli przewidywana ocena jest oceną negatywną (tj. niedostateczną), to informacja taka powinna trafić do ucznia i jego rodziców na trzy tygodnie przed zebraniem rady pedagogicznej. Takie terminy są wystarczające, aby uczeń miał szansę na uzyskanie wyższej oceny klasyfikacyjnej niż przewidywana – do czego ma prawo, bo zgodnie z art. 44b ust. 6 pkt 6 u.s.o. warunki i tryb otrzymania wyższych niż przewidywane rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych oraz

rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania stanowią element oceniania wewnątrzszkolnego.

§ 43. [termin ustalania ocen klasyfikacyjnych]

1. Śródroczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz śródroczną ocenę klasyfikacyjną zachowania ustala się na dzień przed śródrocznym klasyfikacyjnym zebraniem rady pedagogicznej.
2. Roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania ustala się na dzień przed rocznym klasyfikacyjnym zebraniem rady pedagogicznej.

KOMENTARZ

Zgodnie z art. 44h ust. 6 u.s.o. statut szkoły określa terminy ustalenia śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych. Omawiany przepis realizuje delegację z tego przepisu.

§ 44. [kryteria ustalania śródrocznych ocen klasyfikacyjnych]

1. Ustalenie śródrocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych odbywa się przy współpracy nauczyciela z uczniem i polega na:
 - 1) dokonywanej przez ucznia samoocenie osiągniętych efektów kształcenia, a jeśli został przygotowany Indywidualny Plan Ucznia Sie – także stopnia jego realizacji;
 - 2) dokonywanej przez nauczyciela ocenie osiągniętych przez ucznia efektów kształcenia, a jeśli został przygotowany Indywidualny Plan Ucznia Sie – także stopnia jego realizacji.

2. Ustalenie śródrocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania odbywa się przy współpracy nauczyciela z uczniem i opiera się na: ocenie wychowawcy, samoocenie ucznia oraz otrzymanych od pozostałych nauczycieli i uczniów danego oddziału informacjach zwrotnych dotyczących zachowania ocenianego ucznia – z tym że do ustalenia oceny konieczne jest uzyskanie co najmniej dwóch informacji zwrotnych od pozostałych nauczycieli i co najmniej dwóch informacji zwrotnych od uczniów danego oddziału.

3. Śródroczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz śródroczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ocenami opisowymi.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 44h ust. 1 u.s.o. śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych ustalają nauczyciele prowadzący poszczególne zajęcia edukacyjne, a śródroczną i roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania – wychowawca oddziału po zasięgnięciu opinii nauczycieli, uczniów danego oddziału oraz ocenianego ucznia. Omawiany przepis spełnia ten wymóg.

II. Ustalenie śródrocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych odbywa się we współpracy nauczyciela z uczniem – ale to nauczyciel ostatecznie ustala ocenę. Klasyfikacja opiera się na samoocenie ucznia w zakresie realizacji IPUS i dokonywanej przez nauczyciela ocenie tego procesu i postępów. Ustalenie śródrocznej oceny zachowania zakłada, że do ustalenia oceny konieczne jest uzyskanie co najmniej dwóch informacji zwrotnych o ocenianym uczniu od pozostałych uczniów oddziału i dwóch od nauczycieli.

III. Śródroczne oceny klasyfikacyjne (zachowania i z zajęć edukacyjnych) są ocenami opisowymi, na co pozwala art. 44i ust. 1 pkt 2 i ust. 4 u.s.o.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – SYLWIA JASKULSKA

I. Ocenianie zachowania ma sens tylko wtedy, gdy w proces ten jest zaangażowany uczeń. Możliwość planowania własnego rozwoju i samoocena przebiegu tego procesu to zadania, do realizacji których powinna przygotowywać szkoła. To kompetencje potrzebne każdemu uczniowi w dorosłości. Ocenianie zachowania stanowi doskonałą okazję uczenia się dokonywania samooceny. Oczywiście tylko pod warunkiem, że uczniowie rozumieją cele i założenia oceniania i że nie jest ono jedynie straszakiem, behawioralnym narzędziem kontroli. We współpracy z rodzicami, którzy także powinni znać i przyjąć zasady oceniania zachowania służącego rozwojowi ucznia, można wypracować sytuację, w której gra nie toczy się o ostateczną wysokość oceny, ale o wspólną pracę w obszarze dobrostanu ucznia i szkolnej wspólnoty. Zachęcam do wykorzystania w młodszych klasach metod projekcyjnych w samoocenie (na przykład pisanie opowiadania na swój temat), a w starszych do konkretyzowania obszarów pracy na dany rok i wspierania ucznia w dokonywaniu bieżącej samooceny.

II. Zgodnie z ustawą o systemie oświaty: „Ocenianie zachowania ucznia polega na rozpoznawaniu przez wychowawcę oddziału, nauczycieli oraz uczniów danego oddziału stopnia respektowania przez ucznia zasad współżycia społecznego i norm etycznych oraz obowiązków określonych w statucie szkoły”. Proponujemy, aby w procesie oceniania brali udział przynajmniej dwaj nauczyciele i przynajmniej dwie osoby z klasy ucznia. Można ustalić, że osoby te są dobierane poprzez losowanie. Tym samym nie każdy ocenia każdego, co daje szansę na większe zaangażowanie się we wsparcie konkretnej, przydzielonej losowo osoby. Można też umówić się z uczniami na inny niż losowy przebieg doboru osób do zespołów wspierających danego ucznia. Najważniejsze jest zachowanie warunków, w których nie dążymy za wszelką cenę do jak najwyższej oceny, ale przyglądamy się z różnych perspektyw temu, jak w szkolnej rzeczywistości odnajduje się uczeń i jak mają się jego plany własnego rozwoju wobec rzeczywistości.

§ 45. [kryteria ustalania rocznych ocen klasyfikacyjnych]

1. Ustalenie rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych odbywa się według zasad określonych w § 44 ust. 1. Ustalenie rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania odbywa się według zasad określonych w § 44 ust. 2.

2. Roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz roczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ustalane według skali określonej we właściwych przepisach, a w klasach I-III szkoły podstawowej są to oceny opisowe.

KOMENTARZ

Omawiany przepis odsyła do regulacji z § 44 statutu, bowiem kryteria ustalania klasyfikacyjnych ocen śródrocznych i rocznych są tożsame.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – ANNA SZULC

Roczną ocenę klasyfikacyjną z przedmiotu także wypracowuję wspólnie z uczniem. W trakcie obserwacji jego procesu uczenia się odnoszę się do jego wcześniej określonych w IPUS oczekiwań i rozmawiam z nim o tym, gdy to, co było planowane, nie jest według mnie realizowane. Ale rozmowa nie polega na wydawaniu opinii przeze mnie na ten temat, a na pytaniu ucznia o jego zdanie.

§ 46. [zasada indywidualizacji]

Ustalenie śródrocznej i rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych odbywa się bez odnoszenia się do efektów uczenia się osiągniętych przez pozostałych uczniów.

KOMENTARZ

Omawiany przepis kolejny raz konkretyzuje zasadę indywidualizacji pracy z uczniem, którą proponowany przez nas system oceniania stara się wyrażać. Stanowi on, że przy ustalaniu śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych nauczyciel nie porównuje uczniów między sobą i takie porównanie nie jest dla niego wskaźnikiem pomagającym ustalić ocenę – co niestety obecnie jest częstą praktyką.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – ANNA SZULC

Takie same oceny śródroczne i końcowe mogą uzyskać uczniowie, którzy osiągnęli różne poziomy wiedzy naukowej. Podstawowe kryteria stosowane w ocenianiu to: progres w rozwoju, zaangażowanie i współpraca – zarówno z kolegami, jak i z nauczycielem.

§ 47. [ocena przewidywana a ocena roczna]

1. Ustalona roczna ocena klasyfikacyjna nie może być niższa niż ocena przewidywana, o której mowa w § 42 ust. 1 i 2.

2. Uzyskanie wyższych niż przewidywane rocznych ocen klasyfikacyjnych jest możliwe dla każdego ucznia, który wyrazi taką chęć i odbywa się w drodze rozmowy ucznia z nauczycielem nad poziomem spełnienia przez ucznia kryteriów na ocenę przewidywaną i wyższą, która może być uzupełniona wykonaniem przez ucznia wskazanych przez nauczyciela zadań.

KOMENTARZ

I. Omawiany przepis statuuje spotykaną w niektórych szkołach zasadę, która mówi, że roczna ocena klasyfikacyjna nie może być niższa niż

ocena przewidywana. Ujęcie tej zasady w statucie – przy przyjętych przez nas zasadach oceniania – jest tylko formalnością. Ale warto taki przepis przewidzieć również w statucie, który zawiera „klasyczne” zasady oceniania.

II. Komentowany przepis formułuje też warunki i tryb uzyskania wyższych niż przewidywane rocznych ocen klasyfikacyjnych, co zgodnie z art. 44b ust. 6 u.s.o. stanowi element oceniania wewnątrzszkolnego. Przyjęte warunki wnioskowania o wyższą ocenę są maksymalnie liberalne – może to zrobić każdy uczeń. Podwyższenie oceny może odbyć się po rozmowie ucznia z nauczycielem, w trakcie której na nowo analizuje się pracę ucznia w ciągu roku szkolnego. Rozmowa ta może być uzupełniona o wykonanie przez ucznia wskazanych zadań.

§ 48. [odestanie]

Postanowienia niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do ustalania końcowych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych oraz końcowych ocen klasyfikacyjnych zachowania.

KOMENTARZ

Zgodnie z art. 44e ust. 1 pkt 2 uczniowie otrzymują oceny klasyfikacyjne śródroczne, roczne i końcowe. Klasyfikacji końcowej dokonuje się w klasie programowo najwyższej (art. 44f ust. 6 u.s.o.). Komentowany przepis nakazuje odpowiednie stosowanie postanowień niniejszego rozdziału do ustalania ocen końcowych zachowania i z zajęć edukacyjnych. Taki zabieg legislacyjny czyni statut przejrzystszy.

Rozdział X

Prawa i obowiązki uczniów. Nagrody i kary

§ 49. [prawa uczniów]

Uczniowie mają w szczególności prawo do:

- 1) rzetelnego procesu dydaktyczno-wychowawczego opartego na budowaniu podmiotowych relacji z nauczycielem, którego zasadami są:
 - a) możliwość zadawania przez ucznia pytań;
 - b) przekonanie, że celem uczenia się jest sukces każdego ucznia, a nie oceny i rywalizacja;
 - c) możliwość skorzystania z pomocy nauczyciela i pomocy koleżeńskiej;
 - d) efektywne wykorzystanie czasu lekcji;
 - e) stosowanie wspierających metod uczenia się;
 - f) uczenie się na błędach;
 - g) brak obowiązkowych prac domowych;
 - h) oczekiwanie postępu, a nie perfekcji;
 - i) współpraca w zaufaniu i współodpowiedzialności, w oparciu o szczerść i wzajemny szacunek;
 - j) komunikacja, dobre relacje i przyjazna atmosfera;
- 2) dokonywania wyboru co do liczby i stopnia trudności wykonywanych zadań, podejmowanych przedsięwzięć, także w obszarze zachowania (praca nad sobą);
- 3) spotkań trójstronnych uczeń – nauczyciel – rodzic, które mają wspierać ucznia w rozwiązywaniu problemów i pokonywaniu trudności;

- 4) korzystania z bazy dydaktyczno-naukowej i zaplecza socjalnego szkoły, w szczególności z biblioteki, świetlicy, pracowni, szatni, stołówki.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 17 u.p.o. statut szkoły określa prawa uczniów. W komentowanym przepisie zawarliśmy nieobszerny katalog praw ucznia – nie oznacza to jednak, że to jedyne prawa, jakie przysługują uczniom (co podkreśla użyte sformułowanie „w szczególności”, poprzedzające katalog praw ucznia). Wymienione w tym przepisie prawa to prawa, które przysługują uczniom ze względu na to, że są uczniami, że uczęszczają do danej szkoły i korzystają z jej usług.

Trzeba mieć na względzie, że poza tymi prawami, uczniom przysługują wszelkie prawa i wolności wynikające z prawa powszechnie obowiązującego, w szczególności z Konstytucji RP, Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Konwencji o Prawach Dziecka. Nie można o tym zapominać.

Prawa uczniów mogą wynikać też z innych postanowień statutu (zob. np. § 48 ust. 2 statutu).

II. W komentowanym przepisie warto zwrócić uwagę na zasady rzetelnego procesu dydaktycznego. Ujęliśmy tam reguły, które są emanacją wcześniejszych przepisów dotyczących oceniania i mają stanowić swoisty bufor bezpieczeństwa przed stosowaniem metod, które niweczyłyby cele, założone przy konstruowaniu takiego, a nie innego systemu oceniania. Wskutek tego rangę zasad wpisanych do statutu zyskują zasady braku obowiązkowych prac domowych, oczekiwania postępu, a nie perfekcji czy przekonania, że celem uczenia się nie jest rywalizacja o oceny.

III. Prawo ucznia do dokonywania wyboru liczby i stopnia trudności wykonywanych zadań to kolejny przepis, który niejako formalizuje ideę szkoły i nauczania, którą stara się ten statut wyrażać. Komentowany przepis daje uczniowi możliwość podejmowania zadań i przedsięwzięć o takim stopniu trudności i w takiej liczbie, które będą stanowiły adekwatne do jego możliwości wyzwanie. Przepis ten gwarantuje też uczniom prawo zindywidualizowanej pracy i jest gwarancją tego, że uczniowie nie będą obciążani pracą ponad siły.

IV. Proponujemy też wprowadzić prawo uczniów do spotkań trójstronnych uczeń – nauczyciel – rodzic. W polskich szkołach spotkania takie są rzadkością, a dla wielu uczniów mogą stanowić istotny czynnik wspomagający ich proces uczenia się. Podkreślenia wymaga, że takie spotkania to wyłącznie prawo ucznia, zatem nie można takich spotkań organizować obowiązkowo.

§ 50. [naruszenia praw uczniów]

1. Dyrektor szkoły niezwłocznie podejmuje niezbędne działania w przypadku powzięcia informacji o naruszeniu praw uczniów, a w szczególności:

- 1) przeprowadza postępowanie wyjaśniające, które ma na celu m.in. ustalenie podmiotów odpowiedzialnych za naruszenie oraz przyczyny i skutki tego naruszenia;
- 2) zapewnia wsparcie uczniowi, którego prawa zostały naruszone;
- 3) dąży do wyeliminowania skutków naruszenia.

2. Każdy uczeń, którego prawo zostało naruszone, ma prawo złożyć skargę do dyrektora szkoły. Jeśli naruszenia prawa dopuścił się dyrektor szkoły, przysługuje prawo złożenia skargi do rady szkoły.

3. Organ rozpatrujący skargę zobowiązany jest do jej rzetelnego rozpatrzenia w możliwie najkrótszym terminie, jednak nie dłuższym niż 14 dni. Jeśli dotrzymanie tego terminu nie jest możliwe z powodów wynikających ze stopnia zawichości sprawy lub okoliczności niezależnych od organu, organ może wydłużyć termin do rozpatrzenia sprawy, informując o tym składającego skargę oraz podając powód wydłużenia terminu.

4. Organ rozpatrujący skargę zobowiązany jest dołożyć wszelkich starań, aby strona składająca skargę nie poniosła negatywnych konsekwencji związanych ze złożeniem skargi, w szczególności zapewnić, aby fakt złożenia skargi nie został ujawniony bez zgody skarżącego, chyba że co innego wynika z przepisów prawa powszechnie obowiązującego oraz zapewnić stronie skarżącej anonimowość, chyba że ujawnienie tożsamości skarżącego jest niezbędnie konieczne do rozpatrzenia skargi i wyeliminowania naruszeń praw ucznia.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 17 u.p.o. statut szkoły określa również tryb składania skarg w przypadku naruszenia praw ucznia – i tryb taki zostaje określony w komentowanym przepisie. Należy podkreślić, że tryb składania skarg odnosi się nie tylko do przypadków naruszeń praw ucznia określonych w § 47 statutu – katalog zawarty w tym przepisie nie jest bowiem wyczerpujący. Skargi na naruszenia praw uczniów można składać też w przypadku naruszenia praw człowieka i obywatela, określonych w odrębnych przepisach (zob. komentarz do § 47, teza I) czy też deliktów dyscyplinarnych nauczycieli, które naruszają prawa uczniów.

II. Na mocy statutu dyrektor szkoły jest zobowiązany z urzędu podejmować niezbędne działania w przypadku powzięcia informacji o naruszeniu

praw ucznia. Takie unormowanie ma przeciwdziałać sytuacji, w której organy szkoły nie reagują na występujące naruszenia praw uczniów w przypadku niezłożenia skargi przez ucznia.

W przyjętym przez nas modelu w sferze dbałości o przestrzeganie praw ucznia tryb skargowy ma rolę pomocniczą. Najistotniejsze jest tutaj działanie dyrektora szkoły, który powinien w tym obszarze działać ze szczególną starannością. Warto też podkreślić, że obowiązkiem dyrektora, w ramach podejmowanych działań w związku z naruszeniem praw ucznia, jest udzielenie wsparcia pokrzywdzonemu.

III. Statut przyznaje każdemu uczniowi prawo do złożenia skargi w przypadku naruszenia jego praw. Skargę składa się do dyrektora szkoły, chyba że to dyrektor dopuścił się naruszenia praw ucznia – wtedy organem właściwym do rozpatrzenia skargi będzie rada szkoły.

Statut przewiduje, że rozpatrzenie skargi powinno być rzetelne i odbyć się w ciągu 14 dni. Istnieje jednak, po spełnieniu przesłanek określonych w statucie, możliwość wydłużenia tego terminu – o tym fakcie należy powiadomić ucznia.

IV. Statut przewiduje też specjalne gwarancje dla ucznia, który złożył skargę, stanowiąc, że organ rozpatrujący skargę ma dołożyć wszelkich starań, aby uczeń ten nie poniósł negatywnych konsekwencji złożenia skargi. Co do zasady organ rozpatrujący nie może zatem bez zgody skarżącego ucznia wyjawiać faktu złożenia skargi ani jego tożsamości – chyba że zajdą wyjątki określone w statucie lub wymagać będą tego przepisy prawa powszechnie obowiązującego.

§ 51. [ogólne obowiązki uczniów]

Uczniowie są zobowiązani do:

- 1) udziału w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych i zadeklarowanych przez nich dodatkowych zajęciach edukacyjnych;
- 2) systematycznego i punktualnego uczęszczania na zajęcia, o których mowa w pkt 1;
- 3) przebywania w czasie trwania zajęć edukacyjnych i przerw między nimi pod nadzorem nauczycieli – o ile nie uzyskali pełnoletności.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 17 u.p.o. statut szkoły określa obowiązki uczniów. Szczegółowe wyliczenie tych obowiązków zawiera art. 99 u.p.o. – zawarty tam katalog jest jednak katalogiem otwartym, co oznacza, że można w statucie szkoły określić również inne obowiązki (natomiast z zastrzeżeniem, które wskazano w artykule „Co jest nie tak ze statutami? Zarys problemu”, zamieszczonym w tej publikacji).

II. Umieszczone w komentowanym przepisie obowiązki ucznia wykraczają poza katalog z art. 99 u.p.o., ale pozostają istotnie i funkcjonalnie związane z pozycją ucznia jako podmiotu korzystającego z usług szkoły i dotyczą: obowiązku udziału w zajęciach, systematycznego i punktualnego uczęszczania na zajęcia oraz przebywania w czasie trwania zajęć edukacyjnych i przerw między nimi pod nadzorem nauczycieli. Ta ostatnia regulacja podyktowana jest względami bezpieczeństwa.

Z obowiązku przebywania w czasie trwania zajęć edukacyjnych i przerw między nimi pod nadzorem nauczycieli zwolnieni są uczniowie pełnoletni.

§ 52. [zasady zachowania się w czasie zajęć]

1. Uczniowie są zobowiązani do przestrzegania obowiązków w zakresie zachowania podczas zajęć edukacyjnych określonych w niniejszym paragrafie.
2. W trakcie zajęć uczniowie są zobowiązani do przestrzegania poleceń nauczyciela w zakresie bezpiecznej i higienicznej organizacji pracy.
3. Uczniowie nie mogą podczas zajęć samowolnie opuszczać sali lekcyjnej lub innego miejsca, w którym odbywają się zajęcia.

KOMENTARZ

Zgodnie z art. 99 pkt 1 u.p.o. obowiązki ucznia określone w statucie szkoły uwzględniają obowiązki w zakresie właściwego zachowania się podczas zajęć edukacyjnych.

Określone w komentowanym przepisie obowiązki uczniów są krótkie i zrozumiałe, dotyczą kwestii bezpieczeństwa i higieny pracy. Statut przewiduje, że nauczyciel może korzystać ze swojego władztwa pedagogicznego (pochodna władztwa zakładowego) i wydawać uczniom wiążące ich polecenia. Polecenia te nie mogą być jednak arbitralne – mają służyć zachowaniu bezpieczeństwa, porządku i higieny pracy.

Statut nie zabrania uczniom opuszczać miejsca odbywania zajęć – wymaga jedynie, aby na opuszczenie sali zgoda została wyrażona przez nauczyciela lub by opuszczenie sali nie było samowolne.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – SYLWIA JASKULSKA

Ocenianie zachowania, szczególnie systemy punktowe, często wiąże się z tym, że na jednej skali umieszcza się informacje o działaniach wolontariackich ucznia, jego wynikach edukacyjnych, kulturze języka, a nawet higienie (na przykład strój zmienny na lekcje wychowania fizycznego). Warto natomiast wyraźnie rozdzielić pewną bazową kulturę i zasady bezpieczeństwa, które są wymienione choćby w tym punkcie statutu (i w dalszych) od planu rozwoju ucznia. Higiena pracy czy odpowiednie zachowanie w sali lekcyjnej lub też po prostu obecność na lekcjach to obowiązki ucznia, których nieprzestrzeganie ma swoje konsekwencje i jest związane z prawem szkolnym. Natomiast w planie indywidualnego rozwoju uczeń ma odnosić się także do kryteriów takich jak organizacja własnego procesu uczenia się (planowanie pracy, wypracowanie własnych metod uczenia się, umiejętność udzielania i korzystania z pomocy/wsparcia). Nie znaczy to, że uczeń w sposób nagminny lub rażący nieprzestrzegający szkolnych przepisów może mieć wzorową ocenę zachowania. Rzecz jest raczej w takim podejściu, które nie sprowadza oceny zachowania do rozliczania ucznia z rozmawiania na lekcjach, spóźniania się w opozycji do przynoszenia materiałów na gazetkę szkolną czy roślin w doniczkach do sali. Ma to być coś więcej, coś, co naprawdę definiuje podejście danego ucznia do bycia częścią szkolnej wspólnoty i jego chęć pracy nad sobą.

§ 53. [usprawiedliwianie nieobecności]

1. Uczniowie są zobowiązani do przestrzegania obowiązków w zakresie usprawiedliwiania nieobecności na zajęciach edukacyjnych określonych w niniejszym paragrafie.

2. Uprawnionymi do złożenia wniosku o usprawiedliwienie nieobecności są: rodzice uczniów niepełnoletnich i uczniowie pełnoletni. Rodzice uczniów pełnoletnich nie są uprawnieni do składania wniosków, o których mowa w zdaniu pierwszym.

3. Wniosek o usprawiedliwienie nieobecności składa się w formie pisemnej lub elektronicznej poprzez moduł wiadomości dziennika elektronicznego do wychowawcy klasy.

4. Wniosek o usprawiedliwienie nieobecności powinien zawierać wskazanie zajęć edukacyjnych, które są objęte wnioskiem oraz wskazanie powodu każdej nieobecności. Do wniosku można załączyć dowody uprawdopodobniające zaistnienie okoliczności stanowiących powód nieobecności.

5. Wniosek o usprawiedliwienie nieobecności powinien być złożony w terminie 7 dni od dnia, w którym ustała przyczyna nieobecności.

6. Wychowawca klasy rozpatruje wniosek, w szczególności biorąc pod uwagę, czy wskazane we wniosku powody nieobecności uzasadniają nieobecność ucznia na zajęciach edukacyjnych.

7. Wniosek złożony przez podmiot nieuprawniony oraz taki, który nie uzasadnia w sposób dostateczny nieobecności, podlega odrzuceniu. Wniosek złożony po terminie, o którym mowa w ust. 6, może zostać odrzucony. Pozostałe wnioski zostają uwzględnione i wychowawca usprawiedliwia nieobecność.

8. Na odrzucenie wniosku, o którym mowa w ustępie poprzedzającym, wnioskodawcy służy skarga do dyrektora szkoły, która powinna zostać złożona w terminie 3 dni od dnia odrzucenia wniosku, z zachowaniem wymogów określonych w ust. 3.

Skarga powinna być właściwie uzasadniona. Dyrektor, rozpatrując skargę, może ją odrzucić lub uwzględnić, zobowiązując wychowawcę klasy do usprawiedliwienia nieobecności. Decyzja dyrektora jest ostateczna.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 99 pkt 2 u.p.o. obowiązki ucznia określone w statucie szkoły uwzględniają obowiązki w zakresie usprawiedliwiania nieobecności. Statut powinien przewidywać termin i formę usprawiedliwiania nieobecności. Omawiany przepis realizuje tę delegację.

II. Komentowany przepis stanowi, że uprawnieni do składania wniosków o usprawiedliwienie są rodzice uczniów niepełnoletnich i uczniowie pełnoletni (i podkreśla jednocześnie, że uprawnieni w tym zakresie nie są rodzice uczniów pełnoletnich – co zresztą i tak wynika z przepisów prawa, bo osoby pełnoletnie nie pozostają pod władzą rodzicielską i rodzicom osób pełnoletnich brak umocowania do działania w ich imieniu). Należy pamiętać, że nie można uniemożliwiać uczniom pełnoletnim samodzielnego wnioskowania o usprawiedliwienie nieobecności ani ograniczać tego uprawnienia tylko do sytuacji, w których zgodę wyrażą na to rodzice ucznia pełnoletniego.

Trzeba zaznaczyć też, że mówimy o wniosku o usprawiedliwienie nieobecności, a nie o usprawiedliwieniu nieobecności. Usprawiedliwienie nieobecności to bowiem czynność faktyczna, której dokonuje uprawniony nauczyciel.

III. Statut przewiduje dwie formy składania usprawiedliwień: pisemną lub elektroniczną za pośrednictwem dziennika elektronicznego. Przepisy w tym zakresie można dostosować do potrzeb konkretnej szkoły.

Osobą, która przyjmuje i rozpatruje wnioski o usprawiedliwienie nieobecności, jest wychowawca klasy.

IV. Statut przewiduje obligatoryjne elementy wniosku o usprawiedliwienie, którymi są: wskazanie zajęć edukacyjnych (wraz z ich datą), które są objęte wnioskiem oraz wskazanie powodu każdej nieobecności (jest to konieczne, żeby ocenić, czy dana nieobecność zasługuje na usprawiedliwienie). Fakultatywnie wniosek może zawierać dowody uprawdopodobniające powód nieobecności (np. zwolnienie lekarskie). Terminem przewidzianym na złożenie wniosku o usprawiedliwienie nieobecności jest 7 dni liczone od dnia, w którym ustała przyczyna nieobecności.

V. Wniosek o usprawiedliwienie nieobecności rozpatruje wychowawca klasy i ocenia go pod kątem zasadności powodów wskazanych jako te, które mają usprawiedliwiać nieobecność. Jeśli nauczyciel dojdzie do wniosku, że wskazane powody nie są dostateczne, powinien odrzucić wniosek i nie usprawiedliwić nieobecności. Podobnie powinien postąpić wówczas, gdy wniosek wpłynie od podmiotu nieuprawnionego. Natomiast w sytuacji, gdyby wniosek został złożony po terminie, wychowawca może taki wniosek zarówno uwzględnić, jak i odrzucić. Wnioski nieodrzucone uznaje się za uwzględnione, co oznacza usprawiedliwienie nieobecności.

Statut nie określa terminu, w którym wychowawca ma wniosek rozpatrzyć. Powinno to się stać niezwłocznie, tego wymaga bowiem rzetelne wypełnianie obowiązków wychowawcy oddziału.

VI. Decyzja nauczyciela o odrzuceniu wniosku o usprawiedliwienie nieobecności nie jest ostateczna. Podmiotowi składającemu wniosek służy skarga do dyrektora szkoły (wnoszona na piśmie lub elektronicznie, za pośrednictwem dziennika elektronicznego). Skarga powinna być uzasadniona.

Dzięki skardze na decyzję wychowawcy o odrzuceniu wniosku o usprawiedliwienie nieobecności istnieją gwarancje, że wniosek taki zostanie

rozpatrzonej poprawnie, a dyrektor szkoły zweryfikuje ewentualne pomyłki wychowawcy (który mógł np. nieprawidłowo ocenić powody nieobecności).

§ 54. [zwalnianie się z zajęć]

1. Uczeń może zostać zwolniony z części zajęć w danym dniu. Do wniosku o zwolnienie ucznia z części zajęć w danym dniu stosuje się odpowiednio postanowienia § 53 ust. 2, 3, 4, 6 i 7, z tym że wniosek można złożyć także w formie ustnej i także wobec dyrektora szkoły.
2. Nieobecności ucznia, objęte wnioskiem o zwolnienie z części zajęć w danym dniu, uznaje się za usprawiedliwione.
3. Uczeń pełnoletni, który samowolnie opuścił część zajęć w danym dniu bez dochowania procedury określonej w niniejszym paragrafie, nie ma możliwości usprawiedliwienia nieobecności na tych zajęciach.

KOMENTARZ

Przepisy prawa powszechnie obowiązującego nie obligują do regulowania w statucie szkoły procedury zwalniania się uczniów z zajęć, ale warto to uczynić, bo to praktycznie doniosła kwestia.

W komentowanym przepisie procedura zwalniania się podobna jest do procedury usprawiedliwiania nieobecności. Stąd też nieobecności wynikłe ze zwolnienia się z zajęć zostają usprawiedliwione na mocy statutu. Warto dostrzec, że samowolne opuszczenie zajęć przez ucznia pełnoletniego będzie skutkowało niemożliwością usprawiedliwienia wynikłych z tego powodu nieobecności (obowiązuje domniemanie, że

skoro uczeń nie skorzystał z procedury zwolnienia określonej statutem, to powód zwolnienia był błahy i nie daje podstaw, by nieobecność była usprawiedliwiona).

§ 55. [zasady ubierania się]

1. Uczniowie są zobowiązani do przestrzegania obowiązków w zakresie zasad ubierania się na terenie szkoły określonych w niniejszym paragrafie.

2. Uczniowie są obowiązani ubierać się zgodnie z ogólnie przyjętymi normami społecznymi, z zastrzeżeniem, że niedozwolone jest noszenie stroju zawierającego elementy nawołujące do nienawiści, dyskryminujące lub sprzeczne z prawem bądź stwarzające zagrożenie dla bezpieczeństwa innych uczniów, nauczycieli, pracowników szkoły lub samego ucznia.

3. Na zajęciach wychowania fizycznego uczniów obowiązują strój sportowy oraz obuwie sportowe.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 99 pkt 3 u.p.o. obowiązki ucznia określone w statucie szkoły uwzględniają obowiązki w zakresie przestrzegania zasad ubierania się uczniów na terenie szkoły. Istnieje zatem ustawowa delegacja do określenia w statucie takich zasad. Należy pamiętać, aby zasady ubierania się były napisane w sposób jasny, precyzyjny, ze zredukowanym do minimum słownictwem ocennym.

II. Omawiany przepis zasady ubierania się ujmuje zwięźle. Uczniowie mogą nosić strój co do zasady dowolny, z pewnymi tylko ograniczeniami, niewkraczającymi za bardzo w sferę ich wolności i prywatności.

Zakaz noszenia strojów z elementami nawołującymi do nienawiści czy dyskryminującymi można uznać za powszechnie akceptowany, a zakaz noszenia elementów strojów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa też nie budzi kontrowersji.

Dozwolone są stroje zgodne z ogólnie przyjętymi normami społecznymi. Strój powinien być dostosowany do miejsca, jakim jest szkoła, trzeba natomiast pamiętać, że nie oznacza to zakazu noszenia strojów bardziej wyrazistych. Szkoła nie może ingerować ponad miarę w to, jak ubierają się uczniowie.

Zasady ubierania się na zajęciach wychowania fizycznego określają tylko tyle, że wymagany jest strój sportowy. Statut nie ingeruje ani w kolor koszulek czy spodni, ani ich długość, pozostawiając w tym zakresie swobodę uczniom.

III. Konieczne w tym miejscu jest podkreślenie, że statut szkoły nie musi regulować zasad ubierania się uczniów w trakcie zajęć poza terenem szkoły – i odradzamy wprowadzanie takich regulacji.

Istotniejsze jest jeszcze jednak to, że statut szkoły nie może określać obowiązków uczniów w zakresie wyglądu. Mimo że katalog określony w art. 99 u.p.o. jest katalogiem otwartym, to trzeba zważyć, że regulowanie statutem szkoły wyglądu uczniów jest nadmierną, nieproporcjonalną i niekonieczną ingerencją w sferę ich wolności i prywatności, dla której nie ma podstawy ustawowej.

Pisaliśmy już w tej publikacji, że nakładając na uczniów obowiązki w statucie szkoły bez wyraźnej ku temu delegacji w ustawie należy zachować daleko idącą ostrożność oraz że przepisy funkcjonalnie i celowościowo powinny być związane z charakterem szkoły jako zakładu administracyjnego. Przepisy statutowe regulujące wygląd uczniów nie spełniają tych kryteriów i nie mogą się w żadnym statucie ostać.

KOMENTARZ PRAKTYCZKI – GABRIELA OLSZOWSKA

Warto z uczniami i rodzicami rozmawiać o bezpiecznym stroju. Platformy na 10 cm nie są bezpiecznym obuwiem (skutkują np. skręcaniem kostek), metalowe kręgi o dużej średnicy absolutnie nie mogą być w uszach, gdy uczeń lub uczennica są na zajęciach wychowania fizycznego; paznokcie wystające poza opuszki palców skutkują zadrapaniami i wybiciem palców w kontakcie ze ścianą czy drugim uczniem lub piłką. Uwagę tę piszę jako osoba zatroskana, która wielokrotnie przez wiele lat udzielała pierwszej pomocy poszkodowanym uczniom.

§ 56. [telefony i inne urządzenia]

1. Uczniowie są zobowiązani do przestrzegania obowiązków w zakresie warunków wnoszenia i korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły określonych w niniejszym paragrafie.
2. Na teren szkoły można wnosić telefony komórkowe i inne urządzenia elektroniczne.
3. Na terenie szkoły można korzystać z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych, z zastrzeżeniem, że korzystanie z nich w czasie zajęć edukacyjnych może odbywać się tylko za zgodą nauczyciela lub innej osoby prowadzącej zajęcia.
4. Korzystanie na terenie szkoły z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych powinno odbywać się z poszanowaniem zasad współżycia społecznego, w tym w szczególności prawa do prywatności uczniów i nauczycieli i prawa do niezakłóconego przebywania na terenie szkoły.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 99 pkt 4 u.p.o. statut określa obowiązki uczniów w zakresie przestrzegania warunków wnoszenia i korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły. Odnotujmy, że przepis ten nakazuje, by statut określał warunki wnoszenia (a nie niewnoszenia) oraz korzystania (a nie niekorzystania) z telefonów komórkowych i innych urządzeń. Z takiej redakcji art. 99 pkt 4 u.p.o. wynika, że nie można całkowicie zakazać wnoszenia telefonów komórkowych i innych urządzeń na teren szkoły ani nie można całkowicie zakazać korzystania z nich w szkole. Ustawodawca słusznie tak uczynił, bowiem odmienna sytuacja stanowiłaby nadmierną ingerencję w prawa właściciela (użytkownika) rzeczy (por. art. 140 k.c.).

II. Omawiany przepis dozwala bezwarunkowo wносить telefony komórkowe i inne urządzenia elektroniczne na teren szkoły oraz dozwala na ich korzystanie. Korzystanie z telefonów i innych urządzeń może być zabronione w trakcie zajęć edukacyjnych, jeśli tak zdecyduje nauczyciel. Naruszenie tego zakazu przez ucznia nie może jednak pociągać za sobą odebrania mu telefonu lub innego urządzenia. Nauczyciel ani szkoła nie mają takich uprawnień – co trzeba z całą mocą podkreślić, bo zbyt często w statutach znajdują się przepisy, które wprowadzają przepisy przewidujące konfiskatę telefonu ucznia.

III. Korzystanie na terenie szkoły z telefonów komórkowych i innych urządzeń ma odbywać się z poszanowaniem zasad współżycia społecznego – chodzi o to, by telefony i inne urządzenia były używane „zwyczajnie”, zgodnie ze swoim przeznaczeniem, by nie powodowały uciążliwości dla pozostałych osób przebywających w szkole (np. nie emitowały nadmiernego hałasu).

§ 57. [zasady zachowania się]

1. Uczniowie są zobowiązani do przestrzegania obowiązków w zakresie zachowania wobec nauczycieli i innych pracowników szkoły oraz pozostałych uczniów określonych w niniejszym paragrafie.
2. Uczniowie zobowiązani są do poszanowania godności każdego członka społeczności szkolnej oraz odnoszenia się do każdego z szacunkiem i w sposób niedyskryminujący.
3. Zabronione jest stosowanie przemocy fizycznej i psychicznej w stosunku do nauczycielek i nauczycieli, innych pracowników szkoły oraz pozostałych uczniów.

KOMENTARZ

Zgodnie z art. 99 pkt 5 u.p.o. statut określa obowiązki uczniów w zakresie właściwego zachowania się wobec nauczycieli i innych pracowników szkoły oraz pozostałych uczniów. Omawiany przepis statuuje takie zasady. Czyni to zwięźle i precyzyjnie, nie stosując spotykanych nieraz kazuistycznych wyliczeń zachowań dozwolonych, nakazanych i zakazanych.

Zasady, które obowiązują w szkole uczniów, są uniwersalne: poszanowanie godności innych osób, odnoszenia się do innych z szacunkiem i bez uprzedzeń, zakaz przemocy psychicznej i fizycznej. Są one całkowicie wystarczające, by szkoła mogła działać harmonijnie oraz być miejscem bezpiecznym i przyjaznym dla uczniów.

§ 58. [skreślenie z listy uczniów]

1. Uczeń może zostać skreślony z listy uczniów tylko w przypadku:

- 1) złożenia rezygnacji – przez ucznia pełnoletniego lub rodziców ucznia niepełnoletniego;
- 2) popełnienia umyślnego przestępstwa przeciwko zdrowiu, życiu lub mieniu znacznych rozmiarów, stwierdzonego prawomocnym wyrokiem sądu;
- 3) rażącego i długotrwałego naruszania zasad współżycia społecznego na terenie szkoły, zwłaszcza stosowania przemocy wobec członków społeczności szkolnej – jeśli wcześniej zastosowane środki wychowawcze nie przyniosły skutku.

2. Skreślenia z listy uczniów dokonuje dyrektor szkoły na podstawie uchwały rady pedagogicznej i po zasięgnięciu opinii samorządu uczniowskiego.

3. W przypadku ucznia objętego obowiązkiem szkolnym, dyrektor szkoły podstawowej może wystąpić w sytuacjach opisanych w ust. 1 pkt 2 i 3 do kuratora oświaty z wnioskiem o przeniesienie ucznia do innej szkoły.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 17 u.p.o. statut szkoły określa też przypadki, w których uczeń może zostać skreślony z listy uczniów szkoły.

II. Określony w statucie katalog przypadków, w których uczeń może zostać skreślony z listy uczniów, jest katalogiem zamkniętym. Warto mieć to na uwadze, gdy konstruuje się statut. Nie jest dopuszczalne skreślenie ucznia z listy uczniów w sytuacji, gdy nie jest spełniona

wynikająca ze statutu przesłanka wprost uprawniająca do skreślenia ucznia.

Omawiany przepis przewiduje tylko trzy sytuacje, w których może dojść do skreślenia ucznia z listy uczniów. Jedną z nich jest złożenie rezygnacji – co nie budzi chyba żadnych zastrzeżeń. Drugi przypadek to popełnienie przez ucznia przestępstwa umyślnego – natomiast nie wszystkich, ale tych, które można byłoby uznać za szczególnie poważne. Co ważne, popełnienie takiego przestępstwa musi zostać stwierdzone prawomocnym wyrokiem sądu. Niestety w wielu statutach szkół znajdują się przepisy, które pozwalają skreślić ucznia z listy uczniów za drobne wykroczenia lub przestępstwa popełnione nieumyślnie, często jeszcze w sytuacji, gdy sąd nie stwierdził, że do popełnienia przestępstwa czy wykroczenia faktycznie doszło. Takie przepisy nigdy nie powinny się w statucie znaleźć.

Trzecią sytuacją, w której jest możliwe skreślenie ucznia, jest rażące i długotrwałe naruszenie przez niego zasad współżycia społecznego na terenie szkoły, które ma miejsce pomimo zastosowanych wcześniej środków wychowawczych. Przepis ten podkreśla charakter kary skreślenia ucznia z listy uczniów jako kary *ultima ratio* – kary ostatecznej, stosowanej w sytuacji, gdy nie ma widoków na poprawę zachowania ucznia, a zachowanie to zagraża innym uczniom oraz pracownikom szkoły.

III. Uzupełniająco trzeba dodać, że dyrektor szkoły posiada kompetencję do skreślenia ucznia z listy uczniów na podst. art. 68 ust. 2 u.p.o. Skreślenie odbywa się poprzez wydanie decyzji administracyjnej i powinno być poprzedzone postępowaniem administracyjnym. Podstawą decyzji o skreśleniu ucznia z listy uczniów jest uchwała rady pedagogicznej (która daje możliwość, ale nie konieczność skreślenia ucznia), a przed skreśleniem dyrektor powinien zasięgnąć opinii samorządu uczniowskiego.

IV. Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 20 u.p.o. statut powinien określać przypadki, w których dyrektor szkoły podstawowej może wystąpić do kuratora oświaty z wnioskiem o przeniesienie ucznia do innej szkoły. W omawianym przepisie przypadki te są takie same, jak przypadki, w których można ucznia skreślić z listy uczniów.

Określenie tych przypadków jest konieczne, bowiem zgodnie z art. 68 ust. 3 u.p.o. dyrektor szkoły nie może skreślić z listy uczniów ucznia objętego obowiązkiem szkolnym.

§ 59. [nagrody]

1. Uczeń może zostać nagrodzony za wzorowe wywiązanie się ze swoich obowiązków szkolnych, wzorową postawę prospołeczną, w tym w szczególności w zaangażowanie w wolontariat i pomoc innym, osiągnięte sukcesy sportowe, naukowe, artystyczne i inne.

2. Rodzaje przyznawanych nagród:

- 1) List Gratulacyjny Dyrektora Szkoły – przyznawany przez dyrektora szkoły;
- 2) List Gratulacyjny Rady Pedagogicznej – przyznawany przez radę pedagogiczną;
- 3) List Gratulacyjny Wychowawcy Klasy – przyznawany przez wychowawcę klasy.

3. Od nagrody, o której mowa w ust. 2 pkt 1, uczniowi przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy do dyrektora szkoły w terminie 14 dni. Dyrektor szkoły rozpatruje wniosek w terminie 7 dni. Decyzja dyrektora szkoły jest ostateczna.

4. Od nagród, o których mowa w ust. 2 pkt 2 i 3, uczniowi przysługuje odwołanie do dyrektora szkoły w terminie 14 dni. Dyrektor szkoły rozpatruje odwołanie w terminie 7 dni. Decyzja dyrektora szkoły jest ostateczna.

KOMENTARZ

Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 18 u.p.o. w statucie szkoły określa się rodzaje nagród i warunki ich przyznawania uczniom oraz tryb wnoszenia zastrzeżeń do przyznanej nagrody.

Omawiany przepis statuuje warunki przyznania nagród, wskazując okoliczności faktyczne uprawniające do przyznania uczniowi nagrody oraz określa, że przyznawanymi nagrodami są te wymienione w ust. 2 (i jednocześnie wskazuje, kto je przyznaje).

Zgodnie z wymogiem ustawy wprowadzono też tryb wnoszenia zastrzeżeń do nagrody.

§ 60. [kary]

1. Uczeń za nieprzestrzeganie postanowień statutu szkoły może zostać ukarany:

- 1) naganą dyrektora szkoły;
- 2) naganą rady pedagogicznej;
- 3) naganą wychowawcy klasy.

2. Od kary, o której mowa w ust. 1 pkt 1, uczniowi przysługuje odwołanie do rady szkoły w terminie 14 dni. Rada szkoły rozpatruje odwołanie w terminie 21 dni. Decyzja rady szkoły jest ostateczna.

3. Od kar, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, uczniowi przysługuje odwołanie do dyrektora szkoły w terminie 14 dni. Dyrektor szkoły rozpatruje odwołanie w terminie 7 dni. Decyzja dyrektora szkoły jest ostateczna.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 19 u.p.o. w statucie szkoły określa się rodzaje kar stosowanych wobec uczniów oraz tryb odwoływania się od kary.

II. Komentowany przepis przyjmuje tylko karę nagany, którą mogą nałożyć na ucznia wychowawca, rada pedagogiczna lub dyrektor szkoły.

W statucie konieczne jest też zamieszczenie regulacji dotyczących odwoływania się od kar, które są stosowane wobec uczniów. Komentowany przepis statuuje regulację, która zakłada możliwość odwołania się nagany wychowawcy lub rady pedagogicznej – do dyrektora szkoły, a od nagany dyrektora szkoły – do rady szkoły, a decyzje organów odwoławczych są ostateczne.

Rozdział XI

Ceremoniał, sztandar i godło szkoły

§ 61. [warunki stosowania]

1. Szkoła posiada sztandar szkoły/godło szkoły/ceremoniał szkolny.
2. Warunki stosowania sztandaru szkoły, godła szkoły oraz ceremoniału szkolnego są następujące:
 - 1) _____;
 - 2) _____;
 - 3) _____.

KOMENTARZ

I. Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 26 u.p.o. w statucie szkoły określa się warunki stosowania sztandaru szkoły, godła szkoły oraz ceremoniału szkolnego, o ile zostały ustanowione.

II. W komentowanym przepisie należy opisać ceremoniał szkoły, o ile szkoła go posiada. Powyższe dotyczy też godła i sztandaru szkoły. Należy pamiętać, aby przepisy w tej materii były proste, jasne i zrozumiałe. Należy unikać zbędnej kazuistyki (tj. np. obszernego wyliczania uroczystości, w których udział bierze poczet sztandarowy szkoły wraz ze sztandarem).

Przez „warunki stosowania” należy rozumieć zasady i sposób używania sztandaru szkoły, godła szkoły oraz zasady ceremoniału szkolnego.

§ 62. [pieczęci]

1. Szkoła posiada pieczęci:

- 1) _____;
- 2) _____;
- 3) _____.

2. Pieczęci są używane zgodnie z odrębnymi przepisami.

KOMENTARZ

Omawiane postanowienie określa pieczęci stosowane w szkole.

§ 63. [gospodarka finansowa]

1. Zasady prowadzenia przez szkołę gospodarki finansowej określają odrębne przepisy.

2. Szkoła prowadzi dokumentację swojej działalności i przechowuje ją w archiwum zgodnie z odrębnymi przepisami.

KOMENTARZ

Omawiany przepis nie ma charakteru do końca normatywnego, zawiera bowiem tylko odniesienie do stosowania odrębnych przepisów w zakresie prowadzenia przez szkołę gospodarki finansowej i przechowywania dokumentacji.

§ 64. [uzupełnienie]

Sprawy nieuregulowane w statucie są rozstrzygane w oparciu o obowiązujące i dotyczące tych spraw odrębne przepisy.

KOMENTARZ

Omawiany przepis jest przepisem o charakterze samoistnym. Stanowi umiejscowione w prawie wewnątrzszkolnym odesłanie do stosowania przepisów powszechnie obowiązujących we wszystkich sprawach nieuregulowanych w statucie. Przepis ten podkreśla, że statut jest konstytucją szkoły, ale nie zastępuje w szkole Konstytucji RP ani ustaw.

Rozdział XII

Przepisy przejściowe

§ 65. [pierwsze wybory do rady szkoły]

1. Pierwsze wybory do rady szkoły, o których mowa w § 9, powinny odbyć się miesiąc po wejściu w życie statutu.

2. Wybory, o których mowa w ust. 1, przeprowadza się zgodnie z postanowieniami § 9, z tym że wybiera się:

- 1) 3 członków na roczną kadencję;
- 2) 3 członków na 2-letnią kadencję;
- 3) 3 członków na 3-letnią kadencję.

3. Na poszczególne kadencje, o których mowa w ust. 2, wybiera się po jednym uczniu, rodzicu i nauczycielu.

KOMENTARZ

I. Omawiany przepis pozwala na sprawne powołanie organu, jakim jest rada szkoły, w nowej rzeczywistości prawnej szkoły, jaka zaistnieje po wejściu w życie niniejszego statutu. Szczególnie ważne będzie to w szkołach, w których do tej pory rada szkoły nie istniała. W szkołach, gdzie rada szkoły już funkcjonuje, przepis ten znajdzie zastosowanie wtedy, jeśli zostanie podjęta decyzja o utworzeniu rady szkoły w kształcie zaproponowanym w niniejszym statucie.

II. Przepis § 65 ust. 2 stanowi regulację konieczną w świetle tego, że zgodnie z § 9 statutu rada szkoły liczy 9 członków i jednocześnie co roku wymieniana jest 1/3 składu, a kadencja każdego członka trwa 3 lata.

Proponowane unormowanie zakłada, że w trakcie pierwszych wyborów do rady szkoły wybiera się 9 członków, z tym że po 3 członków na kadencję roczną, 2-letnią i 3-letnią. W efekcie w roku następującym po roku pierwszych wyborów do rady szkoły możliwe będzie przeprowadzenie wyborów do rady szkoły zgodnie z § 9 ust. 3 statutu, w związku z tym, że upłynie wówczas kadencja 3 członków rady wybranych na roczną kadencję. W trakcie pierwszych wyborów do rady szkoły na każdą z kadencji należy wybrać po jednym uczniu, rodzicu i nauczycielu. Trzeba mieć to na uwadze podczas organizacji wyborów, przyjmowania kandydatur i wyłaniania wybranych osób.

Rozdział XIII

Przepisy końcowe

§ 66. [utrata mocy obowiązującej]

Wraz z wejściem w życie niniejszego statutu traci moc dotychczasowy statut szkoły.

KOMENTARZ

W przepisach końcowych wskazane jest, by uchylić dotychczasowy statut szkoły. Skutek taki może też wynikać z uchwały organu, który dokonuje nowelizacji statutu, ale w sytuacji, gdy dotychczasowy statut jest derogowany w całości, nie zaszkodzi nawet powtórzenie takiej regulacji w nowym statucie.

§ 67. [wejście w życie]

Niniejszy statut wchodzi w życie z dniem 1 września ____ roku.

KOMENTARZ

Komentowany przepis określa datę wejścia w życie statutu. Przy określaniu tej daty należy pamiętać o zachowaniu odpowiedniej *vacatio legis*, która pozwoli na przygotowanie szkoły do wdrożenia zmian przewidzianych statutem, szczególnie że zgodnie z § 65 ust. 1 statutu miesiąc po wejściu w życie statutu odbywają się pierwsze wybory do rady szkoły.

Bibliografia

Balicki A., Pyter M., *Prawo oświatowe. Komentarz*, Warszawa 2017.

Drembkowski P., *Uchwały i zarządzenia z zakresu prawa oświatowego z objaśnieniami*, Warszawa 2019.

Lisowski P., *Prawo zakładowe – in rebus angustis? (Wybrane problemy administracyjnoprawne)*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2015, t. 100.

Pilich M. (red.), *Prawo oświatowe. Komentarz*, Warszawa 2022.

Raszewska-Skałeczka R., *Miejsce statutu i regulaminu zakładu administracyjnego w systemie źródeł prawa. Kwestie wybrane*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2008, t. 77.

Safjan M., Bosek L. (red.), *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243*, Warszawa 2016.

Tuleja P. (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2021.

Zimmermann J., *Prawo administracyjne*, Warszawa 2020.

Materiały *dodatkowe*

Uchwała

UCHWAŁA NR _____
RADY PEDAGOGICZNEJ
SZKOŁY _____

z dnia _____

w sprawie: uchwalenia statutu szkoły.

Na podst. art. 82 ust. 2 w zw. z art. 80 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 900) uchwała się, co następuje.

§ 1. 1. Uchwala się Statut Szkoły _____ (dalej jako „Statut”).

2. Statut stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się dyrektorowi szkoły.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie _____.

Indywidualny Plan Uczenia Się

Indywidualny Plan Uczenia Się uczennicy/ucznia ____ klasy ____ z przedmiotu ____ na początku roku szkolnego ____.

Ja, niżej podpisana/podpisany swoją dotychczasową wiedzę z przedmiotu oceniam w skali 1-6 na ____¹. Ocenę tę uzasadniam tym, że: ____.

W podsumowaniu śródrocznym chciałabym/chciałbym osiągnąć: ____.

Na koniec bieżącego roku szkolnego chciałabym/chciałbym uzyskać w skali 1-6 ocenę: ____.

Ze swojej strony zobowiązuję się do: ____². Ze strony nauczycielki/nauczyciela oczekuję, że: ____³.

Opinia nauczycielki/nauczyciela – odniesienie się do zaprezentowanego Indywidualnego Planu Uczenia Się uczennicy/ucznia: ____.

Podpis uczennicy/ucznia

Podpis nauczyciela

¹ Jeśli uczeń uczył się przedmiotu wcześniej.

² Opis celów i zadań, które uczeń zamierza zrealizować w danym roku szkolnym, sposobów osiągnięcia zakładanych celów i zadań, sposoby opracowania i prezentowania wiedzy, opis efektów realizacji Indywidualnego Planu Uczenia Się.

³ Oczekiwania względem wiedzy do uzupełnienia, wiedzy bieżącej, wiedzy podstawowej, wiedzy poszerzonej.

Data: _____

Data: _____

Do wiadomości rodziców⁴: _____

Data: _____

⁴ Dotyczy uczennicy/ucznia niepełnoletniej/niepełnoletniego.

Indywidualny Plan Rozwoju Osobistego

Indywidualny Plan Rozwoju Osobistego uczennicy/ucznia ____ klasy
____ na początku roku szkolnego ____.

Na koniec roku szkolnego chciałabym/chciałbym uzyskać ocenę
zachowania: ____¹. Ocenę tę uzasadniam tym, że cenię w sobie ____.

W swoim zachowaniu chciałabym/chciałbym poprawić/zmienić/
ulepszyć: ____.

Zobowiązuję się do: ____.

Ze strony wychowawcy/nauczycieli oczekuję, że: ____.

Odniesienie się wychowawcy do Indywidualnego Planu Rozwoju
Osobistego uczennicy/ucznia: ____.

Podpis uczennicy/ucznia

Podpis wychowawcy

Data: _____

Data: _____

Do wiadomości rodziców²: _____

Data: _____

¹ Skala ocen: wzorowe, bardzo dobre, dobre, poprawne, nieodpowiednie, naganne.

² Dotyczy uczennicy/ucznia niepełnoletniej/niepełnoletniego.

Tabela oceniania

	pierwsze śródroczne (jedynie) okresowe podsumowanie										drugie śródroczne									
	chronologiczna ocena postępów ucznia										rozliczenie śródroczne									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9		10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1. Agata	zal	zal	zal	+	+	zal	46			3	+	tak	zal	+	+	zal	tak			
2. Ala	zal	zal	zal	+	+	zal	80			4	+	tak	zal	+	+	zal	tak			
3. Ania	zal	zal	zal	+	+	zal	94		tak	5	+	tak	zal		+	zal	tak		tak	
4. Arieta	zal	zal	zal	+	+	zal	98			5	+	tak	zal	+	+	zal	tak			
5. Asia	zal	zal	zal	+	+	zal	100		tak	6	+	tak	zal	+	+	zal	tak		tak	
6. Bartek		zal	zal	+	+		62			3	+	tak	zal	+	+		tak			
7. Dana	zal	zal	zal	+	+	zal	70			4	+	tak	zal	+	+	zal	tak			
8. Ela	zal	zal	zal	+	+		78	rozm ind	tak	5	+	tak	zal		+	zal	tak		tak	
9. Ewa	zal	zal	zal	+	+	zal	98		tak	5	+	tak	zal	+	+	zal	tak		tak	
10. Gaba	zal	zal	zal	+	+	zal	78			5	+	tak	zal	+	+	zal	tak		tak	
11. Gosia	zal			+	+	zal	64			4	+	tak	zal	+	+	zal	tak			
12. Iza	zal	zal	zal	+	+	zal	80			4	+	tak	zal	+	+	zal	tak			
13. Jacek	zal	zal	zal	+	+	zal	28			2	+	tak	zal	+	+	zal	tak			
14. Jerzyk					+		16/36	rodzic x 2		nkl		tak	zal	+	+		rodzic		tak	
15. Kasia	zal	zal	zal	+	+	zal	84		tak	6	+	tak	zal	+	+	zal	tak		tak	
16. Matygosia	zal	zal	zal	+	+	zal	80	rozm ind		4	+	tak	zal	+	+	zal	tak	rozmowa ind		
17. Marcin	zal	zal	zal	+	+		78			5	+	tak	zal	+	+		tak			
18. Marek	zal	zal	zal	+	+	zal	98		tak	6	+	tak	zal	+	+	zal	tak		tak	
19. Piotrek	zal					zal	62	rodzic		2		tak	zal			zal	tak	rodzic		
20. Rycha	zal	zal	zal	+	+	zal	60			4	+	tak	zal	+	+	zal	tak		tak	
21. Sławek	zal	zal	zal	+	+	zal	96			5	+	tak	zal	+	+	zal	tak			
22. Tomek	zal	zal	zal	+	+	zal	64			3		tak	zal	+	+	zal	tak			
OPIS								wyk. zadań. dodatkowych				wykres funkcji liniowej		własności funkcji kwadratowej	laptop	równania kwadratowe	nierówności kwadratowe	działania dodatkowe	wyk. zad. dodatkowych.	
								działania dodatkowe				praca w grupach		zastosowanie własności. f. lin.						
								własności wyk. funkcji (%)				praca w grupach								
								opis wykresów f.				laptop								
								pojęcie funkcji												
								moduły												
								praca w grupach												
								liczby rzeczywiste												

Polecane publikacje

Bauer J., *Co z tą szkołą? Siedem perspektyw dla uczniów, nauczycieli i rodziców*, Słupsk 2015.

Dopierała A., Jaskulska S., Racinowska R., Staszczuk A., *Wzorowe z oceniania – dlaczego zmieniamy sposób oceniania zachowania uczniów w naszej szkole?*, [w:] *Rok relacji. Wydanie 2021. Emocje, empatia, uważność*, [b.m.] 2021.

Hattie J., *Widoczne uczenie się dla nauczycieli*, Warszawa 2015.

Hüther G., *Kim jesteśmy, a kim moglibyśmy być*, [b.m.] 2015.

Jaskulska S., Dopierała A., Mruczyk M., Racinowska R., Staszczuk A., *Ocenianie zachowania. Jak robić to lepiej? Trzy modele oceniania zachowania z komentarzem*, Poznań 2023.

Jaskulska S., *Ocenianie zachowania uczniów na stopień. Szkolna obsesja porządku w świetle matematycznej teorii chaosu*, „Podstawy Edukacji” 2015, t. 8.

Jaskulska S., *Dobry z zachowania*, „Przegląd Pedagogiczny” 2020, nr 2.

Juul J., *Kryzys szkoły. Co możemy zrobić dla uczniów, nauczycieli i rodziców*, Warszawa 2016.

Kaczmarzyk M., *Szkoła neuronów. O nastolatkach, kompromisach i wychowaniu*, Słupsk 2017.

Korzeniowski Ł. (red.), *Prawa ucznia w Polsce. Raport z badań*, Kraków 2023.

Olszowska G., *O!Cena w szkole. Nieodrobione lekcje (od przepisów do sztuki oceniania)*, Kraków 2023.

Radanowicz E., *W szkole wcale nie chodzi o szkołę*, Głogów 2020.

Ripp P., *Uczyć (się) z pasją. Jak sprawić, by uczenie (się) było fascynującą podróżą*, Słupsk 2017.

Robinson K., *Kreatywne szkoły. Oddolna rewolucja, która zmienia edukację*, Gliwice 2020.

Szulc A., *Nowa szkoła. Zmianę edukacji warto zacząć przy tablicy*, Rybna 2019.

Tokarz T., *Szkoła ma być dla ucznia. 30 bardzo subiektywnych esejów o edukacji*, Kraków 2020.

Żylińska M., *Neurodydaktyka. Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi*, Toruń 2013.

Recenzje

prof. dr hab. Stefan M. Kwiatkowski

**Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej
Wiceprzewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN**

„Statut nieumarły. Wzór statutu szkoły z komentarzem” został przygotowany do druku pod redakcją Łukasza Korzeniowskiego przez Stowarzyszenie Umarłych Statutów. Jego autorami są: Sylwia Jaskulska, Łukasz Korzeniowski, Gabriela Olszowska i Anna Szulc.

Autorzy przedstawili wzór niezwykle istotnego, dla teorii i praktyki funkcjonowania szkoły, dokumentu – statutu szkoły. Jest to wzór oryginalny, otwierający możliwości dostosowania go do potrzeb i warunków konkretnej szkoły. W swojej propozycji, uwzględniającej obowiązujące przepisy prawne (stan na 1.09.2023 r.), zawarli ograniczone do niezbędnego minimum postanowienia. Dzięki temu jest to propozycja statutu uwolnionego od szumu informacyjnego – zbędnych postanowień i uzupełniających komentarzy.

Najistotniejszą cechą autorskiej propozycji wzoru statutu jest jego uniwersalność przejawiająca się w sformułowaniach celów szkoły i sposobów ich realizacji. To cele akcentujące podmiotowość każdego ucznia, a szerzej rzecz ujmując – każdego członka społeczności szkolnej, wspierające uczniów w ich rozwoju – przy poszanowaniu ich autonomii i godności. Proponowane sposoby realizacji celów sprzyjają kształtowaniu umiejętności społecznych – dzięki zakładanej współpracy wewnątrz szkoły i poza nią (samorządy lokalne, organizacje pozarządowe).

Na szczególną uwagę zasługują sugerowane rozwiązania w zakresie oceniania bieżącego (ocena opisowa) oraz oceny zachowania ucznia.

Reasumując, uważam, że zaproponowany wzór statutu odpowiada wprowadzaniu w życie idei szkoły nowoczesnej, spełniającej kierowane ku niej oczekiwania – zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym. Od strony merytorycznej (poprawność postanowień, zgodność z obowiązującym prawem) i redakcyjnej (struktura, komentarze, komunikatywny język) oceniam „Statut nieumarły. Wzór statutu szkoły z komentarzem” bardzo pozytywnie.

prof. dr hab. Roman Leppert

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Jednym z procesów edukacyjnych, wyróżnianych przez profesora Zbigniewa Kwiecińskiego, jest wychowanie i jurydyfikacja. To pierwsze odnosi się do norm moralnych, ta druga do norm prawnych. Gdy omawiam ze studentami ten proces, proszę ich o przykłady aktów prawnych, które takie zbiory norm zawierają. Padają różne odpowiedzi, najczęściej wymieniana jest Konstytucja, często ustawy, bywa, że inne akty prawne.

Nigdy jednak studenci w odpowiedzi na moją prośbę nie wskazują na statut szkoły, chociaż mają za sobą najczęściej dwanaście lat edukacji, w trakcie których uczęszczali przynajmniej do dwóch szkół (podstawowej i średniej), często działali w samorządach szkolnych. Zastanawiało mnie często, dlaczego tak się dzieje? Dlaczego statut szkoły nie jest traktowany jako zbiór norm prawnych, które obowiązują wszystkie podmioty uczestniczące w procesie edukacji, na podstawie których rozstrzyga się pojawiające się spory, a przede wszystkim które są regulatorem codziennej aktywności. Poszukując odpowiedzi na te pytania, trafiłem na Stowarzyszenie Umarłych Statutów, dzięki któremu uświadomiłem sobie, że ten dokument pełni w życiu szkoły najczęściej rolę... dekoracyjną (jest, bo musi być).

Publikację „Statut nieumarły. Wzór statutu szkoły z komentarzem” odczytuję jako próbę zmiany opisanego wyżej stanu. Z jednej strony taki dokument musi uwzględniać regulacje nadrzędne (w tym zwłaszcza te, które wynikają z prawa oświatowego), z drugiej, jak się okazuje, może mieć minimalistyczną postać, nie musi zawierać regulacji, które z nadrzędnych aktów prawnych nie wynikają.

Najcenniejsze – z mojej perspektywy – jest jednak to, że przygotowany wzór może stanowić punkt wyjścia do wewnętrznej dyskusji na temat tego, jaką postać ostatecznie taki dokument ma w konkretnej szkole przyjąć. Tylko wtedy może on spełniać swoją rolę. W przypadku, gdy zostanie opracowany przez specjalistów (choćby najlepszych), bez udziału tych, którzy wykorzystanie statutu mają praktykować, szanse na to, że stanie się regulatorem wewnętrznej aktywności, są znikome.

Z jeszcze innego punktu widzenia dokument ten może stanowić punkt wyjścia dla praktykowania wewnętrznej demokracji. Z jednej strony uwalnia nas od konieczności poszukiwania odpowiedzi na pytanie, co w takim statucie musi się koniecznie znaleźć (służą temu obszernie komentarze), z drugiej pozwala na kształtowanie szkolnej rzeczywistości zgodnie z wolą tych, którzy ją tworzą.

prof. dr hab. Józef Sowiński

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Autorzy w ramach oddolnej społecznej inicjatywy opracowali dokument będący wzorem dla innych instytucji oświatowych, dla których ważna jest przyszłość polskiego szkolnictwa. Podstawami tego opracowania były trzy główne kryteria:

- propagowanie nowoczesnego nauczania,
- zgodność z obowiązującym prawem,
- wzór statutu ma służyć powstaniu jednostki oświatowej o charakterze innowacyjnym.

W analizie nie poddano ocenie zgodności analizowanego dokumentu z obowiązującym w Polsce prawem. Wynika to z braku kompetencji i braku doświadczenia zawodowego w zakresie edukacji na poziomie podstawowym i średnim. W analizie dokumentu skupiono się, czy treść zawarta we wzorze statutu spełnia (i w jakim stopniu) oczekiwania jednostek oświatowych chcących realizować program edukacyjny, który wychodzi naprzeciw wyzwaniom stojącym przed współczesnym społeczeństwem i współistnienia w ciągle zmieniającym się świecie. W polskim środowisku akademickim od blisko 30 lat żywa jest dyskusja o modelu (modelach) kształcenia, który zawiera się w potrzebie „kształcenia ludzi kreatywnych, otwartych (w tym na inne kultury), gotowych do podejmowania nowych i innowacyjnych wyzwań oraz świadomości ciągłego dokształcania się”. Dyskusja ta nie straciła na znaczeniu, wciąż jest aktualna i potrzebna. Podczas konferencji „Global Universities’ Future Challenges and Opportunities”, prof. Tan Chorh Chuan podkreślił, że potrzebne jest dostosowanie się uniwersytetów do procesów zachodzących we współczesnym świecie, zwłaszcza że

trudno przewidzieć, jakie obszary będą ważne w przyszłości w rozwoju gospodarczym. Uniwersytety muszą być zaangażowane i społecznie aktywne, a nie egoistyczne i zamknięte na społeczne potrzeby. Szkolnictwo wyższe funkcjonuje jako jeden z elementów systemu edukacyjnego i przyszłość społeczeństw zależy w dużym stopniu od integracji wszystkich poziomów edukacji opartej na podobnych podstawach. Osoby tworzące społeczeństwo obywatelskie, zdolne do samoorganizacji, odpowiedzialne za dobro wspólne, działające lokalnie i myślące globalnie kształtowane są od najmłodszych lat.

W wielu krajach przywiązuje się dużą wagę do oczekiwań odnośnie do systemu kształcenia poprzez rozwijanie wśród uczniów kompetencji miękkich już od przedszkola i szkoły podstawowej poprzez pracę w grupie, wspólne rozwiązywanie zadań i problemów. Wyrobienie poczucia odpowiedzialności za siebie i innych jest kluczowe.

Przekazany do analizy dokument jest dostępny na stronie statut.sus.org.pl i obejmuje XIII rozdziałów dotyczących:

- zadań,
- struktury organizacyjnej,
- sposobów działania szkoły.

Dokument wzbogacają cenne komentarze ułatwiające podejmowanie decyzji w opracowaniu statutu przez jednostki oświatowe. Autorom bardzo dobrze udało się zrealizować zakładane założenia i przygotowali opracowanie kompleksowe, będące szkolną podstawą prawną (jak Autorzy nazwali: szkolną konstytucją) pomocną w podejmowaniu decyzji i zaangażowaniu się w tworzenie nowoczesnych i innowacyjnych inicjatyw w szkolnictwie na poziomie podstawowym i średnim. Dokument został umiejętnie opracowany i na wyróżnienie zasługuje uwypuklenie w kwestii kształcenia kompetencji i postaw, a nie tylko przekazywania wiedzy i wprowadzenie rozwiązań, które zachęcają do nauki. Zniechęcenie do nauki i potrzeby poznania (zwłaszcza na

początkowym etapie edukacji) eliminują niektóre grupy uczniów z systemu edukacyjnego i bardzo trudne (lub niemożliwe) jest rozwijanie tych kompetencji na wyższych poziomach kształcenia. W pracy zawodowej przekłada się to na brak rozwijania pasji, brak potrzeb intelektualnych i aspiracji.

Wysoko oceniam całość opracowania. Na szczególną uwagę zasługują zapisy w rozdziale II, w którym Autorzy odwołują się do obowiązujących przepisów prawnych i podkreślają, że szkoła funkcjonująca w ramach przedłożonego wzoru, będzie realizowała cele i zadania zgodnie z „Prawem oświatowym i ustawą o systemie oświaty”. W celach kształcenia zwraca uwagę zapis: „kształtowanie i rozwijanie wśród uczniów kompetencji wspierających wszechstronny rozwój człowieka i zapewniających przygotowanie do życia we współczesnym świecie” i dalej: „komunikacji interpersonalnej, współpracy, radzenia z trudnymi emocjami, planowania własnego rozwoju, ponoszenia odpowiedzialności za swoje decyzje i wybory”. Realizacja programu edukacyjnego opartego na takich założeniach umożliwi wykształcenie osoby zdolnej do funkcjonowania w społeczeństwie obywatelskim.

Polska gospodarka i współczesny świat potrzebują mądrych, odpowiedzialnych ludzi, którzy będą twórczo i kreatywnie wpływać na dynamicznie zachodzące zmiany we współczesnym świecie. Wykształcenie światłego inżyniera, lekarza czy polityka rozpoczyna się od pierwszych relacji młodego człowieka, a szkoła powinna być instytucją, która ten proces umie stymulować i pozwala się rozwijać w ciągłej chęci „poznawania”. Jestem przekonany, że „Statut nieumarły. Wzór statutu szkoły z komentarzem” jest dokumentem, który pomoże w tworzeniu takich szkół.

Na jednej z konferencji prof. Andrzej Kraśniewski z Politechniki Warszawskiej powiedział: „Bez innowacji w systemie edukacji nie zbuduje się innowacyjnej gospodarki”. Wyrażam nadzieję, że wiele

osób i grup decyzyjnych tworzących szkoły sięgnie po ten dokument i będzie on podstawą do przygotowania statutów w oparciu, o które takie jednostki będą funkcjonowały, a wykształcone w takich szkołach elity wydatnie przyczynią się do rozwoju Polski.

dr hab. Danuta Uryga, prof. APS

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej

„Szkoło, pokaż mi swój statut, a powiem ci, jaka jesteś” – takie motto mogłoby towarzyszyć treściom „Statutu nieumarłego” – publikacji wyjątkowej i niezwykle potrzebnej polskiej oświacie.

Potrzebnej, bo – w mojej ocenie – regulacje prawne są traktowane w szkole albo jako zło konieczne (lekceważone lub omijane), albo jako narzędzie nadające jej cechy instytucji feudalno-totalnej (przemoc oparta na hierarchii, panoptyczna kontrola). Traktowanie statutu szkoły z należną powagą daje szansę na kształtowanie u osób z nią związanych (zarówno dzieci/młodzieży, jak i osób dorosłych) poczucia wartości prawa i postaw sprzyjających zasadom praworządności. Równie ważny jest jednak fakt, że w przedstawionej przez Autorki i Autora propozycji, uwidacznia się wizja szkoły jako społeczności osób mających wspólne rozwojowe cele, poszukujących, dialogujących i szanujących swoją różnorodność. Szczególnie doceniam, że w projekcie statutu pojawia się rada szkoły – organ nieobligatoryjny, a stanowiący symbol niespełnionego postulatu demokratyzacji i uspołecznienia polskiej oświaty.

Uznanie statutu za ważny wymiar rozwoju szkolnej organizacji – pozwalający na realne osiągnięcie wartościowych celów w obszarze kształcenia, wychowania i opieki, jest podejściem, które powinno stać się czymś oczywistym. Wiara Auterek i Autora w jego żywotność z pewnością może się do tego przyczynić.

dr hab. Witold Płowiec, prof. UAM

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Statut szkoły jest aktem o dużym znaczeniu dla uczniów i ich rodziców oraz nauczycieli. Mogą znajdować się w nim regulacje dotyczące m.in. organów szkoły oraz ich szczegółowych kompetencji, organizacji pracy szkoły, zakresu zadań nauczycieli, szczegółowych warunków i sposobu oceniania uczniów, a także ich obowiązków w zakresie zachowania, ubierania czy korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły. Statut szkoły dotyczy zatem wielu kwestii, które znajdują się w sferze prawnie chronionych wolności i praw człowieka.

W praktyce statuty szkoły zawierają często uregulowania wadliwe lub niepotrzebne. Przykładem pierwszego mogą być np. postanowienia nadmiernie ingerujące w sferę prawnie chronionej wolności ucznia albo nauczyciela. Z kolei przykładem niepotrzebnych regulacji są np. postanowienia powtarzające przepisy ustawowe.

Dodatkowo wiele wątpliwości wiąże się ze statutem szkoły jako szczególnym aktem normatywnym, jego miejscem wśród źródeł prawa wyznaczonych w Konstytucji RP, zakresem regulacji, a zwłaszcza relacją do ustawy i możliwością ingerowania w wolności i prawa człowieka.

Z problemów tych zdają sobie sprawę Autorzy publikacji „Statut nieumarły. Wzór statutu szkoły z komentarzem” i proponują gotowe rozwiązanie – wzór statutu szkoły. Wzór ten jest udaną próbą pogodzenia oczekiwań uczniów, ich rodziców oraz nauczycieli z wymaganiami prawnymi zawartymi w ustawach, Konstytucji RP i umowach

międzynarodowych chroniących prawa i wolności człowieka, w tym Konwencji o prawach dziecka.

Skorzystanie ze wzoru statutu szkoły i komentarza do jego postanowień umożliwi nie tylko uniknięcie typowych błędów pojawiających się w obowiązujących statutach szkół, ale przyczyni się do większej dbałości o ochronę wolności i praw człowieka. Ma to, jak sądzę, fundamentalne znaczenie dla edukacji kolejnych pokoleń i stworzenia odpowiednich warunków dla poszanowania wolności wszystkich osób będących częścią społeczności szkolnej.

dr hab. Joanna Mytnik, prof. PG

**Dyrektor Centrum Nowoczesnej Edukacji Politechniki
Gdańskiej**

„Statut nieumarły” to publikacja dająca podwaliny do zmiany w edukacji. Ta zmiana jest trudna, ponieważ wymaga przekształcenia sposobu myślenia zarówno nauczycieli, jak i rodziców. Publikacja dostarcza szkołom narzędzia do jej przeprowadzenia w zakresie pracy z uczniami, m.in. poprzez eliminację stopni (co pozostaje w zgodzie z obowiązującym prawem).

Stopnie nie pełnią żadnej z przypisywanych im ról: nie mierzą poziomu wiedzy, nie motywują do uczenia się, nie niosą żadnej informacji dla ucznia i rodzica. Za to, na co jasno wskazują badania, niszczą motywację do uczenia się, negatywnie wpływają na zdrowie fizyczne i psychiczne, na dobrostan młodych ludzi. Szufladkują, zachęcają do oszustwa, nagradzają za niestawianie pytań, niedzielenie się wiedzą z innymi, schematyczne myślenie, bezrefleksyjne powtarzanie za nauczycielem.

Dowodzono naukowo, że stopnie motywują jedynie do obrania strategii uniknięcia kary, czyli niepożądanego oceny, ale nie do uczenia się, samorozwoju. Celem w szkole staje się otrzymanie pożądanego oceny, czyli uniknięcie kary, a nie uczenie się.

Stopnie „pracują” na strachu ucznia, karze, wstydzie i są przeciwieństwem zainteresowania światem i czerpania radości z uczenia się.

Badania potwierdzają, iż nawet wspierające komentarze nauczyciela w pracy ocenianej jednocześnie systemem cyfrowym nie redukują

negatywnego wpływu na motywację. Stopnie to czyste zło w kontekście motywacji. Albo ujmę to przewrotnie: motywują, ale do obierania strategii uniknięcia kary. Szkoła zamienia się w okrutną grę, w której największym przegranym jest młody człowiek, wygrywa jedynie system. Czy naprawdę chcemy, by tak wyglądała edukacja naszych dzieci?

Dlatego pozwolę sobie wyrazić ogromną wdzięczność autorom publikacji za ich wysiłek i nieustającą nadzieję, którą zamieniają w realne działanie. To dla mnie zaszczyt wspierać taką inicjatywę i całym sercem kibicuję autorom.

Jednocześnie poczytuję sobie za zaszczyt możliwość objęcia patronatem inicjatywy „Statut nieumarły. Wzór statutu szkoły z komentarzem” przez Centrum Nowoczesnej Edukacji Politechniki Gdańskiej.

dr Marek Kaczmarzyk, prof. UŚ

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Od dłuższego już czasu prowadzony dyskurs na temat obecnego stanu edukacji sprowadza się zasadniczo do wszechobecnej, obejmującej każdy aspekt, permanentnej krytyki szkoły. Od lat opisujemy setki mechanizmów, przykładów i sposobów, w jakie systemowa szkoła ogranicza potencjał, a nawet niszczy, na poziomie poznawczym i emocjonalnym, kolejne pokolenia ludzi.

Systemowe szkoły reprezentują dziś stereotyp wszystkiego, co złe w edukacji. Rzesze pisarzy, teoretyków edukacji, dydaktyków, wychowawców, rodziców, a także znaczna część nauczycieli widzą w szkole systemowej wcielenie edukacyjnego zła. Niestety, w przeważającej części w stwierdzeniach tych jest wiele racji. Jest źle. Każdy z nas potrafi podać dziesiątki przykładów na poparcie tej diagnozy. Sam od kilkunastu lat, spotykając się i pracując z nauczycielami i rodzicami uczniów, widzę to podobnie. Rzecz w tym, że stawiamy ją najczęściej na bardzo wysokim poziomie ogólności. To częściej emocjonalny stan niż zbiór konkretnych zarzutów. Gubimy się w tym, płaczemy, zapadamy w głębokie studnie frustracji, ta zaś prowokuje kolejne, jeszcze bardziej bolesne emocje.

Trzeba nie lada odwagi, żeby, rozumiejąc bezsprzeczną konieczność fundamentalnych zmian, przyznać, że nie nastąpią one z dnia na dzień, że trzeba nam gotowości na proces. To trudne, ponieważ zmusza do myślenia o tym, co trzeba zrobić tu i teraz, do wyboru jednego, uchwytnego elementu i skupieniu się na nim, zdefiniowania problemu i szukania rozwiązań, które nie zmienią wszystkiego, a tylko ten niewielki element.

To trudne i niewdzięczne zadanie, bo kiedy je podejmiemy, kiedy zawiesimy ogólne wizje i silne emocje, okazuje się czasami, że próbowaliśmy walczyć z czymś, czego dostatecznie nie znamy.

dr Marzena Żylińska

Budząca się Szkoła

Dlaczego „Statut nieumarły”? Bo jest żywy, bo uwzględnia obowiązujące prawo oświatowe i potrzeby szkolnych społeczności w XXI w., bo wytycza polskiej szkole drogę rozwoju. Jego ogromną siłą są komentarze, wyjaśniające sens poszczególnych zapisów. Mam wrażenie, że ten sens w ostatnich latach straciliśmy z pola widzenia.

Uważam, że „Statut nieumarły” może stać się impulsem do prawdziwych i głębokich zmian polskiej szkoły. Dla dyrektorów i nauczycieli myślących innowacyjnie może być ogromnym wsparciem, bo pokazuje, jak wielką przestrzeń dla autonomicznych działań daje szkołom obecne prawo oświatowe. Z tej autonomii szkoły korzystają dziś zbyt rzadko. System to nie przepisy, system to my i nasze wyobrażenia o tym, jak powinny funkcjonować szkoły. Te wyobrażenia są często kotwicą, która nie pozwala polskiej szkole ruszyć z miejsca. Pojawienie się tej publikacji jest z jednej strony zaproszeniem do działania, a z drugiej drogowskazem wskazującym kierunek zmian. Autorami prawdziwej zmiany systemu edukacji mogą być tylko nauczyciele.

dr Marta Grzeško-Nyczka

Akademia Nauk Stosowanych im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie

Statut pozwala przenieść szkołę na wyższy poziom funkcjonowania. Dosłownie przenieść ją z XIX-wiecznej kalki pruskiego nauczania do XXI wieku, który wymaga znacznie więcej niż odtwarzanie wyuczonych reguł i pamięciowe opanowywanie materiału. To, co dla mnie stanowi największą wartość tego statutu, istotną zmianę w odniesieniu do większości statutów w Polsce, to przesunięcie nacisku z systemu oceniania (punktowania, testowania i kontroli) na system wspierania ucznia w zdobywaniu wiedzy i umiejętności. Nauczyciel jawi się tutaj jako organizator procesu uczenia się, a uczeń jako współodpowiedzialny, świadomy swoich możliwości, potrzeb i zainteresowań podmiot edukacji.

Wdrażanie statutu, w którym na pierwszym miejscu stoi troska o stworzenie jak najlepszych warunków do rozwoju dzieci i młodzieży, stanowi milowy krok w polskim systemie edukacji, a zarazem (paradoksalnie) dostosowanie szkoły do obowiązujących już od dawna przepisów prawa oświatowego. Czas odejść od kar i nagród jako głównych narzędzi, jakimi kieruje się szkoła. Czas zaufać dzieciom i dać im przestrzeń do samodzielności, kreatywności, krytycznego myślenia, kształtowania kompetencji społecznych oraz budowania postawy proaktywnej. Koncentracja na ważnych umiejętnościach oraz dobrostanie, a nie tylko na podręczniku, podstawie programowej i stopniach umożliwi lepsze przygotowanie kolejnych pokoleń do radzenia sobie z wyzwaniami na dalszych etapach życia. Zdaje się, że to główne zadanie szkoły – przygotować do spełnionego życia w społeczeństwie.

Opinie

Przemek Staroń

psycholog, wykładowca, edukator, autor książek, Nauczyciel Roku 2018, Członek Kolegium Ekspertów Instytutu Strategii 2050

Nie dość, że ta publikacja jest świetna zarówno w aspekcie merytorycznym, jak i formalnym, to jeszcze jest niesamowicie potrzebna. Jest doskonałym narzędziem, które pozwala przeprowadzić przez proces tworzenia szkolnego statutu i uczynić go uszytym na miarę – nie dość, że zgodnym z prawem (co w polskich szkołach wcale nie jest czymś oczywistym), to jeszcze respektującym jedną z najważniejszych zasad myślenia i działania, czyli brzytwę Ockhama, pozwalającą unikać mnożenia bytów ponad potrzebę (co w statutach polskich szkół jest jeszcze częściej występującym problemem niż ich niezgodność z prawem).

W dzisiejszej rzeczywistości jedno i drugie ma niezwykle istotny charakter, gdyż w skali kraju żyjemy w warunkach niszczenia prawa przez władzę centralną, a w skali świata – w przerażających warunkach przebodźcowania i nadprodukcji niepotrzebnych treści. Publikacja stworzona przez wybitne specjalistki: dr hab. Sylwię Jaskulską, dr Gabriellę Olszowską i Annę Szulc oraz wspaniałego eksperta Łukasza Korzeniowskiego jest nie tylko hymnem na cześć pragmatyzmu, ale daje także fundamentalną nadzieję na oddolne wyzwolenie od tych dwóch społeczno-politycznych kataklizmów, a tym samym jest po prostu oddechem, którego potrzebujemy literalnie wszyscy. Co ciekawe, nawet jeżeli jeszcze nie mamy świadomości, że ten oddech możemy zaczerpnąć dzięki jasności i bezpieczeństwu płynącym z rzetelnych i realnie przestrzeganych zasad prawa obowiązujących w szkole, która jest przecież przyczyną i skutkiem kondycji całego społeczeństwa.

Elżbieta Manthey

portal Juniorowo.pl

Szkoła potrzebuje zmiany, jest przestarzała, nie nadąża za światem, a uczniowie źle się w niej czują. Zbyt wiele wiemy dziś o społeczeństwie, psychologii i mechanizmach uczenia się, by ignorować fakt, że szkoła, jaką znamy z własnego dzieciństwa, raczej szkodzi rozwojowi dzieci i wcale nie kształtuje ich na samodzielnych i odpowiedzialnych dorosłych. Są szkoły, w których wprowadza się zmiany – w sposobie oceniania i sprawdzania wiedzy, w metodach pracy z dziećmi, w postawach dorosłych. W wielu jednak nie zmienia się nic. Nauczyciele mówią, że system nie pozwala.

„Obecnie obowiązujące prawo nie jest złe [...]. W obecnym systemie może funkcjonować szkoła z innowacyjnymi zasadami oceniania i wspierającym podejściem do ucznia, w której nie ma codziennie kartkówek” – uważa Łukasz Korzeniowski, prezes Stowarzyszenia Umarłych Statutów, który wraz z dr hab. Sylwią Jaskulską, dr Gabrielą Olszowską oraz Anną Szulc przeanalizowali „system”, czyli akty prawne regulujące funkcjonowanie szkół, a wnioski opisali w publikacji „Statut nieumarły”, proponując jednocześnie wzór szkolnego statutu zgodnego z obowiązującym prawem, a jednocześnie kształtującego szkołę nowoczesną, inną od tej, do której przywykliśmy i na którą coraz bardziej narzekamy. Pokazują, że szkoła systemowa może, a nawet powinna być bliższa naszym marzeniom o dobrej edukacji.

Obowiązujące od wielu już lat prawo wcale nie wymaga prac domowych, sprawdzianów ani wystawiania stopni. Można je sobie odpuścić. Okazuje się też, że niektóre praktyki stosowane w szkołach stoją w sprzeczności z prawem.

Co w takim razie szkoła może, co wolno, czego nie wolno? To właśnie opisują i wyjaśniają twórcy „Statutu nieumarłego”.

„Statut nieumarły” to propozycja szkolnego statutu, który kreuje szkołę przyjazną uczniom, wspierającą ich w rozwoju, traktującą ich podmiotowo i z szacunkiem, kształtującą ich samodzielność, uwzględniającą ich indywidualne możliwości i potrzeby, dającą nauczycielom szerokie możliwości współpracy z uczniami i jednocześnie respektującą przepisy i wypełniającą edukacyjne cele zapisane w prawie.

To nie „system” blokuje zmiany w szkole, lecz przyzwyczajenia oraz nieznaną prawo. Praktyka szkolnego życia często opiera się na powtarzanych z roku na rok mitach i mało komu przychodzi do głowy, by sprawdzić u źródła, jak może i powinno być naprawdę.

Zmianę szkoły można rozpocząć choćby dziś. Na początek poznajcie swoje prawa i możliwości. I nie mówcie już, że system ogranicza.

Marta Młyńska

trenerka i szkoleniowczyni w obszarze edukacji i rozwoju osobistego

Jak mawiała Wisława Szymborska, „odmówiony nam jest idiotyzm doskonałości”. Jednak mam poczucie, że „Statut nieumarły” takowym dziełem właśnie jest: dziełem doskonałym.

Ta stworzona przez wybitne ekspertki: dr hab. Sylwię Jaskulską, dr Gabrielę Olszowską i Annę Szulc oraz wybitnego eksperta: Łukasza Korzeniowskiego publikacja jest nie tylko unikatową pozycją na rynku i wzorcowym statutem, ale propozycją wychodzącą naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom zarówno nauczycieli, nauczycielek, jak i uczniów i uczennic oraz wszystkim tym, którym zależy na losie edukacji. Propozycją, która może mieć ogromny wpływ na zmianę percepcji w zakresie oceniania i dostrzeżenia tego, co fundamentalne, czyli doceniania i dowartościowania drugiego człowieka. Dostrzeżenia jego zasobów i potencjału.

Wdrożenie zaproponowanych przez autorki i autora rozwiązań umożliwi holistyczne podejście do rozwoju kompetencji kluczowych dzieci, ich pełny i harmonijny rozwój oraz wsparcie w drodze do odkrywania, doświadczania i eksplorowania nowych edukacyjnych przestrzeni, a także poszukiwania nieszablonowych rozwiązań i możliwości.

Sławomir Żebrowski

**Dyrektor Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli
w Toruniu**

Publikacja „Statut nieumarły” to wydawnictwo wyjątkowe. Stanowi pomost między obowiązkiem wynikającym z przepisów oświatowych i praktycznym podejściem do dokumentacji szkolnej. Przystępna, zwięzła forma będąca fundamentem do zbudowania statutu każdej szkoły. Liczne komentarze i objaśnienia ułatwiają dostosowanie dokumentu do zindywidualizowanych potrzeb. Propozycje dotyczące oceniania – od dokumentacji do wdrożenia pozwolą wyjść naprzeciwko potrzebom współczesnych uczniów i ich rodziców. Czytając publikację, można odnieść wrażenie, że bezpieczeństwo ucznia oraz jego harmonijny i kompleksowy rozwój są dla autorów najważniejsze.

Anna Dęboń, Ela Nowak i Robert Strzała

Stowarzyszenie Dopamina Lab

Niemal od samego początku istnienia naszego Stowarzyszenia podkreślaliśmy, że dobry i zgodny z prawem statut szkolny stanowi podstawę jej dobrego, przyjaznego dla całej społeczności szkolnej funkcjonowania. Zdarzało się, że z tego powodu jesteśmy traktowani z wyrażaną uniesieniem brwi i westchnięciem dezaprobatą – „oho, jest dOPamina, znowu będzie o statucie”. Takie myślenie jednak tylko utwierdza nas w przekonaniu o słuszności postawionej tezy.

Równocześnie – nie ma się co oszukiwać – tak naprawdę statuty szkolne mało kto czyta. Jest to w pełni zrozumiałe – są długie, nudne, od lat stałe, niezmiennie (a przecież wcale takimi być nie muszą). Problem i gorączkowe czytanie pojawia się w momencie „podejrzenia” jakichś nieprawidłowości (złego potraktowania, ocenienia, przeprowadzenia niezapowiedzianego sprawdzianu itp.). Wtedy szukamy w konkretnym statucie, czy to, co miało miejsce, jest z nim zgodne. Czy jest zgodne z prawem.

Co jednak, jeśli same zapisy statutowe nie są zgodne z prawem lub na jego granicy balansują?

W 2021 roku zrobiliśmy „kwerendę” i przeczytaliśmy wszystkie statuty szkół funkcjonujących w naszym mieście. Okazało się, że w każdym z nich (w różnych proporcjach) znajdują się zapisy naszym zdaniem mijające się z literą prawa. oraz zapisy zwyczajnie zbędne, martwe, niepotrzebnie komplikujące szkolną rzeczywistość.

I tutaj pojawia się „Statut nieumarły” autorstwa – dr hab. Sylwii Jaskulskiej, Łukasza Korzeniowskiego, Anny Szulc i dr Gabrieli Olszowskiej.

Statut zwarty, krótki, przystępny, a przede wszystkim niezawierający ani jednej kropki, która budziłaby prawnicze wątpliwości.

Zatrzymajcie się na chwilę i wyobraźcie sobie szkołę, która działa w oparciu o taki statut... Macie ją przed oczyma?

My widzimy przyjazne, akceptujące miejsce, widzimy ludzi, którzy dają sobie ogromną swobodę i wspierają się w rozwoju. Zarówno uczniowi, jak i nauczycielowi, nie narzuca się w niej sposobu ubierania, oceniania postępów w nauce czy zachowania. Jest to szkoła, która nie stosuje wobec swoich uczniów i uczennic żadnych wybiegów i podstępów, których celem jest przyłapanie ich na niewiedzy albo niesubordynacji. Szkoła, która ściśle przestrzegając swoich praw i możliwości, nie wykracza poza swoją „jurysdykcję” i nie ocenia ucznia za jego zachowanie poza szkołą, nie patrzy na niego/nią z perspektywy średniej, czy (o zgrozo!) średniej ważonej; szkoła, która nie używa systemu straszków, nie zajmuje się rzeczami nieistotnymi, a skupia na tym, co istotne. Czyli na wspieraniu, budowaniu relacji, współpracy, uczeniu się.

Całym swoim jestestwem zwracamy się do wszystkich, którym dobro polskiej edukacji leży na sercu. Do dyrektorów, samorządowców, kuratorów, nauczycieli, rodziców, uczniów. Podano nam wszystkim na tacy rewelacyjną publikację, dzięki której każda szkoła, dzięki której Wasza szkoła może funkcjonować zupełnie inaczej niż ta, do której przyzwyczaił nas „pruski *ordnung*”.

I to wszystko jest nam tutaj po prostu dane – wystarczy wziąć, zmodyfikować lub nie i wdrożyć w swojej szkole. Szkołach właściwie. Bo – czyż nie byłoby świetnie, gdyby wszystkie szkoły – oczywiście uwzględniając swoją specyfikę – miały zbliżone do siebie zapisy statutowe? Ilu interpretacji czy rozbieżności byśmy wtedy uniknęli.

Ciągle jest w nas wiara, że może kiedyś do tego dojdzie (czemu nie zacząć już teraz, skoro wystarczy wziąć i chcieć). Bo, mimo ogromu

pozytywnych uczuć, graniczących wręcz z uwielbieniem, jakimi darzymy Stowarzyszenie Umarłych Statutów, życzymy nam wszystkim takiej rzeczywistości, w której nie będzie już ono potrzebne.

„Statut nieumarły” to wielki krok w tym kierunku!

Anna Jurewicz

Dyrektorka Centrum Doskonalenia Nauczycieli „Razem Lepiej”

Statut szkoły lub innej placówki oświatowej to podstawowy dokument określający, po co jest dana szkoła, jakie są jej cele i w jaki sposób chce je osiągnąć. Dziś wiele statutów to zbiór często sprzecznych ze sobą założeń. Dlatego tak ważne jest oparcie działalności szkoły na statucie zgodnym z aktami prawnymi wyższego rzędu, a jednocześnie takim, który będzie określał tożsamość każdej placówki. Bo tak, jak nie ma dwojga takich samych ludzi na świecie, tak nie ma dwóch takich samych szkół.

Dlatego z wielkim entuzjazmem, uznaniem, radością i nadzieją na zmiany przyjąłam nowy wzór statutu, którego autorami są: Sylwia Jaskulska, Łukasz Korzeniowski, Gabriela Olszewska, Anna Szulc. Jest to „Statut nieumarły”. Wzór statutu dostosowany do wymagań prawnych oraz potrzeb zmieniającej się, nowoczesnej szkoły. Jak piszą sami autorzy, to pierwszy od dawna prosty, zawierający wszystko, co niezbędne wzór statutu. Należy podkreślić, że to tylko (i aż) wzór.

Ten wzór statutu to nie jest dokument, do którego wystarczy wpisać dane konkretnej szkoły i... sprawa załatwiona. To raczej zaproszenie do poważnej i rzetelnej wewnętrzzszkolnej dyskusji nad poszczególnymi zapisami. Konieczne jest zastanowienie się, które z proponowanych zapisów nauczyciele, rodzice i uczniowie są gotowi zaakceptować i wdrożyć do codziennej praktyki.

Każda szkoła dostosuje go do swoich potrzeb, warunków funkcjonowania. Zapewne nie wszystkie zapisy każda szkoła będzie gotowa wprowadzić. Myślę przede wszystkim o punktach takich, jak powołanie rady szkoły i kwestiach związanych z ocenianiem. Ale wierzę, że w szkołach, w których zmiany są w toku, będzie to inspiracją, aby

naprawdę rzetelnie zastanowić się, po co jest ocenianie i czy obecne sposoby oceniania postępów edukacyjnych i zachowania uczniów są zgodne z przepisami wyższego rzędu w tym zakresie. Kluczowe są pytania: po co oceniać, co oceniać i jak oceniać, aby forma oceny wspierała ucznia w rozwoju.

Dla mnie szczególnie ważne jest, że w ostatniej części publikacji tekst statutu został opatrzone komentarzami, pozwalającymi dobrze uświadomić sobie przyczyny takich, a nie innych zapisów. Wiele statutów dziś obowiązujących zawiera przepisy, które wydają się całkowicie sprzeczne nie tylko ze zdrowym rozsądkiem, wiedzą z zakresu psychologii uczenia się i motywacji, ale z konstytucyjnymi prawami uczniów.

Polecam gorąco wykorzystanie „Statutu nieumarłego” do tworzenia nowych statutów szkół. Prosty, logiczny, zrozumiały dla wszystkich. Takich, które będą wspierać szkolną społeczność w tworzeniu nowoczesnej i przyjaznej szkoły. Szkoły budowanej na współpracy, bez rywalizacji, nastawionej na optymalny rozwój ucznia. Działającej zgodnie z prawem i kształtującej świadomych obywateli i po prostu ludzi, którzy z odwagą rozpoczną dorosłe życie, bazując na swoich mocnych stronach.

Gratuluję autorom „Statutu nieumarłego” i dziękuję za wkład, który wnieśli do polskiej edukacji.

Natalia Bielawska

622 pomysły na lekcje języka polskiego

„Chcemy wprowadzić w naszej szkole ocenianie kształtujące, chcemy zrezygnować z ocen wyrażonych cyfrą, jak to zrobić, pani Natalio? Od czego zacząć?” – takie pytania napływają do mojej skrzynki mailowej albo osoby zainteresowane umieszczają je w komentarzach pod moimi postami czy webinarami dotyczącymi oceniania. Prowadzę stronę „622 pomysły na lekcje języka polskiego”, promując tzw. kulturę uczenia się, pokazując, jak wygląda codzienność na lekcjach, gdzie nauczycielka nie wstawia do dziennika jedynek, dwójek, trójek, czwórek, piątek, szóstek, a udziela informacji zwrotnej, dając też przestrzeń do tego, by osoby uczące się oceniały się samodzielnie.

Od czego zacząć? Od statutu. Zawsze odpowiadam, że warto przeczytać szkolną dokumentację, przyjrzeć się statutowi. Polskie prawo oświatowe daje nauczycielkom i nauczycielom bardzo dużą autonomię, za którą, rzecz jasna, idzie ogromna odpowiedzialność – nie wszyscy zdajemy sobie sprawę z naszych praw i obowiązków. Statut szkoły nie może ich w żaden sposób ograniczać ani dowolnie modyfikować – dotyczy to również praw uczniów i uczennic jasno określonych w aktach prawnych wyższego rzędu, jakimi są na przykład wspomniana ustawa – Prawo oświatowe czy ustawa o systemie oświaty.

Okazuje się, że w wielu polskich szkołach statuty są dokumentem oderwanym od obowiązującego prawa, na przykład informują o minimalnej liczbie ocen cząstkowych (nie ma takiego pojęcia jak „ocena cząstkowa”!) wystawianych (a przecież ustalamy, nie wystawiamy!) uczennicy/uczniowi w trakcie półrocza. Zdarza się, że osoby uczące w szkołach chcą wprowadzić ocenianie kształtujące, ale mówią: nie mogę, nasz statut uniemożliwia, hamuje mnie dyrekcja. To jest

sytuacja absurdalna, budzi mój sprzeciw, a jednocześnie współczuję wszystkim mierzącym się z tym, żeby prawo było prawem.

Warto rozmawiać w szkole na radach pedagogicznych o obowiązującym prawie, krytycznie przeczytać statut w kontekście obowiązujących przepisów. To nasz obowiązek. Ja traktuję to priorytetowo i niejednokrotnie, kiedy słyszałam pytanie: „W takim razie jak to powinno wyglądać, żeby było dobrze?”, pomocnym był dla mnie „Statut nieumarły” – publikacja wspierająca zmiany, zachęcająca do odświeżenia szkolnej dokumentacji, pokazująca, jak może wyglądać poprawnie stworzony statut, uczulająca na możliwe błędy. Konkretnie zapisy w statucie opatrzone są komentarzami praktyczek i praktyków, autorek i autora wzoru statutu: Sylwii Jaskulskiej, Łukasza Korzeniowskiego, Gabrieli Olszowskiej i Anny Szulc.

System może nam służyć, wcale nie musi być gilotyną i o tym właśnie jest „Statut nieumarły”.

Jarosław Durszewicz

Fundacja „Szkoła bez ocen”

Fundacja „Szkoła bez ocen” z radością przyjmuje ukazanie się publikacji Stowarzyszenia Umarłych Statutów – wzoru dokumentu, który każda ze szkół może edytować i dostosować do swoich potrzeb. Na uwagę zasługuje uporządkowana struktura dokumentu, odnosząca się bezpośrednio do ustawy – Prawo oświatowe, która determinuje układ treści statutu szkoły i zawartość poszczególnych jednostek redakcyjnych.

Jest to publikacja dla szkół, które dostrzegają konieczność zmiany treści obowiązującego w ich szkole statutu z uwagi na zbytnią jego obszerność, wynikającą również z przeklejaną treści ustawy do tego dokumentu, co nie jest zgodne z zasadami tworzenia prawa.

Bardzo ważnym elementem proponowanego rozwiązania jest rozdział dotyczący wewnątrzszkolnego systemu oceniania. Autorzy zwracają uwagę na podmiotowość ucznia, jego odpowiedzialność za proces uczenia się, wyrażony w planie uczenia się i rolę informacji zwrotnej w tym procesie. Innowacyjne spojrzenie na ocenę zachowania ucznia wyrażone jest w kryteriach tej oceny odnoszących się do odpowiedzialności ucznia za planowanie własnego procesu uczenia się, uczestnictwie w życiu społecznym szkoły – zauważane jako przynależność do wspólnoty oraz dbałość o własne zdrowie i bezpieczeństwo w sytuacjach szkolnych. Przerzucenie odpowiedzialności za proces uczenia i zachowanie na ucznia daje mu poczucie sprawczości i poczucie bycia członkiem społeczności, której celem jest nabycie kompetencji przydatnych w życiu.

Proponowana publikacja jest zgodna z konstruktywistycznym paradygmatem edukacji, który jest dla naszej Fundacji wyznacznikiem współ-

czesnego modelu rozwiązań edukacyjnych. Gorąco polecamy proponowane rozwiązanie do zastosowania w szkołach z zachowaniem autonomii szkół w tworzeniu prawa wewnętrznego i dostosowania zapisów proponowanego dokumentu do indywidualnych potrzeb szkoły.

Anna Sowińska

Fundacja Pandaltoński.pl

Zapoznając się z materiałem opracowanym przez zespół ekspertów w składzie: dr hab. Sylwia Jaskulska, Łukasz Korzeniowski, dr Gabriela Olszowska i Anna Szulc – doznałam uczucia radości oraz ulgi chcąc krzyknąć – nareszcie!

Dwa razy zakładałam szkołę, uczestnicząc w tworzenia statutu – dlatego wiem, ile trudu należy włożyć, aby spełniał on wymogi formalne oraz potrzeby placówki, którą zamierza się prowadzić. Najczęściej podczas takich działań przegląda się kilka istniejących statutów szkół, których działalność bliska jest naszemu sercu, a następnie wyjmuje się z nich przyjazne nam elementy.

Czy zawsze są one zgodne z obowiązującym prawem? Jak często wpadamy w pułapki typu „przecież zawsze tak było”? W jakim stopniu taki statut jest przyjazny dziecku? W jaki sposób odejść od standardowego oceniania? Jaka szkoda, że wówczas, jako młody dyrektor, nie miałam takiego wsparcia. Uniknęłabym wielu późniejszych korekt i ponoszenia konsekwencji swoich błędów.

Jako Prezes Fundacji Pandaltoński.pl z całego serca rekomenduję „Statut nieumarły” jako narzędzie o bardzo otwartej strukturze, dzięki któremu może powstać statut na miarę każdej szkoły, z jednoczesnym uwzględnieniem wymogów prawnych.

Agnieszka Kuźba

Fundacja Bezpieczne Gniazdo – Safe Nest

Wszystko, co nie jest zakazane przez prawo (ustawę, Konstytucję) dla dzieci, młodzieży i dorosłych – jest dozwolone, również i w szkole. Głównym obszarem badawczym wielu nauczycieli praktyków w ciągu ostatnich kilku lat były dokumenty, które zostały uprawomocnione, by obowiązywać jako niezbywalne w placówkach edukacyjnych. W trybie pilnym poszukiwaliśmy rozwiązań, które ograniczyłyby niepotrzebne mnożenie bytów szkolnej dokumentacji. W tym nauczycielskim detektywistycznym ruchu oddolnym zaczęto tworzyć spis niepotrzebnych i niewymaganych literą prawa oświatowego, a gromadzonych starannie w placówkach: regulaminów, ocen, sprawozdań itp. Lista takowych dokumentów okazała się imponująca.

Świętująca właśnie piąty rok działalności organizacja Stowarzyszenie Umarłych Statutów, spontanicznie zawiązana, aby śledzić nieprawidłowości związane z tworzeniem statutów, regulaminów, procedur i sprawozdań, podjęła trud szczegółowej analizy obowiązujących placówki dokumentacji. Działania te koncentrowały się głównie na ocenie, w jaki sposób tworzenie i wdrażanie w szkołach statutów wypada w porównaniu z oryginalną teorią ich istnienia – czemu te dokumenty istotnie mają służyć i jaki jest ich zakres. Postanowiłam i ja – mając wokół liczne grono znakomitych nauczycieli praktyków, członków Zespołu Fundacji „Bezpieczne Gniazdo – Safe Nest” doczytać, jak polskie szkoły, chlubiące się opasłymi tomami roczników dokumentacji szkolnej, wypadają wobec innych krajów.

Próbowałam zgłębić również, czy polskie zapisy w statutach są istotnie autonomiczne, innowacyjne, respektujące prawo i czy rzeczywiście ten zbiór szkolnych paragrafów – w formule obowiązującej obecnie

w placówkach edukacyjnych – pełni przydaną im, określoną państwowymi aktami prawnymi, funkcję.

I tak – w często przytaczanej jako wzór oświatowej szczęśliwości Finlandii – utworzono wspólną (dość rozległą, lecz bardzo praktyczną) ramę prawną funkcjonowania szkół, starając się jednak dopuścić do odpowiedzialności za realizację zadań szkoły wszystkie szkolne podmioty. W żaden sposób fiński statut szkolny nie powoduje, iż każda szkoła jest państwem w państwie i wymyśla zasady, które pozostają w sprzeczności z obowiązującym fińskim prawem. Podobne zasady stosuje Wielka Brytania. Wytyczne ustawowe brytyjskiej oświaty określają, co szkoły i władze lokalne muszą zrobić, aby zachować zgodność z prawem – prawem nadrzędnym nad oświatowym. Dla tworzących statuty na oświatowej ministerialnej stronie umieszczono taki oto (kuriozalny dla polskich nauczycieli, dyrektorów i decydentów wpis): „Powinieneś postępować zgodnie ze wskazówkami, chyba że masz bardzo dobry powód, aby tego nie robić. Istnieje kilka wskazówek, których należy przestrzegać bez wyjątku. W takich przypadkach wyjaśniamy to wyraźnie w samych wytycznych”.

Z bólem przyszło mi stwierdzić, iż bardzo już blisko niektórym polskim statutom do zapisów chińskiej ustawy o oświacie – podobnie jak chińskim przepisom oświatowym daleko do respektowania obowiązującego w demokratycznych krajach dekalogu (oczywiście mimo pozornego otwarcia na tolerancję i prawa człowieka).

W chińskiej ustawie o oświacie czytamy m.in.: „Edukacja musi służyć socjalistycznemu pędowi modernizacyjnemu i musi być połączona z produkcją i pracą fizyczną, aby kształcić dla socjalistycznej sprawy budowniczych i następców, którzy rozwijają się wszechstronnie – moralnie, intelektualnie i fizycznie” (art. 5); „Państwo prowadzi edukację dla kształcenia w zakresie patriotyzmu, kolektywizmu, socjalizmu oraz wyznaczania ideałów, etyki, dyscypliny, systemu prawnego, obrony narodowej i jedności narodowej” (art. 6).

Jakbyśmy to gdzieś blisko słyszeli. Zgodnie z prawem powinniśmy w Polsce tworzyć placówki, w których uczenie się ma być postrzegane jako otwarte, elastyczne i wspólnotowe. Jednak polskie statuty za sprawą skrupulatnego urzędowania życia szkolnego pod potrzeby przyszłości państwa, a nie pod bieżące potrzeby uczniów i nauczycieli oraz społeczności lokalnych, zaczynają nagiąć prawo. W demokratycznym kraju takie praktyki nie powinny się zdarzać. Statut staje się narzędziem przemocy symbolicznej. Na te uchybienia w interpretacji prawa oświatowego słusznie zwraca uwagę zespół Stowarzyszenia Umarłych Statutów. Szkoła musi funkcjonować w sposób, który respektuje w pełni prawa, potrzeby i obowiązki każdego obywatela RP.

Stworzona przez zespół w składzie: Sylwia Jaskulska, Łukasz Korzeniowski, Gabriela Olszowska i Anna Szulc analiza merytoryczno-prawna obecnie „panujących” statutów jest bardzo szczegółowa, aczkolwiek bez erudycyjnych fajerwerków – zrozumiała dla wszystkich. Zespół zadziałał w tym względzie o wiele bardziej konsekwentnie niż autorzy wytycznych zamieszczonych na brytyjskich stronach ministerstwa oświaty i stworzył dla statutu szkolnego profesjonalną podbudowę w postaci wykładni prawnej zaczerpniętej z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, polskich kodeksów oraz bardzo ważnego dla funkcjonowania szkół aktu prawnego, jakim jest ustawa – Prawo oświatowe.

Dlaczego Stowarzyszenie Umarłych Statutów podjęło ten trud? Okazało się, że dyrektorzy, w trosce o poprawność swoich działań, dopuszczają się wraz z radami pedagogicznymi (lub niekiedy wbrew nim) nadinterpretowania obowiązującego w Polsce prawa i decydują się zatwierdzać statuty, których zapisy rażąco naruszają nadrzędne akty prawne obowiązujące w kraju. Odzew rad pedagogicznych, rodziców oraz samych uczniów, jak również członków Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Kadry Kierowniczej Oświaty na publikację „Statutu nieumarłego” świadczy, iż szkoły polskie widzą silną potrzebę uwzględnienia w statutach praw uczniów i innych osób związanych z placówkami oświatowymi, ale też odczuwają presję i koniecz-

ność reagowania na wytyczne organów prowadzących i decydentów oświatowych.

Po lekturze bardzo przystępnie opracowanego „Statutu nieumarłego” dyrektorzy wraz z radą pedagogiczną lub szkoły mogą chcieć nareszcie odchudzić i zmodyfikować obecne statuty, aby wyrugować nieprawidłowości. Kwestie dotyczące równości wobec obowiązującego prawa (nadrzędnego nad statutem szkoły) mają kluczowe znaczenie. I tu autorzy „Statutu nieumarłego” podjęli mrówczą pracę nad analizą poszczególnych fragmentów powszechnie tworzonych (odtworzanych) szkolnych statutow.

Jeśli szkoły mają służyć interesowi publicznemu równie dobrze, jak prywatnym preferencjom rodziców, a przede wszystkim uczniom i ich prawom – nagli nas czas! Bowiem paragrafy statutow niekiedy nie obejmują wykorzystywania potencjału tkwiącego w Konwencji Praw Dziecka, Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela oraz polskiej Konstytucji. Niektórzy sugerują podejście typu „poczekamy i zobaczymy” – co tam prawa dziecka! Wszystko zależy jednak od składu i potencjału zespołów szkolnych.

Niektórzy z nas zdają sobie sprawę, iż respektowanie prawa w szkolnych statutow ma kluczowe znaczenie dla zrównoważenia interesów publicznych i prywatnych w społeczeństwie oraz określa, w jaki sposób zróżnicowane pod względem warunków funkcjonowania szkoły mogą służyć wszystkim grupom lokalnych interesariuszy — rodzicom, uczniom i personelowi, ale także rządowi i opinii publicznej.

Jeśli chodzi o zmiany systemowe, wydaje się prawdopodobne, że długofalowe i trwałe wpływy „Statutu nieumarłego” na szerszą absorpcję zmian w statutow szkolnych będą pojawiać się bardzo powoli. Pozytywny i negatywny wpływ prawidłowego konstruowania statutow pod względem prawnym na funkcjonowanie edukacji jest tak często ignorowany. Tu jednak publikacja „Statutu nieumarłego” jest

jak świeży powiew w szkołach z napisem na wyważonych drzwiach – „Zakaz wychodzenia uczniów ze szkoły podczas przerw lekcyjnych”.

Można, nie omijając prawa, rewitalizować z dobrym skutkiem zakonserwowane podejście do tworzenia i aktualizacji statutów. Wnikliwa analiza i gotowa wykładnia są nieodpłatne i dostępne dla wszystkich zainteresowanych podmiotów. Dla prawdziwego zrozumienia wartości tego kompetentnego spojrzenia na obowiązujący w placówkach oświatowych dokument warto „Statut nieumarły” przekazać w ręce wszystkich zainteresowanych demokracją oraz respektowaniem prawa w Polsce.

Jak wszyscy możemy dokonać pozytywnej recenzji „Statutu nieumarłego”? Poprzez korzystanie z wytycznych tej niezwyklej publikacji, stworzonej za sprawą wytrwałości i determinacji zespołu Stowarzyszenia Umarłych Statutów i zaktualizowanie treści statutu w swojej szkole. Zapewnimy w ten sposób bezpieczne, zdrowe warunki wszechstronnego rozwoju uczniów oraz zadbamy o dobrostan psychofizyczny wszystkich osób pracujących w placówkach oświatowych. Co istotne – funkcjonowanie szkół będzie przykładem sprawiedliwości i demokracji dla lokalnych społeczności.

Tylko w ten sposób uda się odmienić wizerunek polskiej szkoły – miejsca, gdzie każdy człowiek powinien mieć przeświadczenie, że prawo obowiązuje wszystkich.

Podziękowania

Chcielibyśmy podziękować wszystkim, którzy przyczynili się do powstania „Statutu nieumarłego”, którzy wspierali nas nad wydaniem książki drukiem, którzy dzielili się z nami uwagami i opiniami.

Dziękujemy za objęcie niniejszej publikacji patronatem honorowym **Panu dr. Markowi Michalakowi** – Rzecznikowi Praw Dziecka w latach 2008–2018 oraz **JM Rektor Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie Pani dr hab. Barbarze Marcinkowskiej, prof. APS.**

Dziękujemy za udzielone nam wsparcie podmiotom, które objęły „Statut nieumarły” patronatem. Są to: Pracownia Pedagogiki Szkolnej Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Centrum Nowoczesnej Edukacji Politechniki Gdańskiej, Instytut Biologii, Biotechnologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego, Zakład Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej Uniwersytetu Łódzkiego, Budząca Się Szkoła, Przemek Staroń, SOS dla Edukacji, Stowarzyszenie dO!Pamina Lab, portal Juniorowo.pl, Fundacja Ja, Nauczyciel, Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli im. F. Froebela w Lublinie, Fundacja Arena i Świat, portal Złoty Nauczyciel, Natalia Bielawska – 622 pomysły na lekcje języka polskiego, Centrum Doskonalenia Nauczycieli „Razem Lepiej” w Toruniu.

Jesteśmy też niezwykle wdzięczni za recenzje i opinie, które napisali: Profesor Stefan Kwiatkowski, Profesor Roman Leppert, Profesor Józef Sowiński, Profesor Danuta Uryga, Profesor Witold Płowiec, Profesor Joanna Mytnik, Profesor Marek Kaczmarzyk, dr Marzena Żylińska, dr Marta Grzeško-Nyczka, Przemek Staroń, Elżbieta Manthey, Marta Młyńska, Sławomir Żebrowski, Anna Dęboń, Ela Nowak, Robert Strzała, Anna Jurewicz, Anna Sowińska, Natalia Bielawska, Jarosław Durszewicz, Agnieszka Kuźba.

Wydanie drukiem „Statutu nieumarłego” nie byłoby możliwe, gdyby nie wsparcie finansowe, którego udzielili nam: Fundacja Clever, Fundacja J. Zaremby, Fundacja Bezpieczne Gniazdo–Safe Nest, Pan Łukasz Szulc (Szulc Logistik) oraz portal Froebel.pl. Na słowa wdzięczności zasługują także Darczyńcy indywidualni, którzy wsparli naszą internetową zbiórkę. Bardzo Wam dziękujemy!

Sylwia Jaskulska

Łukasz Korzeniowski

Gabriela Olszowska

Anna Szulc

Patronat *honorowy*

dr Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka
(2008–2018)

dr hab. Barbara Marcinkowska, prof. APS
JM Rektor Akademii Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej

Patronat

Wsparcie *finansowe*

O autorach

dr hab. Sylwia Jaskulska, prof. UAM – pedagożka, pracuje na stanowisku profesora w Pracowni Pedagogiki Szkolnej na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Autorka, współautorka i współredaktorka kilku książek o szkole i kilkudziesięciu innych tekstów. Przewodnicząca Rady ds. Kształcenia Szkoły Nauk Społecznych UAM w Poznaniu, członkini Uniwersyteckiego Ośrodka Koordynacyjno Programowego Kształcenia Nauczycieli UAM

w Poznaniu. Zastępczyni redaktor naczelnej „Rocznika Pedagogicznego”. Honorowa Ambasadorka oddolnej ogólnopolskiej inicjatywy edukacyjnej Rok Relacji w Edukacji. Pasjonatka dramy edukacyjnej. Prowadzi stronę na FB i kanał na YT „Sylwia Jaskulska – Spotkania Edukacyjne”.

Łukasz Korzeniowski – założyciel i prezes Stowarzyszenia Umarłych Statutów, działacz na rzecz praw ucznia, społecznik. Student V roku prawa na Wydziale Prawa i Administracji UJ. Autor licznych artykułów popularnonaukowych z zakresu prawa oświatowego i praw ucznia. Redaktor książki „Prawa ucznia w Polsce. Raport z badań” (Kraków 2023).

dr Gabriela Olszowska – polonista, edukator, autorka wielu artykułów metodycznych i podręczników do języka polskiego oraz programów nauczania. Doktorat na UJ z podręcznikoznawstwa w odniesieniu do tzw. kanonu literackiego. Wieloletni dyrektor szkoły. Prowadząca liczne zajęcia na studiach z zarządzania oświatą, m.in. z praktyki szkolnego oceniania oraz szkolenia dla nauczycieli z programowania pracy szkoły czy projektowania edukacyjnego. Rzeczoznawca

MEN ds. podręczników szkolnych. Prezes fundacji „Czerwona kreska”, badającej m.in. losy nauczycielek, uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci żydowskich.

Anna Szulc – nauczycielka matematyki i wychowawczyni w I Liceum Ogólnokształcącym im. Kazimierza Wielkiego w Zduńskiej Woli z ponad trzydziestoletnim stażem. Mediatorka społeczna, tutor-ka, laureatka Konkursu im. Joanny Kubiak Nauczyciel Mediator (2016). Autorka książki „Nowa Szkoła – zmianę edukacji warto zacząć przy tablicy”. Pomysłodawczyni i organizatorka cyklicznych Konferencji „Empatyczna Edukacja, Empatyczna Polska” w Zduńskiej Woli. Od kilku lat

dzieli się swoją wiedzą i doświadczeniem z nauczycielami z całej Polski organizując wizyty studyjne oraz występując jako prelegentka na licznych konferencjach, warsztatach i webinarach. Uczestniczka oddolnych działań Budzącej się Szkoły. Prelegentka „Forum dla Edukacji – przyszłość szkoły, szkoła przyszłości” zorganizowanego przez Senat RP.

Postowie

Stworzenie tej publikacji nie było proste. Był to spory wysiłek, wiele godzin poświęconych na rozmowy, konsultacje, ścieranie się naszych poglądów – bo nie każdy z nas miał taką samą wizję tego statutu. To też setki uwag wymienione z osobami, które ten wzór statutu z nami konsultowały. Koniec końców – udało się. Szczęśliwie dopłynęliśmy do brzegu.

Wydanie tej publikacji to jednak nie ostatni nasz krok, to raczej początek rozmów o tym, jak zmieniać polską szkołę. Rozmów wzbogaconych o konkretne narzędzie, które te zmiany może pozwolić wdrażać.

Mamy nadzieję, że opisane tutaj rozwiązania i pomysły przydadzą się nie tylko nam i że nie pozostaną one tylko w sferze idei, ale znajdą się w realizacji.

Na koniec chcemy Czytelniczkom i Czytelnikom podziękować za zaufanie, którym nas obdarzyli, sięgając po tę pozycję. To naprawdę wiele dla nas znaczy.

W przypadku pytań i uwag pozostajemy do dyspozycji.

„Statut nieumarły” to unikatowa pozycja na rynku, będąca odpowiedzią na problemy z prawidłowym konstruowaniem szkolnych statutów, sygnalizowane przez Stowarzyszenie Umarłych Statutów, a dostrzegane przez Autorki i Autora niniejszej publikacji. Proponowany statut zbudowany został według zasady minimalizmu, dzięki czemu jest zwarty, nieobszerny i przejrzysty, a jednocześnie zawiera wszystkie elementy wymagane przez prawo. Wzór uzupełniliśmy o komentarze, które objaśniają poszczególne postanowienia w zakresie prawnym, dydaktycznym i pedagogicznym.

Zaletą tego wzoru są rozwiązania zaproponowane w zakresie oceniania: innowacyjne i niespotykane na szerszą skalę. Pokazujemy, jak w szkole wdrożyć zgodnie z prawem ocenianie bieżące bez tradycyjnych stopni w skali 1-6, jak odejść od nadmiaru kartkówek i stresu z nimi związanego, jak uczyć uczennice i uczniów odpowiedzialności za ich rozwój i proces edukacyjny. Natomiast w zakresie oceny zachowania prezentujemy model oparty nie na systemie punktowym czy uwagach wpisywanych do dziennika, ale na wspieraniu uczniów w ich dojrzywaniu, socjalizacji i nabywaniu kompetencji społecznych.

„Statut nieumarły” to publikacja dająca podwaliny do zmiany w edukacji. Ta zmiana jest trudna, ponieważ wymaga przekształcenia sposobu myślenia zarówno nauczycieli, jak i rodziców. Publikacja dostarcza szkołom narzędzia do jej przeprowadzenia w zakresie pracy z uczniami, m.in. poprzez eliminację stopni (co pozostaje w zgodzie z obowiązującym prawem).

dr hab. Joanna Mytnik, prof. PG

Dyrektor Centrum Nowoczesnej Edukacji Politechniki Gdańskiej

